

Ministry of the Environment
of the Czech Republic

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ЗВІТНОСТІ ПРО ВІДСТУПИ В УКРАЇНІ В РАМКАХ БЕРНСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ТА ОСЕЛИЩНОЇ ДИРЕКТИВИ

ЗВІТ

у рамках проєкту «Збереження природної спадщини для Life в Україні», акронім ConNaturLIFE Ukraine, (101148569 — LIFE23-PRE-CZ-ConNaturLIFE Україна)

Автори:

Анна Ковбаснюк
Сергій Матвеев

Номер Робочого пакету:

WP2

Назва Робочого пакету:

Спільний законодавчий простір для України та ЄС щодо охорони природи

Номер та назва етапу:

T.2.3 Правове та практичне регулювання охорони видів

Номер та назва результату:

D.2.4. Документ з аналізу порівняння системи звітності про відступи в Україні в рамках Бернської конвенції та Директиви про оселища. Визначення шляхів забезпечення їх узгодженості

Дата:

Січень 2026

Підготовлено в рамках проєкту Збереження Природної Спадщини для LIFE в Україні (LIFE23-PRE-CZ-ConNaturLIFE Ukraine), що співфінансується Європейською Унією та Міністерством довкілля Чеської Республіки.

Співфінансується Європейським Союзом. Висловлені погляди та думки є виключно позицією автора і не обов'язково відображають позицію Європейського Союзу або CINEA (Виконавче агентство з питань клімату, інфраструктури та довкілля – орган, що надає гранти в межах програми LIFE). Ані Європейський Союз, ані орган, що надає грант, не можуть нести за них відповідальність.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ОСЕЛИЩНА ДИРЕКТИВА	6
Загальні принципи	7
Короткий огляд судової практики щодо тлумачення статті 16	7
Умови застосування відступів за статтею 16	12
Тест 1: Доведення однієї з підстав, передбачених статтею 16(1)(a-d), або дозвіл, під суворим наглядом, на вибірковій основі та в обмеженому обсязі, на вилучення або утримання певних екземплярів видів, зазначених у Додатку IV в обмеженій кількості, визначених компетентними національними органами (стаття 16(1) (e)	13
Тест 2: Відсутність задовільної альтернативи.....	17
Тест 3: Вплив відступу на стан збереження.....	18
Моніторинг	21
Звітність	22
ПТАШИНА ДИРЕКТИВА	23
Загальні принципи	24
Короткий огляд судової практики щодо тлумачення статті 9	25
Умови застосування відступів за статтею 9	29
Перша умова: доведення відсутності «іншого задовільного рішення». 30	
Друга умова: обґрунтування наявності однієї з підстав, дозволених згідно зі статтею 9(1)(a), (b) або (c).....	32
Третя умова: виконання точних формальних умов, встановлених статтею 9(2).....	35
Звітність	36
КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ ДИКОЇ ФАУНИ І ФЛОРИ ТА ПРИРОДНИХ СЕРЕДОВИЩ ІСНУВАННЯ В ЄВРОПІ (БЕРНСЬКА КОНВЕНЦІЯ)	37
Загальні принципи	38
Умови застосування відступів за статтею 9	39
Перша умова: відсутність іншого задовільного рішення як критерій останнього засобу	39
Друга умова: відсутність шкоди для виживання відповідної популяції . 40	
Моніторинг	41
Звітність	42

ОГЛЯД СИСТЕМИ В УКРАЇНІ	43
Загальні умови спеціального використання природних ресурсів.....	44
Засади використання видів тварин та рослин, занесених до Червоної книги України	45
Засади спеціального використання тварин та рослин у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду	49
Використання диких тварин.....	54
Засади спеціального використання водних біоресурсів	60
Засади спеціального використання об'єктів рослинного світу.....	63
ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМИ ВІДСТУПІВ У ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ ТА УКРАЇНІ	69
Практичні приклади	69
СИСТЕМА ВІДСТУПІВ У ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ	93
Загальна характеристика правової основи.....	93
Компетентні органи, уповноважені надавати відступи.....	93
Процес надання відступу (від подання заяви до ухвалення рішення)	94
Дозволи та ліцензії у процесах надання відступів (для яких видів, якою є процедура видачі дозволу та/або ліцензії, компетентний орган)	95
Система звітування	96
ВИСНОВКИ	97
РЕКОМЕНДАЦІЇ	99
СЦЕНАРІЇ	103
Сценарій 1: Децентралізована модель на базі існуючих структур (модифікований статус-кво)	103
Сценарій 2: Централізована експертна модель (Створення Агентства без регіональних філій)	104
Сценарій 3: Інтегрована багаторівнева модель (Агентство з регіональними філіями) – Рекомендований.....	105
Додаток 1	106
Додаток 2	115
Додаток 3	124
Додаток 4	посилання

ВСТУП

Режими відступів є невід’ємною частиною європейської системи охорони природи, оскільки вони дають можливість компетентним органам у визначених ситуаціях давати дозвіл на діяльність, яка в іншому випадку була б заборонена відповідно до зобов’язань. У рамках ЄС відступи визначені статтею 16 Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року про охорону природних оселищ та дикої фауни і флори (Оселищна директива) та статтею 9 Директиви Європейського Парламенту та Ради 2009/147/ЄС від 30 листопада 2009 року про збереження диких птахів (Пташина директива); на загальноєвропейському рівні аналогічний механізм відступів встановлений статтею 9 Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція).

У цьому звіті аналізується і порівнюється система відступів та звітування про відступи в Україні в контексті Бернської конвенції та Директив ЄС з метою виявлення прогалин та запропонування шляхів забезпечення відповідності вимогам, викладеним у статті 16 Оселищної директиви, статті 9 Пташиної директиви та статті 9 Бернської конвенції.

Звіт базується на аналізі законодавства та політики, він поєднує (а) огляд основних законодавчих актів (Директива про оселища, Директива про птахів, Бернська конвенція); (б) аналіз інтерпретаційних матеріалів, на які посилається звіт, включаючи рекомендації Комісії та огляд відповідної судової практики, що використовується для роз’яснення того, як умови відступів повинні застосовуватися на практиці; (в) огляд української системи, що стосуються вилучення/використання диких видів та природних ресурсів; та (г) приклади, взяті із системи відступів у Чехії та Україні.

Висновки та рекомендації звіту слід розглядати з урахуванням певних обмежень. По-перше, оцінка є переважно нормативною та документальною: вона оцінює відповідність законодавства та процедур на основі проаналізованих матеріалів і не є вичерпним аудитом реального виконання законодавства або повсякденної адміністративної практики в усіх регіонах та органах влади. По-друге, порівняльний компонент базується на ілюстративних прикладах (використовуваних для демонстрації того, як можна реалізувати ключові сфери звітності), що сприяє розумінню, але не має на меті бути статистично репрезентативним для всіх можливих контекстів відступів.

ОСЕЛИЩНА ДИРЕКТИВА

Стаття 16

1. За умови відсутності задовільної альтернативи та у випадку, якщо відступ не завдає шкоди збереженню сприятливого природоохоронного стану популяцій відповідних видів у межах їх природного ареалу, держави-члени можуть відступати від положень [статей 12, 13, 14](#) та [15 \(a\) і \(b\)](#):

(a) з міркувань захисту дикої фауни і флори та охорони природних оселищ;

(b) щоб запобігти значній шкоді, зокрема шкоді сільськогосподарським культурам, свійським тваринам, лісам, рибогосподарствам і водам, а також іншим типам власності;

(c) з міркувань охорони громадського здоров'я та громадської безпеки, або з інших вагомих причин, що мають переважний суспільний інтерес, зокрема з причин, що мають соціальний або економічний характер та мають корисні наслідки першочергової ваги для довкілля;

(d) для дослідницьких та освітніх цілей, а також для цілей відновлення популяції, реінтродукції та розведення, необхідних для таких цілей, включно зі штучним розведенням рослин;

(e) для надання за умов суворого нагляду дозволів на вибіркове та обмежене вилучення або утримання деяких екземплярів видів, перелічених у [додатку IV](#), в обмеженій кількості, визначеній компетентними національними органами.

2. Держави-члени повинні кожні два роки подавати Комісії звіт щодо відступів, застосованих відповідно до параграфу 1, у форматі, встановленому Комітетом. Комісія повинна надати висновок щодо таких відступів щонайпізніше через 12 місяців після отримання такого звіту та повинна повідомити про це Комітет.

3. Такі звіти повинні містити інформацію про:

(a) види, на які поширюється відступ, та причини відступу, включно з характером ризику та, у відповідних випадках, посиланням на відхилені альтернативи та використані наукові дані;

(b) засоби, пристрої або методи, що були дозволені для відлову або вбивства видів тварин, а також причини для їх використання;

(c) обставини, за яких застосовуються такі відступи;

(d) орган, уповноважений повідомляти та перевіряти дотримання необхідних умов і вирішувати, які засоби, пристрої або методи можуть використовуватися, в яких межах та якими установами, і які особи повинні виконувати таке завдання;

(e) використані заходи з нагляду та отримані результати.

Загальні принципи

Стаття 16 Оселищної директиви служить основою, яка дозволяє обмежені винятки із суворого захисту видів, перелічених у Додатку IV.

Стаття 16 дозволяє за певних умов відступ від положень статей 12, 13, 14 та 15 (a) і (b), які визначають:

- заборону всіх форм навмисного вилову або вбивства, навмисного порушення спокою (особливо під час розмноження, вирощування, зимівлі та міграції), а також навмисного вилучення або знищення яєць;
- заборону погіршення стану або знищення місць розмноження або відпочинку;
- заборону утримання, транспортування, продаж або обмін зразками, вилвленими в дикій природі;
- необхідність встановлення системи моніторингу випадкового вилову та вбивства цих видів і вжиття заходів, якщо це має значний негативний вплив;
- заборону навмисного збирання, зрізання, викорінення або знищення цих рослин у їхньому природному ареалі;
- заборону утримання або торгівлі захищеними видами рослин;
- заходи, що регулюють вилучення та використання видів, перелічених у Додатку V до Директиви. Дозволяється обмежене, контрольоване та стале використання, а не повну заборону;
- зобов'язує держави-члени здійснювати моніторинг виконання положень статей 12–14 та звітувати про його результати Європейській комісії;

У жовтні 2021 року Європейська Комісія розробила Керівний документ щодо суворого захисту видів тварин, які становлять інтерес для Співтовариства, відповідно до Директиви про оселища (Керівний документ)¹, в якому надано тлумачення та роз'яснення Комісії щодо статей 12 та 16 Директиви.

Впровадження статті 16 у національне законодавство має на меті гарантувати дотримання положень про відступи компетентними органами. Слід зазначити, що Оселищна директива є обов'язковою для держав-членів щодо потенційного результату, але надає національним органам свободу вибору форми та методів реалізації.

Короткий огляд судової практики щодо тлумачення статті 16

Коли країна приєднується до ЄС, вона погоджується прийняти *acquis of the Union* або *acquis communautaire*², тобто сукупність нормативно-правових актів ЄС, яка включає рішення Суду справедливості Європейського Союзу (Суд справедливості),

¹ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301

² [European Parliament, "Legal Questions of Enlargement \(1\)," Enlargement Briefing, May 19, 1998,](#)

прийняті до її вступу. Це означає, що всі попередні рішення Суду справедливості є обов'язковими для нових держав-членів з моменту їхнього вступу, і вони мають дотримуватися цих рішень як частини законодавства ЄС. Для нових держав-членів це включає всі попередні тлумачення законодавства та принципів ЄС, надані Суду справедливості, що забезпечує єдине застосування та дотримання правової бази ЄС.

Рішення Суду справедливості встановлюють авторитетні тлумачення законодавства ЄС, які застосовуються послідовно у всіх державах-членах, включно з тими, що приєдналися пізніше.

Суд справедливості надає важливі тлумачення статті 16 Оселищної директиви та статті 9 Пташиної директиви, які наголошують на суворому та вузькому застосуванні відступів:

«Транспонування директиви у внутрішнє законодавство не обов'язково вимагає, щоб її положення були формально і дослівно включені до конкретного законодавства. Залежно від змісту директиви, загальний правовий контекст може бути достатнім для досягнення цієї мети за умови, що він дійсно гарантує повне застосування директиви у достатньо чіткій та точній формі». Адміністративні положення, які за своєю природою можуть бути змінені органами влади і які не отримують належного оприлюднення, не можуть вважатися належним виконанням зобов'язань держави-члена за TFEU та директивою»³.

Вимога правової визначеності при транспонуванні

Суд справедливості послідовно підкреслює, що навіть конкретне застосування Оселищної директиви на практиці не змінює вимоги мати чітку, точну та обов'язкову правову базу у національному праві. Зокрема, це можна прослідкувати у справах C-46/11 та C-6/04.

У справі C-46/11 Європейська Комісія проти Польщі, щодо невиконання статті 16(1) Директиви про оселища, яка регулює умови надання відступів від захисту видри (*Lutra lutra*), Суд справедливості зробив висновок, що «виконання адміністративними органами держави-члена положень директиви саме по собі не може забезпечити ясності та точності, необхідних для задоволення вимоги правової визначеності. Більше того, суто адміністративні практики, які за своєю природою можуть змінюватися на розсуд адміністрації та не мають належного оприлюднення, не можуть вважатися виконанням зобов'язань, покладених на держави-члени в контексті транспонування директиви»⁴.

³ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.45.

⁴ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301

Суд справедливості наголосив, що навіть якщо національні органи влади правильно застосовують цілі директиви, адміністративна практика сама по собі не може забезпечити ясність, точність і правову визначеність, які вимагаються законодавством ЄС. Впровадження директиви має бути обов'язковим за своєю природою, а не залежати від мінливої адміністративної практики⁵.

У справі C-6/04 Європейська Комісія проти Сполученого Королівства за неналежне впровадження Оселищної директиви. Справа стосувалася використання Сполученим Королівством широких і загальних законодавчих положень замість чітких і конкретних положень, а також неповного або неточного виконання низки ключових статей, зокрема статей 6, 11, 12, 13, 14, 15 та 16.

Суд справедливості зробив висновок, що «відповідно до третього абзацу статті 249 ЄК, директива є обов'язковою для кожної держави-члена, до якої вона адресована, щодо результату, який повинен бути досягнутий, але залишає за національними органами влади вибір форми та методів імплементації відповідної директиви у внутрішньому законодавстві. Однак, відповідно до усталеної судової практики, хоча транспонування директиви у внутрішнє законодавство не обов'язково вимагає, щоб зміст директиви був формально і дослівно включений у конкретне законодавство, і, залежно від її змісту, загальний правовий контекст може бути достатнім для цієї мети за умови, що цей контекст дійсно гарантує повне застосування директиви у достатньо чіткій і точній формі». (пункт 21).

«У цьому зв'язку важливо в кожному окремому випадку визначити характер положення, встановленого в директиві, до якого відноситься позов про порушення, щоб оцінити ступінь зобов'язання щодо транспонування, покладеного на держави-члени» (пункт 22).

Суд справедливості дійшов висновку, що посилання Сполученого Королівства на загальні законодавчі обов'язки було недостатнім - відповідне законодавство «настільки загальне, що не забезпечує виконання Оселищної директиви з достатньою точністю та чіткістю, щоб повністю задовольнити вимоги правової визначеності», і не здатне «створити чітку правову базу» для гарантування повного виконання (пункти 26-27). Отже, загальні положення не могли заповнити прогалини в конкретних принципах⁶.

5 Judgment of the Court (Eighth Chamber) of 15 March 2012, European Commission v Republic of Poland, Case C-46/11, (2012/C 133/14)

6 Judgment of the Court (Second Chamber) of 20 October 2005, Commission of the European Communities v United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, Case C-6/04, (2005/C 315/09).

Обмежене тлумачення стаття 16

Суд справедливості описує статтю 16, як виняток зі системи суворого захисту, тому вона підлягає вузькому тлумаченню, що можна прослідкувати у справах C-508/04 та C-674/17.

У справі C-508/04, Європейська Комісія проти Австрії, за неповне/неправильне впровадження ключових частин Директиви про оселища, зокрема визначень статті 1, статті 6(1)- (2), статті 12-13, статті 16(1) та статті 22(b). Суд справедливості зробив висновок, що «...стаття 16 Директиви, яка чітко визначає критерії, на підставі яких держави-члени можуть передбачати відступи від заборон, встановлених у статтях 12–15, є положенням, яке становить виняток із системи захисту, встановленої Директивою. Відповідно, стаття 16 повинна тлумачитися обмежувально (див. справу «Комісія проти Сполученого Королівства», пункт 111)» (пункт 110).

«Слід додати, що відповідно до статті 16(1) Директиви будь-які заходи, прийняті на національному рівні, що передбачають відступи від заборон, встановлених Директивою, повинні бути обумовлені відсутністю задовільної альтернативи» (пункт 111).

«Слова «підтримка ... у сприятливому стані збереження» у статті 16(1) Директиви стосуються ситуації, яка визначена у статті 1(i) Директиви і яка включає, по-перше, загальні фактори, зазначені у першому підпункті статті 1(i), і, по-друге, низку сукупних критеріїв. Як впливає з пункту 59 I - 3866 КОМІСІЯ проти АВСТРІЇ цього рішення, держави-члени мають завдання перенести ці поняття у національне законодавство з достатньою юридичною точністю» (пункт 126)⁷.

Таким чином ця справа підтверджує, що відступи за ст. 16 можливі лише в якості винятку і тільки за чітко визначених умов, зокрема коли немає задовільної альтернативи та коли збережено сприятливий стан популяцій у розумінні ст. 1(i).

У справі C-674/17 Верховний адміністративний суд Фінляндії (Korkein hallinto-oikeus) звернувся із запитом щодо тлумачення статті 16(1)(e) Оселищної директиви. Справа виникла внаслідок оскарження фінським товариством охорони природи Tapiola рішень Фінського агентства з питань дикої природи (Suomen riistakeskus) про надання дозволів на полювання на вовків (*Canis lupus*) в рамках програми «управління популяцією», спрямованої на зменшення браконьєрства та підвищення рівня прийняття вовків місцевим населенням.

Суд справедливості вказав, що, «незважаючи на те, що стаття 16(1) Оселищної директиви дозволяє державам-членам відступати від положень статей 12–14 та статті 15(a) і (b), відступ, прийнятий на цій підставі, оскільки

⁷ Judgment of the Court (Fourth Chamber) of 10 May 2007, Commission of the European Communities v Republic of Austria, Case C-508/04, (2007/C 140/03).

він дозволяє цим державам-членам ухилитися від зобов'язань за системою суворого захисту диких видів, підлягає умовам, що не існує задовільної альтернативи і що цей відступ не шкодить підтримці популяцій відповідних видів у сприятливому стані збереження в їхньому природному ареалі» (пункт 28).

«Слід зазначити, що ці умови стосуються всіх ситуацій, передбачених статтею 16(1) цієї директиви» (пункт 29).

«Слід також зазначити, що стаття 16(1) Оселищної директиви, яка точно і вичерпно визначає обставини, за яких держави-члени можуть відступати від статей 12-14 та статті 15(a) і (b), становить виняток із системи захисту, передбаченої цією директивою, який повинен тлумачитися обмежувально..., і яка покладає на орган, що приймає рішення, обов'язок довести, що ці умови є присутніми для кожного відступу» (пункт 30).

«Суд підтвердив, що стаття 16(1) становить суворе виключення із системи захисту, передбаченої статтею 12, і тому повинна тлумачитися обмежувально (пункти 28-30). Будь-який відступ має відповідати всім сукупним умовам: він повинен мати чітко визначену мету, не повинно бути задовільної альтернативи, а відступ не має шкодити підтримці сприятливого стану збереження видів і мусить передбачати лише обмежене, вибіркоче та суворо контрольоване вилучення. Тягар доказування лежить на національному органі влади» (пункт 30).

У пункті 66 Суд справедливості також повторив і застосував принцип обережності: «...якщо після вивчення найкращих доступних наукових даних залишається невизначеність щодо того, чи буде відступ від правил шкідливим для збереження або відновлення популяцій видів, перебуваючих під загрозою зникнення, у сприятливому стані збереження, держава-член повинна утриматися від надання або застосування такого відступу»⁸.

Таким чином, це рішення вкотре підкреслює, що відступи за ст. 16(1) є винятковим заходом, який тлумачиться обмежувально і може застосовуватися лише за сукупного виконання всіх умов, зокрема за відсутності задовільної альтернативи та шкоди для підтримання популяцій у сприятливому стані збереження. Тягар доказування наявності цих умов у кожному конкретному випадку покладається на національний компетентний орган, а за наявності наукової невизначеності щодо наслідків відступу держава повинна утриматися від його надання або застосування.

Примітка: 5 червня 2025 року Рада прийняла [поправку до Оселищної директиви](#), яка змінює рівень захисту вовка з «суворо захищеного» на «захищений».

⁸ Judgment of the Court (Second Chamber) of 10 October 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainu ry v Risto Mustonen and Others, Case C-674/17, (2019/C 423/02).

Європейська Комісія підкріплює цю ідею і зазначає в Керівному документі, що положення директив повинні впроваджуватись з беззаперечною обов'язковою силою, а також із конкретністю, точністю і чіткістю, необхідними для задоволення вимог правової визначеності⁹.

У цьому документі також зазначається, що «при транспонуванні статті 16 держави-члени мають дотримуватись значення термінів і понять, що використовуються в Директиві, з метою забезпечення єдиного тлумачення та застосування. Це також означає, що національні заходи з транспонування повинні забезпечувати повне застосування Директиви без зміни її умов та без додавання додаткових умов або відступів, не передбачених Директивою»¹⁰.

У Керівному документі також наголошується, що надання відступів слід розглядати виключно в якості крайнього заходу. «Національні органи, відповідальні за надання відступів, повинні враховувати, що відступи мають тлумачитися та застосовуватися обмежено, щоб уникнути підриву загальної мети та основних положень Директиви»¹¹.

Іншим важливим моментом, на який звертає увагу Керівний документ, є кумулятивний ефект відступів. «Надання відступів передбачає, що компетентні національні органи влади забезпечили виконання всіх умов, встановлених у статті 16. Держави-члени також повинні забезпечити умови, за яких сукупний ефект відступів не матиме наслідків, які б суперечили цілям статті 12 та Директиви в цілому»¹². Це означає, що при розгляді питання про дерегулювання національним органом влади недостатньо оцінювати кожну заявку окремо. Вони повинні створити такі умови, щоб сукупний ефект окремих рішень про відступи не шкодив загальному сприятливому стану збереження виду.

Умови застосування відступів за статтею 16

Стаття 16 встановлює три умови/критерії, які повинні бути виконані перед наданням відступу:

1) підтвердження однієї або декількох причин, перелічених у статті 16(1) (a)-(d), або дозвіл, за умови суворого контролю, на вибірковій основі та в обмеженому обсязі, на вилов або утримання певних екземплярів видів, перелічених у Додатку IV, в обмеженій кількості, визначеній компетентними національними органами (пункт «e»);

⁹ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301

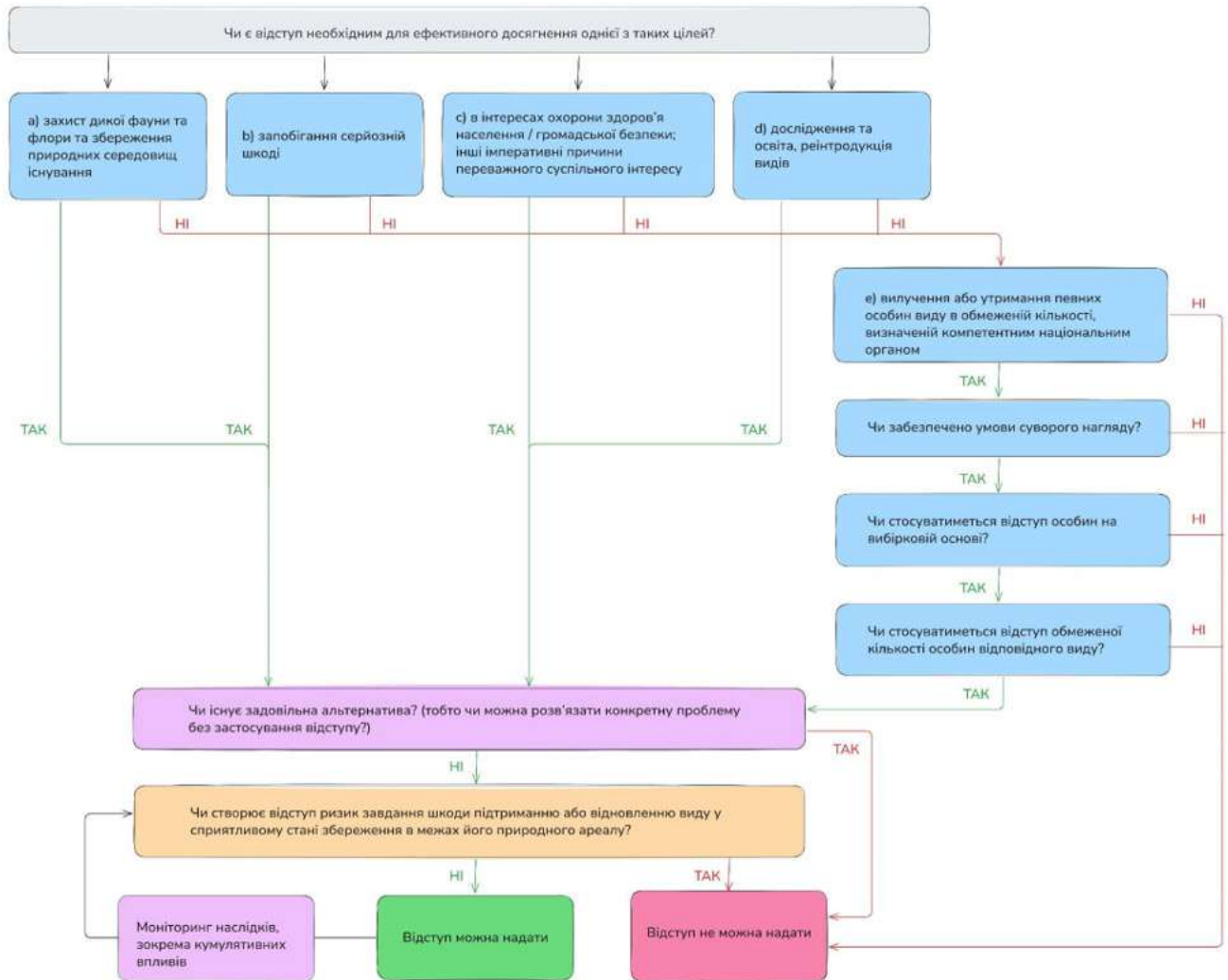
¹⁰ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301

¹¹ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301

¹² European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301

- 2) відсутність задовільної альтернативи;
- 3) гарантія того, що відступ не шкодитиме підтримці популяції у сприятливому стані збереження.

Європейська Комісія розробила корисну схему для статті 16(1), яка допомагає національним органам влади в процесі надання відступів.

13

У своєму Керівному документі Європейська Комісія надала детальну інформацію про те, як застосовувати ці критерії. Нижче наведено короткий виклад цього документа.

Тест 1: Доведення однієї з підстав, передбачених статтею 16(1)(a-d), або дозвіл, під суворим наглядом, на вибірковій основі та в обмеженому обсязі, на вилучення або утримання певних екземплярів видів, зазначених у Додатку IV в обмеже-

13 European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p. 49

ній кількості, визначених компетентними національними органами (стаття 16(1) (e))

Відповідно до критерію 1 статті 16, національні органи влади можуть надавати відступи лише в тому випадку, коли вони відповідають конкретним обґрунтуванням, викладеним у статті 16(1)(a)-(e), демонструючи, що відступ є необхідним внаслідок однієї з таких причин:

захист дикої фауни та флори та збереження природних середовищ існування: основною метою є захист вразливих видів та оселищ від видів, які можуть негативно впливати на них. Наприклад, хижацький вид може загрожувати місцевому виду, що перебуває під загрозою зникнення, і це вимагає втручання. В такому випадку національний орган влади повинен забезпечити пропорційність, тобто негативний вплив втручання на захищені види не повинен перевищувати користь, яку воно приносить іншим видам або природним оселищам;

запобігання серйозній шкоді, зокрема посівам, худобі, лісам, рибним господарствам, водним ресурсам та іншим видам власності: це дозволяє відступити від правил, щоб захистити такі ресурси, як посіви, худоба, ліси або рибні господарства, від серйозної шкоди, яку можуть завдати охоронювані види. Європейська Комісія пояснює, що вона не дозволяє дій, які просто б полегшували ведення сільського або лісового господарства. Натомість відступи від правил повинні стосуватися справді серйозної шкоди, а не лише бізнес-інтересів. Органи влади мають надати переконливі докази високої ймовірності значної шкоди, щоб виправдати необхідність відступів ;

в інтересах охорони здоров'я та безпеки населення або з інших нагальних причин, що мають переважний суспільний інтерес, включаючи причини соціального або економічного характеру та корисні наслідки, що мають першочергове значення для навколишнього середовища.

Оселищна директива не встановлює чітких вказівок щодо того, як тлумачити переважний суспільний інтерес, і до цього часу Європейський суд ще не виніс рішення, яке б надало чітке тлумачення переважного суспільного інтересу.

Однак у своєму керівному документі Європейська Комісія надала певні рекомендації, які можуть бути корисними при впровадженні цього положення. У них пояснюється, що не будь-який суспільний інтерес є достатнім; він повинен бути достатньо важливим, щоб переважили високу цінність, яку Оселищна директива надає збереженню видів. Інтерес повинен бути справді суспільно значущим та приносити користь суспільству в цілому, а не лише приватним інтересам приватних і державних органів. Крім того, пропонується, щоб ці переважні інтереси, як правило, були довгостроковими, оскільки короткострокові економічні або соціальні вигоди, ймовірно, не будуть достатніми для виправдання компрометації довгострокової мети захисту видів. Зрештою, національний орган влади повинен провести ретельну оцінку кожного окремого випадку, зважуючи конкретний суспільний інтерес та цілі збереження, визначені Директивою. Він повинен бути здатним надати чіткі докази того, що запропоновані дії служать саме цьому переважному суспільному інтересу.

Крім того, Європейська Комісія зазначає, що: «Винятки щодо видів з міркувань переважних суспільних інтересів можуть бути необхідними для планів або проєктів, що впливають на території Natura 2000, з урахуванням вимог статті 6(3-4). Тому запобіжні, пом'якшувальні та компенсаційні заходи, передбачені статтею 6, також повинні враховувати види, на які поширюються відступи. Для забезпечення узгодженості та раціоналізації процедур статті 16 з оцінками статті 6 доцільно також раціоналізувати, де це доречно, перевірку умов відступу (відсутність задовільних альтернативних рішень та шкідливого впливу на види) в контексті відповідної оцінки, де це доречно»¹⁴.

З метою досліджень та освіти, відновлення популяції та реінтродукції цих видів, а також для необхідних для цих цілей операцій з розведення, включаючи штучне розмноження рослин:

Таке відступлення охоплює маркування окремих особин виду для цілей досліджень та проєктів зі збереження природи. Крім того, мета досліджень повинна бути достатньо важливою, щоб переважити інтереси суворого захисту виду.

Дозволити, за суворо контрольованих умов, на вибірковій основі та в обмеженій мірі, вилучення або утримання певних екземплярів видів, зазначених у додатку IV, в обмеженій кількості, визначеній компетентними національними органами.

Європейська Комісія зазначає, що «на відміну від положень статті 16(1)(a) до (d), стаття 16(1)(e) не визначає мети, яку слід переслідувати при застосуванні цього відступу. Проте при застосуванні статті 16(1)(e) все одно необхідно визначити мету, яка має бути повністю обґрунтованою. Ця мета також повинна відповідати загальним цілям Директиви»¹⁵. У Керівному документі також цитується положення з рішення Суду ЄС у справі C-674/17 щодо фінських вовків (*Canis lupus*): «у рішенні про відступлення необхідно чітко і точно визначити цілі, на які спирається відступлення»¹⁶, що означає, що національний орган влади повинен чітко визначити цілі, ретельно їх обґрунтувати та забезпечити, щоб не застосовувалися інші обґрунтування відповідно до статті 16(1)(a-d).

Крім того, у своєму керівництві Європейська Комісія чітко зазначає, що «навіть якщо було доведено, що відступ ґрунтується на законній меті, яка відповідає вищезазначеним обставинам, його можна надати лише за умови, що він також відповідає низці інших критеріїв, а саме: він має стосуватися лише обмеженої кількості особин виду, застосовуватися на вибірковій основі та в обмеженій мірі, а також здійснюва-

¹⁴ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p. 54

¹⁵ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p. 56

¹⁶ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p. 56

тися в умовах суворого контролю»¹⁷:

Обмежена кількість

Ця умова не передбачає фіксовану цифру, а лише визначає порогове значення, яке має бути встановлене національними органами влади. «У справі C-674/17 Європейський суд справедливості роз'яснив, що ця цифра залежить від чисельності популяції (кількості особин), стану її збереження та біологічних характеристик. «Обмежена кількість» повинна бути встановлена під відповідальність компетентного національного органу на основі достовірної наукової інформації про географічні, кліматичні, екологічні та біологічні дані, а також з урахуванням показників відтворення та загальної щорічної смертності від природних причин, а також втрат від інших причин, таких як нещасні випадки та інші відступи (наприклад, відповідно до статті 16(1)(b)).

Кількість виловлених тварин також повинна бути такою, щоб не створювати ризику значного негативного впливу на структуру відповідної популяції, навіть якщо це саме по собі не нашкодить підтримці популяцій відповідних видів у сприятливому стані збереження в їхньому природному ареалі»¹⁸.

Ця вимога щодо «обмеженої кількості» вважається більш суворим і додатковим обмеженням на додаток до загального правила, згідно з яким будь-який відступ не повинен «зашкоджувати підтримці популяцій відповідних видів у сприятливому стані збереження в їхньому природному ареалі»¹⁹.

За суворо контрольованих умов, на вибірковій основі та в обмеженій мірі

У справі C-674/17 Суд справедливості висловив суворе тлумачення поняття «вибіркова та обмежена основа» та вимог «суворо контрольованих умов», постановивши: «Що стосується умов, пов'язаних із вибірковою та обмеженою основою, на якій певні екземпляри видів виловлюються або утримуються, слід зазначити, що вони вимагають, щоб відступ стосувався кількості екземплярів, визначеної найбільш вузьким, конкретним та ефективним чином, з урахуванням мети, яку переслідує даний відступ. З огляду на чисельність популяції відповідного виду, стан його збереження та біологічні характеристики, може також бути необхідним, щоб відступ обмежувався не тільки відповідним видом або типами чи групами його екземплярів, але й індивідуально ідентифікованими екземплярами»^{20 21}. Крім того, у тому ж рішенні Суд справедливості роз'яснює термін «за суворо контрольованих умов» – «... зо-

¹⁷ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p. 57

¹⁸ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p. 57

¹⁹ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p. 58

²⁰ Judgment of the Court (Second Chamber) of 10 October 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainuu ry v Risto Mustonen and Others, Case C-674/17, (2019/C 423/02), para 73

²¹ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p. 58-59

крема, що ці умови та спосіб забезпечення їх дотримання можуть гарантувати, що екземпляри відповідного виду вилучаються або утримуються на вибірковій основі та в обмеженій кількості. Таким чином, для кожного відступу на підставі цього положення компетентний національний орган повинен забезпечити дотримання встановлених у ньому умов перед наданням такого відступу та контролювати його подальший вплив. Національне законодавство повинно забезпечувати умови, за яких законність рішень про надання відступів відповідно до цього положення та спосіб виконання цих рішень, зокрема щодо дотримання супутніх умов, що стосуються, зокрема, місць, дат, кількості та видів зразків, що підлягають вилову, піддавались своєчасному ефективному контролю»^{22 23}.

Тест 2: Відсутність задовільної альтернативи

Тест 2 статті 16 «Відсутність задовільної альтернативи» вимагає від держав-членів забезпечити, щоб не існувало інших рішень, які могли б вирішити проблему без застосування відступу. Національні органи влади повинні об'єктивно оцінити всі можливі альтернативи, беручи до уваги екологічні, економічні та соціальні фактори, щоб визначити найменш шкідливий варіант для захисту видів.

Європейська Комісія визначає три важливі кроки, які необхідно врахувати: по-перше, визначення конкретної проблеми, яку необхідно вирішити; по-друге, виявлення всіх потенційних альтернативних рішень; і по-третє, визначення того, чи можуть ці альтернативи задовільно вирішити проблему. Важливо, що альтернативні рішення повинні бути сумісними із заборонами, визначеними статтею 12. Це часто передбачає розгляд різних місць розташування чи проектів або альтернативних методів і процесів. Наприклад, перед тим, як вдаватися до летальних заходів контролю, необхідно ретельно вивчити та, за можливості, спочатку впровадити превентивні, нелетальні заходи, наприклад, спеціалізовані огорожі, собаки для охорони худоби або зміни в управлінні земельними ресурсами²⁴.

Крім того, Європейська Комісія вказує на чотири інші важливі аспекти, які необхідно враховувати під час тестування:

1. Докази та оцінка

Національні органи влади повинні оцінити екологічні, соціальні та економічні переваги та недоліки кожної альтернативи, враховуючи її ефективність та потенційні негативні наслідки. За словами Європейської Комісії: «Кінцевий результат з точки зору вирішення проблеми з уникненням або мінімізацією вторинних ефектів повинен бути зважений з урахуванням наслідків відступу, беручи до уваги загальну мету

²² Judgment of the Court (Second Chamber) of 10 October 2019, *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainuu ry v Risto Mustonen and Others*, Case C-674/17, (2019/C 423/02), para 74

²³ European Commission. “Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive.” Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.59

²⁴ European Commission. “Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive.” Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301

Директиви»²⁵. Аргументи повинні бути підкріплені найкращими відповідними науковими та технічними даними.

2. Пропорційність

Якщо альтернативний варіант може частково нівелювати проблему, його слід застосовувати в першу чергу. За словами Європейської Комісії: «Оцінка альтернативних варіантів повинна бути збалансованою з урахуванням загальної мети збереження або відновлення сприятливого стану збереження видів, що становлять інтерес для Співтовариства (отже, вона повинна враховувати стан збереження, вплив додаткового випадкового або незаконного вилучення екземплярів та перспективи відповідної популяції)»²⁶.

3. Економічні міркування

Економічні витрати можуть враховуватись, але не можуть стати єдиною причиною для відхилення альтернативи, яка в іншому випадку є задовільною. Висока вартість є релевантною лише в тому випадку, якщо вона є непропорційною відносно масштабу або характеру проблеми.

4. Обмеження відступів

Якщо відступ надається, його сфера застосування повинна бути суворо обмежена. За словами Європейської Комісії: «Це означає, що відступи мають бути обмежені за часом, місцем, кількістю залучених екземплярів, конкретними залученими екземплярами, уповноваженими особами тощо»²⁷.

Тест 3: Вплив відступу на стан збереження

Тест 3 статті 16 зосереджується на забезпеченні того, щоб будь-який відступ не шкодив стану збереження виду. Статус збереження зазвичай оцінюється на біогеографічному рівні в межах кожної держави-члена відповідно до системи звітності, передбаченої статтею 17, але вплив відступу слід аналізувати на більш локальному рівні (наприклад, конкретна популяція або місцевість), де наслідки є більш прямими. Це гарантує, що будь-яке рішення відповідає загальним цілям збереження, визначеним у Директиві.

Європейська Комісія виділяє два ключові елементи критерію 3:

а) Масштаб оцінки

Європейська Комісія зазначає, що «оцінка впливу конкретного відступу в більшо-

²⁵ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.61

²⁶ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.62

²⁷ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.63

сті випадків повинна проводитися на рівні, нижчому за біогеографічний регіон, щоб бути значущою з екологічної точки зору. Корисним рівнем може бути (місцева) популяція»²⁸. Європейська Комісія цитує деякі положення з рішення у справі C-674/17 (фінський вовк): «перед наданням дозволу на відступи національні органи влади повинні оцінити стан збереження відповідної популяції та вплив передбачуваних відступів як на місцевому рівні, так і на рівні території держави-члена або, у відповідних випадках, на рівні відповідного біогеографічного регіону, якщо кордони держави-члена простягаються на кілька біогеографічних регіонів або якщо цього вимагає природний ареал виду, і, наскільки це можливо, на транскордонному рівні»²⁹. «Суд справедливості пояснив, що: «оцінка впливу відступу на рівні території місцевої популяції, як правило, необхідна для визначення його впливу на стан збереження відповідної популяції в більш широкому масштабі. (...) Найбільш прямі наслідки такого відступу, як правило, відчущуються на місцевості, до якої він відноситься. Крім того, стан збереження популяції на національному або біогеографічному рівні також залежить від сукупного впливу різних відступів, що впливають на місцеві території»^{30 31}. «Тому такий відступ не може бути наданий без оцінки стану збереження популяцій відповідних видів та впливу, який запланований відступ може мати на них як на місцевому рівні, так і на рівні території цієї держави-члена або, у відповідних випадках, на рівні відповідного біогеографічного регіону, якщо кордони цієї держави-члена простягаються через кілька біогеографічних регіонів або якщо цього вимагає природний ареал виду, та, наскільки це можливо, на транскордонному рівні»^{32 33}.

в) Відступи та вплив на стан збереження

У принципі, відступ може бути надано за умови, що втручання, щодо якого запитується відступ, не матиме негативного впливу на поточний стан збереження відповідного виду та якщо виконані всі інші умови.

У справі C-342/05 «Європейська Комісія проти Фінляндії» щодо дозволів на полювання на вовків (*Canis lupus*) за режиму суворого захисту.

Суд справедливості підтвердив, що відступи є винятковими заходами, які тлумачаться суворо, і покладають на орган, що приймає рішення, обов'язок довести наявність необхідних умов та видавати дозволи лише на підставі

²⁸ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.64

²⁹ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.65

³⁰ Judgment of the Court (Second Chamber) of 10 October 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainuury v Risto Mustonen and Others, Case C-674/17, (2019/C 423/02), para 59

³¹ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.65

³² Judgment of the Court (Second Chamber) of 10 October 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainuury v Risto Mustonen and Others, Case C-674/17, (2019/C 423/02), para 61.

³³ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.65

рішень із чітким і достатнім обґрунтуванням з посиланням на причини, умови та вимоги статті 16(1) (пункт 25).

Суд також констатував, що «...з урахуванням критерію, встановленого в першому абзаці статті 1(i) Оселищної директиви, ... стан збереження вовка у Фінляндії не був сприятливим». (пункт 27) і що «стаття 16(1) Директиви встановлює, що сприятливий стан збереження популяцій відповідних видів у їхньому природному ареалі є необхідною передумовою для надання відступів, передбачених цією статтею» (пункт 28)

Водночас Суд уточнив, що «...надання таких відступів залишається можливим у виняткових випадках, коли належним чином встановлено, що вони не погіршують несприятливий стан збереження цих популяцій і не перешкоджають відновленню їх сприятливого стану збереження. вбивство обмеженої кількості особин може не мати впливу на досягнення мети, передбаченої статтею 16(1) Оселищної директиви, яка полягає у підтриманні популяції вовків у сприятливому стані збереження в її природному ареалі. Отже, такий відступ від правил був би нейтральним для відповідного виду». (Пункт 29)³⁴

Однак, як ми бачимо зі справи C-342/05, Суд справедливості встановив вузьку і виняткову можливість надання відступу навіть у тому випадку, коли статус виду є несприятливим. Це допустимо лише в тому випадку, якщо доведено, що відступ не погіршить несприятливий статус або не перешкодить його відновленню. «Вбивство обмеженої кількості особин може мати незначний вплив на досягнення мети, передбаченої статтею 16(1) Директиви про оселища, а саме збереження або відновлення популяції вовків у сприятливому стані збереження в її природному ареалі. Таким чином, такий відступ може бути нейтральним для відповідного виду. Отже, якщо стан збереження відповідного виду є несприятливим, відступ може бути наданий лише в тому випадку, якщо він виправданий винятковими обставинами і лише за умови, що стан збереження не погіршиться і не буде перешкоджати відновленню сприятливого стану (нейтральний вплив), а також за умови, що всі інші необхідні умови, передбачені статтею 16, також виконані»³⁵.

Європейська Комісія рекомендує застосовувати подібний підхід у випадках, коли стан збереження невідомий – відступ не може бути наданий, оскільки неможливо оцінити його вплив.

Крім того, Європейська Комісія зазначає, що: «відступ не може бути надано, якщо він матиме на будь-якому рівні шкідливий вплив на стан збереження або на досягнення сприятливого стану збереження виду. Іншими словами, якщо відступ може

³⁴ Judgment of the Court (Second Chamber) of 14 June 2007, Commission of the European Communities v Republic of Finland, Case C-342/05, EU:C:2007:341, ECR 2007 I-4713.

³⁵ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.66

мати значний негативний вплив на відповідну популяцію (або перспективи цієї популяції) або навіть на місцеву популяцію в межах держави-члена, компетентний орган не повинен його надавати. Кінцевий результат відступу повинен бути нейтральним або позитивним для відповідних популяцій виду»³⁶.

Вся оцінка повинна проводитися з урахуванням принципу обережності.

Моніторинг

Як зазначено в повідомленні Європейська Комісія: «Компетентні національні органи влади повинні не тільки забезпечити дотримання всіх умов схеми відступів перед наданням відступів ів, але й повинні також контролювати вплив відступів (та ефективність будь-яких компенсаційних заходів) після їх впровадження. Стаття 16(3)(e) вимагає, щоб у звітах держав-членів про відступи зазначалися «застосовані заходи нагляду та отримані результати». Це означає, що вони повинні контролювати та моніторити впровадження наданих відступів³⁷. Це включає оцінку того, чи відступи застосовуються правильно, чи досягають вони поставлених цілей та чи не завдають ненавмисної шкоди видам, що підтверджувалося б науковими даними. Моніторинг допомагає виявляти будь-які ризики або збитки, оцінювати ефективність компенсаційних заходів та вживати коригувальних заходів, якщо це необхідно.

Європейська Комісія також зазначила, що: «Після впровадження відступів національні органи влади також повинні контролювати сукупний вплив усіх відступів, наданих на національній території для кожного виду, на який поширюються відступи, незалежно від причин, з яких вони були надані, та підтверджувати початкову оцінку, що відступи не шкодять підтримці популяцій видів у сприятливому стані збереження. Результати цього моніторингу, очевидно, повинні враховуватися при прийнятті будь-яких майбутніх рішень про надання відступів»³⁸.

Крім того, моніторинг може бути інтегрований у більш широкі зобов'язання з нагляду відповідно до статті 11, зокрема для видів, для яких регулярно надаються відступи або які перебувають у несприятливому стані збереження (і, тим не менш, у виняткових обставинах є предметом відступів). Він також повинен включати моніторинг інших факторів і сприяти оцінці стану збереження видів.

³⁶ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.67

³⁷ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.73

³⁸ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.73-74

Звітність

Відповідно до статті 16(2) та (3) Директиви про оселища, держави-члени повинні кожні два роки подавати до Європейської Комісії звіт про застосування відступів. Консультації з Європейською Комісією перед наданням відступів не є обов'язковими, але «інформація повинна бути повною, фактичною та охоплювати всі деталі, викладені у статті 16(3)»³⁹.

Це включає детальну інформацію про:

- відповідні види;
- причину застосування відступу;
- за необхідності, посилання на відхилені альтернативи та використані наукові дані;
- засоби, пристрої або методи, що використовуються (та причини їх використання);
- обставини часу та місця;
- орган, що надає відступ ;
- заходи нагляду та отримані результати.

Звіт повинен надати Європейській Комісії можливість оцінити дотримання Директиви та, за необхідності, розпочати процедуру порушення проти держав-членів, які не дотримуються її вимог.

Наразі існує одна система звітності для Оселищної директиви та Пташиної директиви, яка називається HaViDeS+ і яка також виконує зобов'язання щодо звітності відповідно до статті 9 Бернської конвенції. Вона розроблена для підвищення узгодженості та ефективності на регіональному, національному та європейському рівнях (копії форми додається - Додаток 1 та Додаток 2).

³⁹ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.74

ПТАШИНА ДИРЕКТИВА

Стаття 9

1. Держави-члени можуть відступати від положень статей 5-8 у випадку, якщо не існує іншого задовільного рішення через такі причини:

(a)

- в інтересах безпеки та здоров'я населення,
- в інтересах повітряної безпеки,
- щоб запобігти значній шкоді посівам, худобі, лісам, рибальству і водам,
- з метою охорони флори і фауни;

(b) з метою проведення досліджень та навчання, відновлення популяції, реінтродукції та розведення, необхідного для цих цілей;

(c) щоб дозволити, за умов суворого контролю та на селективній основі, відлов, утримання чи інше розумне використання окремих видів птахів у невеликій кількості.

2. У відступах, передбачених у параграфі 1, необхідно зазначати:

(a) види, щодо яких застосовується відступ;

(b) засоби, знаряддя чи методи, що їх дозволяють використовувати для відлову або вбивства;

(c) умови виникнення ризику і обставини часу та місця, за яких такі відступи можуть бути дозволені;

(d) орган, уповноважений заявляти, що необхідні умови виконуються, і вирішувати, які засоби, способи чи методи можуть бути використані, в яких межах і ким;

(e) контроль, що здійснюватиметься.

3. Держави-члени щорічно надсилають Комісії звіт про виконання параграфів 1 та 2.

4. На основі доступної для Комісії інформації, зокрема інформації, що надається їй відповідно до параграфа 3, Комісія повсякчасно забезпечує, щоб наслідки відступів, передбачених у параграфі 1, не суперечили цій Директиві. Комісія вживає для цього відповідних заходів.

Загальні принципи

Стаття 9 Директиви 2009/147/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 30 листопада 2009 року про охорону диких птахів передбачає систему відступів, що дозволяє державам-членам відходити від обмежень, передбачених статтями 5-8, щодо диких птахів.

Стаття 9 Пташиної директиви дозволяє (за суворих умов) відступи від статей 5-8, якими забороняється:

- навмисне вбивство чи або відлов диких птахів будь-яким методом;
- навмисне руйнування чи пошкодження їхніх гнізд і яєць, або переміщення їхніх гнізд;
- збирання їхніх яєць у дикій природі та зберігання цих яєць, навіть якщо вони порожні;
- навмисне порушення спокою цих птахів, зокрема, у період розмноження і виведення, настільки, наскільки це порушення було б значним, зважаючи на цілі цієї Директиви;
- утримання видів птахів, полювання на яких чи відлов яких заборонено;
- стосовно усіх видів птахів, зазначених у [статті 1](#), продаж, перевезення з подальшим продажем, утримання з подальшим продажем та виставлення на продаж живих чи мертвих птахів та будь-яких швидко розпізнаваних частин або деривативів таких птахів;

Може дозволятися полювання на види, наведені у [додатку II](#). Держави-члени забезпечують, щоб полювання на ці види не загрожувало заходам зі збереження, що вживаються на території їхнього поширення;

Забороняється полювання на види, щодо яких застосовуються норми законів про полювання, під час періоду виведення та під час різних стадій репродукції;

Забороняється використання усіх засобів, способів чи методів, що застосовуються для масштабного чи неселективного відлову або вбивства птахів, або тих, що можуть спричинити локальне зникнення видів, зокрема, використання способів, наведених у пункті (а) додатка IV.

У 2008 році Європейська Комісія опублікувала Керівний документ щодо полювання відповідно до Пташиної директиви (Керівний документ 2) з метою, серед іншого, роз'яснення використання відступів відповідно до статті 9. У цьому документі зазначено, що «відступи є «винятками», які дозволяють певну гнучкість у застосуванні закону»⁴⁰.

⁴⁰ European Commission, Guide to Sustainable Hunting under the Birds Directive: Guidance document on hunting under Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds ("the Birds Directive") (2008), p. 41

Короткий огляд судової практики щодо тлумачення статті 9

Європейський суд справедливості надав важливі тлумачення статті 9, підкресливши суворе і вузьке застосування відступів:

Правова визначеність і належне транспонування статті 9

Суд справедливості послідовно підкреслює, що заборони Пташиної директиви та умови відступів мають бути закріплені у національному праві з достатньої точністю та чіткістю. Це ясно простежується у справі C-159/99.

У справі C-159/99 Європейська Комісія проти Італії щодо дозволу на вилов і утримання *Passer italiae*, *Passer montanus*, *Sturnus vulgaris* як живих приманок всупереч статтям 5 і 7 та додатку II Пташиної директиви Суд справедливості зазначив, що:

«положення Директив повинні бути впроваджені з беззаперечною обов'язковою силою, а також конкретністю, точністю та чіткістю, необхідними для задоволення вимог правової визначеності...» і що «прості адміністративні практики, які за своєю природою можуть бути змінені за бажанням органів влади і не отримують належного оприлюднення, не можуть вважатися належним виконанням зобов'язань держави-члена» (пункт 32).

Суд справедливості додатково підкреслив, що навіть якщо певні зміни були внесені, відсутність формальних змін у положеннях національного закону, які дозволяли вилов/утримання, створювала неоднозначність і робила дотримання заборони непевним (пункт 34), а циркуляр як акт, що може змінюватися на розсуд адміністрації, не є достатнім для транспонування (пункт 35), внаслідок чого Директива не була перенесена з необхідною «точністю, ясністю і чіткістю» (пункт 36)⁴¹.

Суд справедливості вважає, що положення Директив повинні бути впроваджені з беззаперечною обов'язковою силою, а також із специфічністю, точністю та чіткістю, необхідними для задоволення вимог правової визначеності. Це означає, що національне законодавство, на якому ґрунтуються відступи, має повністю та точно відображати положення статті 9⁴².

Вузьке застосування відступів

Суд справедливості виходить з того, що відступи за статтею 9 є винятком, тому допускаються лише на підставах, які вичерпно визначені у статті 9(1) і за дотримання вимог статті 9(2). Суд у своїх рішеннях також підкреслює, що обов'язковою передумовою відступу є доведення відсутності іншої задовільної альтернативи і національні правила не дозволяють послаблювати або ігнорувати цю умову. Ці підходи Суд справедливості прописав у рішеннях по справах C-339/87, 247/85, C-60/05 та 236/85.

⁴¹ Judgment of the Court (Sixth Chamber) of 17 May 2001, Commission of the European Communities v Italian Republic, Case C-159/99, (2001/C 200/34).

⁴² European Commission, Guide to Sustainable Hunting under the Birds Directive: Guidance document on hunting under Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds ("the Birds Directive") (2008)

У справі C-339/87 «Європейська Комісія проти Нідерландів» щодо того, чи забезпечувала нідерландська система регулювання полювання загальну систему захисту за Пташиною директивою та чи суворо обмежувала відступи.

Суд справедливості зазначив, що міністерські заходи можуть бути частиною транспонування, якщо вони «мають загальний характер і здатні створювати права та обов'язки» (пункт 7), однак як базовий закон (*Jachtwet*), так і акти його виконання повинні відповідати Директиві та не можуть виходити за її межі (пункт 8).

Суд також підкреслив, що «...відступ має ґрунтуватися, принаймні, на одній із причин, які вичерпно перелічені у статті 9(1) директиви, та відповідати критеріям, встановленим у статті 9(2), метою яких є обмеження відступу тим, що є строго необхідним, та надання Комісії можливості здійснювати нагляд за ними» (пункт 15).

Окремо Суд наголосив, що «заборони засобів вилову, встановлені в Директиві, повинні бути закріплені в законодавчих положеннях. Той факт, що практика, яка несумісна з Директивою, не застосовується, не звільняє відповідну державу-члена від обов'язку прийняти закони або адміністративні положення для забезпечення належного перенесення положень Директиви. З огляду на принцип правової визначеності відповідні заборони повинні бути відтворені в обов'язкових правових положеннях» (пункт 22).

Так само «...критерії, яким повинні відповідати держави-члени, щоб отримати відступ від заборон, встановлених Директивою, повинні бути відтворені в конкретних національних положеннях, оскільки вірне транспонування стає особливо важливим у випадку, коли управління спільним надбанням доручається державам-членам на їхніх відповідних територіях» (пункт 28).

Суд також наголосив, що «...самі лише адміністративні практики, які за своєю природою можуть бути змінені за бажанням органів влади, не можуть вважатися належним виконанням зобов'язання держав-членів, до яких звернена директива, відповідно до статті 189 Договору» (пункт 29)⁴³.

Цим рішенням Суд справедливості вчергове підтвердив, що відступи від системи захисту за Пташиною директивою допустимі лише за чітко визначених у праві підстав і критеріїв статті 9, а заборони та умови відступів мають бути прямо закріплені в обов'язкових нормах і не можуть замінюватися практикою або припущенням, що заборонені дії фактично не застосовуються.

⁴³ Judgment of the Court of 15 March 1990, Commission of the European Communities v Kingdom of the Netherlands, Case C-339/87, EU:C:1990:119.

У справі 247/85, «Європейська Комісія проти Бельгії», щодо невжиття у встановлений строк усіх заходів для виконання Пташиної директиви (зокрема в частині бельгійського закону про полювання та королівських декретів про захист птахів).

Суд справедливості зазначив, що норми, які дозволяли компетентному адміністративному органу на власний розсуд змінювати перелік видів, створювали невизначену та неоднозначну правову ситуацію. Суд справедливості підкреслив, що «загальні та постійні правила, встановлені в декретах, не гарантують, що кількість птахів, яких можна ловити, обмежується невеликими кількостями, що період, протягом якого їх відлов дозволений, не збігається з періодами, протягом яких Директива передбачає особливий захист птахів (період гніздування та різні стадії розмноження та вирощування), або що ловля та утримання обмежуються випадками, коли немає іншого задовільного рішення, зокрема, можливості розмноження відповідних видів птахів у неволі. Отже, критерії та умови, встановлені в статті 9 директиви, не повністю транспоновані у відповідні правила» (пункт 41)⁴⁴.

У справі C-60/05 WWF Italia та інші проти Regione Lombardia щодо тлумачення статті 9 Пташиної директиви у спорі про дозвіл на полювання на зяблика (*Fringilla coelebs*) та чечітку (*Fringilla montifringilla*) в сезоні 2003/04 у межах схеми відступів Суд справедливості вказав, що:

«критерії, на підставі яких держави-члени можуть відступати від заборон, встановлених Директивою, повинні бути викладені в національних положеннях, які є достатньо чіткими та точними, враховуючи, що вірне транспонування стає особливо важливим у випадку, коли управління спільним надбанням доручається державам-членам щодо їхніх відповідних територій» (пункт 24) та «здійснюючи свої повноваження щодо надання відступів, відповідно до статті 9 Директиви органи держав-членів повинні враховувати різні критерії, які стосуються географічних, кліматичних, екологічних та біологічних факторів, і, зокрема, ситуацію щодо розмноження видів та загального річного рівня смертності від природних причин» (пункт 25).

Оскільки винятки тлумачаться суворо, національне законодавство повинно не лише визначати критерії, а й вимагати від органу, що видає дозвіл, надати чітке і достатнє обґрунтування з посиланням на підстави, умови та вимоги ст. 9(1)-(2), причому тягар доведення виконання умов лежить на органі влади (пункт 34).

Окремо Суд справедливості роз'яснив, що «...зобов'язання держав-членів забезпечити, щоб полювання на птахів здійснювалося лише в «невеликих кількостях», відповідно до статті 9(1)(с) Директиви, яка вимагає, щоб передбачені адміністративні процедури були організовані таким чином,

⁴⁴ Judgment of the Court of 8 July 1987, Commission of the European Communities v Kingdom of Belgium, Case C-247/85, EU:C:1987:339

щоб як рішення компетентних органів про надання дозволів на полювання, так і спосіб застосування цих рішень підлягали ефективному та своєчасному контролю» (пункт 47).⁴⁵

Цим рішенням Суд справедливості підтверджує, що відступи за ст. 9 можливі лише за наявності чітких і точних національних критеріїв та належно мотивованих індивідуальних рішень, та що тягар доказування при наданні відступів несуть національні органи вдали, які повинні чітко та достатньо обґрунтувати свої рішення⁴⁶

У справі 236/85, «Європейська Комісія проти Нідерландів», щодо нежиття у встановлений строк усіх заходів для виконання Пташиної директиви, що стосуються відступів, правил торгівлі, збирання яєць/порушення гнізд та заборонених методів вилову.

Суд справедливості вказав на кілька ключових недоліків транспонування.

Суд зазначив, що хоча вимога про наявність або ризик заподіяння шкоди чи незручностей може відповідати рівню захисту, передбаченим Директиви, проте, національна норма (ст. 10 Vogelwet), на відміну від статті 9(1) Директиви, «не ставить надання дозволів в залежність від відсутності будь-якого іншого задовільного рішення» (пункт 13).

Також Суд підкреслив, що: «...факт, що перелік птахів у статтях 9 та 10 Vogelbesluit не є ідентичним переліку в Додатку III до Директиви, що свідчить про неналежне перенесення (транспонування) статті 6 (2) та (3) директиви в законодавство Нідерландів» (пункт 17).

Крім того, Суд нагадав усталену позицію, що «самі лише адміністративні практики, які за своєю природою можуть бути змінені на розсуд органів влади і не отримують належної оприлюднення, не можуть вважатися належним виконанням зобов'язань за Договором» (пункт 18)⁴⁷.

Так, це рішення підкреслює, що відступи за Пташиною директивою мають бути пов'язані з обов'язковою умовою відсутності іншого задовільного рішення і точно відтворювати переліки та вимоги Директиви, а покладання на адміністративну практику або неповні формулювання національних норм означає неналежне транспонування і порушення зобов'язань.

⁴⁵ Judgment of the Court (Second Chamber) of 8 June 2006, WWF Italia and Others v Regione Lombardia, Case C-60/05, (2006/C 178/08)

⁴⁶ European Commission, Guide to Sustainable Hunting under the Birds Directive: Guidance document on hunting under Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds ("the Birds Directive") (2008), p.43

⁴⁷ Judgment of the Court of 13 October 1987, Commission of the European Communities v Kingdom of the Netherlands, Case 236/85, EU:C:1987:436.

Умови застосування відступів за статтею 9

Європейська Комісія звертає увагу на справу Суду справедливості C-118/94, *Associazione Italiana per il WWF та інші проти Regione Veneto*, що стосується статті 9 Пташиної директиви та італійської системи встановлення регіональних календарів полювання. Суперечка виникла через те, що календар полювання Regione Veneto на 1992-93 роки нібито дозволи в полювання на види птахів, не були включені до списку видів, на яких дозволено полювати, у Додатку II, і національний суд по суті запитав, що стаття 9 вимагає від держави-члена при застосуванні відступів. У цій справі Суд справедливості зазначив, що застосування статті 9 підлягає наступним положенням: «Важливо також мати на увазі, що Суд зазначив, що передбачена статтею 9 можливість відступу від обмежень на полювання, а також від інших обмежень і заборон, що містяться в статтях 5, 6 і 8 Директиви, підлягає трьом умовам. По-перше, держава-член повинна обмежити відступи випадками, коли немає іншого задовільного рішення. По-друге, відступ має ґрунтуватися принаймні на одній із причин, що вичерпно перелічені у статті 9(1)(a), (b) та (c). По-третє, відступ повинен відповідати точним формальним умовам, викладеним у статті 9.2, які мають на меті обмежити відступи тим, що є строго необхідним, та надати Комісії можливість здійснювати нагляд за ними. Отже, хоча стаття 9 дозволяє широкі відступи від загальної системи захисту, вона повинна застосовуватися належним чином для вирішення конкретних вимог та конкретних ситуацій»^{48 49}.

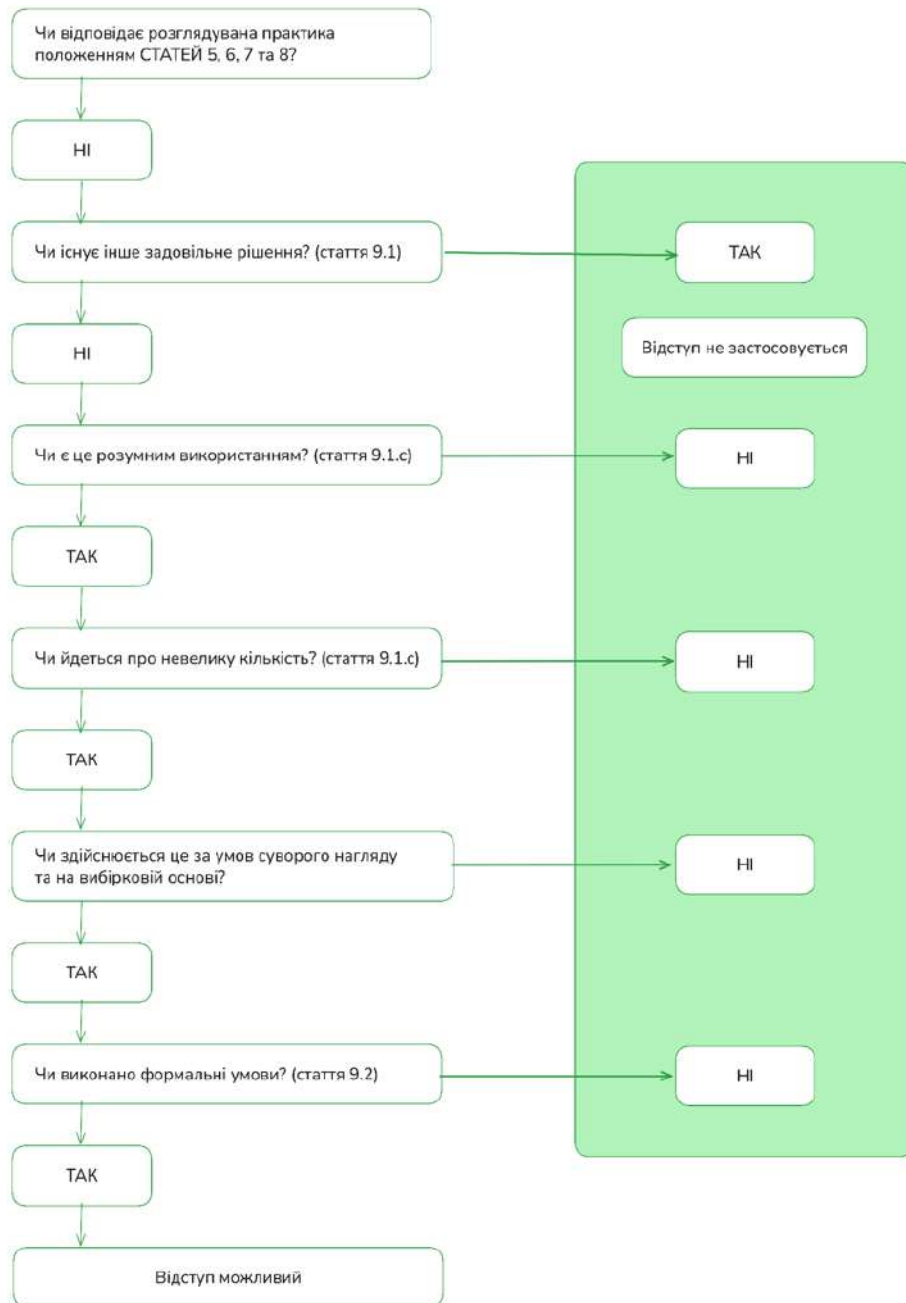
Європейська Комісія зазначає, що «недотримання будь-якої з цих умов може призвести до недійсності відступу. Тому органи влади держав-членів повинні ретельно перевіряти застосовність усіх трьох умов, незалежно від кількості та ідентичності органів влади на їхній території, відповідальних за застосування цього положення»⁵⁰.

Європейська Комісія розробила дуже корисний виклад умов (схему) для статті 9, яка допомагає національним органам влади в процесі видачі відступів.

⁴⁸ Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 7 March 1996, *Associazione Italiana per il World Wildlife Fund and Others v Regione Veneto*, Case C-118/94, (1996/C 180/02), para 30

⁴⁹ European Commission, *Guide to Sustainable Hunting under the Birds Directive: Guidance document on hunting under Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds ("the Birds Directive")* (2008), p. 44

⁵⁰ European Commission, *Guide to Sustainable Hunting under the Birds Directive: Guidance document on hunting under Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds ("the Birds Directive")* (2008), p. 44

51

Перша умова: доведення відсутності «іншого задовільного рішення».

Як було зазначено у справі C-118/94 вище, «відступи можливі лише у випадках, коли немає іншого задовільного рішення. Це є загальною умовою, яку повинні задовольняти всі відступи»⁵².

Аналіз того, чи «немає іншого задовільного рішення», можна розглядати як такий, що складається з трьох частин і ґрунтується на висновках та міркуваннях зі справи C-10/96:

«Яка проблема або конкретна ситуація потребує вирішення? Чи існують інші рішення? Якщо так, чи вирішать вони проблему або конкретну ситуацію, для якої передбачено відступи? Перш ніж шукати відповіді на друге і третє питання, слід чітко

⁵¹ European Commission, Guide to Sustainable Hunting under the Birds Directive: Guidance document on hunting under Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds ("the Birds Directive") (2008), p 72

⁵² European Commission, Guide to Sustainable Hunting under the Birds Directive: Guidance document on hunting under Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds ("the Birds Directive") (2008), p. 45

визначити, чи проблема або конкретна ситуація підпадають під дію статті 9(1)(a) – (c)⁵³.”

Крім того, Європейська Комісія зазначає, що «наступні зауваження ґрунтуються на прецедентній практиці Європейського суду щодо аналогічного положення про відступ від правил, передбаченого статтею 9 Пташиної директиви, і можуть бути застосовані за аналогією до статті 16»⁵⁴.

У справі C-10/96 «*LRBPO та AVES проти Région Wallonne*», яка розглядалася як попереднє рішення, дві бельгійські громадські організації оскаржили регіональні розпорядження *Région Wallonne*, які дозволяли вилов охоронюваних диких птахів у межах квот для «вилову з метою розведення» та постачання птахівникам/любителям. Державна рада Бельгії звернулася до Суду з питанням про те, як слід тлумачити статті 5, 9 та 18 Директиви в цьому контексті.

Суд справедливості зазначив, що «...відступ від статті 5(a) Директиви може бути дозволений лише за умови, що немає іншого задовільного рішення...» (пункт 25).

Суд також уточнив, що якщо вилов і може бути дозволений, то «...компетентні органи відповідної держави-члена повинні встановити кількість зразків диких птахів, які можуть бути виловлені, на рівні, який об'єктивно необхідний для забезпечення достатнього генетичного різноманіття видів, що розводяться в неволі, завжди з дотриманням максимальної межі «невеликої кількості», зазначеної в статті 9(1)(c) Директиви». (пункт 26)⁵⁵

Це рішення підкреслює, що відступ від заборон статті 5 можливий лише за суворого дотримання умов статті 9, зокрема за відсутності альтернатив і за встановленням об'єктивно необхідного ліміту в межах «невеликої кількості».

Європейська Комісія також підкреслює, що «аналізуючи питання інших рішень, Суд зазначив, що дії, які дозволяються відповідно до відступу (у даному випадку вилов диких птахів для рекреаційних цілей), є прикладом «розумного використання» і, отже, підпадають під вичерпні причини, що становлять другу умову, зазначену у справі C-118/94 (див. пункт 3.3.2 вище), тобто відступ має ґрунтуватися принаймні на одній з причин, які вичерпно перелічені у статті 9(1)(a), (b) та (c)⁸⁴. Це підкреслює взаємозв'язок між питанням інших задовільних рішень та причинами відступу. З практичної точки зору, немає сенсу розглядати питання про інші рішення, якщо дії, на які поширюється відступ, не підпадають під дію статті 9(1)(a) до (c). Суд зазначив, що в конкретних обставинах справи існувало інше рішення щодо виллову диких птахів

⁵³ European Commission, Guide to Sustainable Hunting under the Birds Directive: Guidance document on hunting under Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds (“the Birds Directive”) (2008), p. 45

⁵⁴ European Commission. “Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive.” Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.61

⁵⁵ Judgment of the Court (Third Chamber) of 12 December 1996, *Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL and Société d'études ornithologiques AVES ASBL v Région Wallonne*, Case C-10/96, (EU:C:1996:504).

відповідно до відступу, а саме розведення виключно з використанням особин, що утримуються в неволі»⁵⁶.

«Якщо існує інше рішення, будь-які аргументи про його незадовільність повинні бути вагомими та переконливими»⁵⁷.

У цьому контексті можна зробити висновок, що відступи є «останнім засобом» і допускаються лише тоді, коли жоден інший варіант не відповідає цілям Директиви. Крім того, національні органи влади повинні базувати свої висновки на науково та технічно перевірених даних. У випадках, коли існує інше рішення, причини його недостатності повинні бути добре обґрунтованими та науково підтвердженими.

У справі C-10/96 Європейський суд підтвердив, що кількість екземплярів повинна бути встановлена на мінімальному рівні, об'єктивно необхідному для вирішення проблеми, уникаючи широких заходів, які можуть підірвати цілі збереження.

На думку Суду, кількість екземплярів, на які поширюється відступ, повинна бути «... встановлена на рівні, який виявляється об'єктивно необхідним для вирішення цих проблем, завжди з дотриманням максимальної межі «невеликої кількості», зазначеної в цій нормі»⁵⁸.

Друга умова: обґрунтування наявності однієї з підстав, дозволених згідно зі статтею 9(1)(a), (b) або (c).

Щоб відступ був дійсним відповідно до статті 9 Пташиної директиви, він повинен відповідати одній із конкретних цілей, перелічених у статті 9(1)(a), (b) або (c). Причини для відступу наведені вкрай вичерпно і це означає, що відступ не може бути виправданий поза межами цих конкретних цілей. Кожне положення статті 9(1) стосується конкретних сценаріїв, в яких відступ може бути виправданий, зосереджуючись на захисті суспільних інтересів, запобіганню серйозній шкоді для економічних ресурсів або забезпеченні розумного використання.

За словами Європейської Комісії, «ці положення... застосовуються до всіх видів птахів, для яких є підстави для застосування відступів»⁵⁹.

Стаття 9(1)(a): конкретні причини для відступів:

1. В інтересах охорони здоров'я та безпеки населення, а також в інтересах безпеки польотів

Винятки можуть бути зроблені для захисту здоров'я та безпеки населення, включаючи безпеку польотів, якщо птахи становлять реальну загрозу для безпеки людей

⁵⁶ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.46

⁵⁷ Olivia Crowe, Gary Goggins and Derek McLoughlin, Review of the Derogation Process under Article 9(1)(a) of the EU Birds Directive (Final Report, September 2018), p. 9

⁵⁸ Judgment of the Court (Third Chamber) of 12 December 1996, Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL and Société d'études ornithologiques AVES ASBL v Région Wallonne, Case C-10/96, (EU:C:1996:504), operative part 2

⁵⁹ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.55

або збільшують ризик аварій, як це може статися поблизу аеропортів.

Запобіжні заходи часто передбачають зміну середовища проживання, застосування засобів відлякування, а іноді й контрольоване вилучення, наприклад, соколине полювання. Ці заходи спрямовані на запобігання зіткненням птахів з літаками та іншим небезпекам, при цьому пріоритет надається нелетальних заходам, якщо це можливо^{60 61}.

2. Для запобігання серйозної шкоди врожаю, худобі, лісам, рибним господарствам та водним ресурсам

Це положення дозволяє відступити від правил, щоб запобігти ймовірній значній шкоді врожаю, худобі, лісам, рибним господарствам та водним ресурсам. Ця причина має кілька аспектів: «по-перше, вона чітко пов'язана з економічними інтересами. По-друге, вона спрямована на запобігання шкоді; отже, це реакція не на вже доведену шкоду, а саме на високу ймовірність того, що вона відбудеться, якщо не вжити заходів. По-третє, має бути підстава для висновку, що за відсутності заходів шкода буде серйозною»⁶².

Сфера застосування обмежується серйозними збитками і не охоплює незначні незручності. Щоб відповідати цьому критерію, національні органи влади повинні продемонструвати високу ймовірність значних економічних втрат⁶³.

У своєму рішенні у справі C-247/85, Європейська Комісія проти Бельгії, Європейський суд справедливості зазначив, що «Суд зазначив, що Директива не призначена для запобігання незначним збиткам, а лише серйозним збиткам, тобто таким, що перевищують певний рівень. З цього випливає, що прості незручності та звичайні ризики бізнесу не можуть становити законні підстави для надання відступів. Що саме вважається серйозною шкодою, слід оцінювати в кожному конкретному випадку, коли виникає така проблема»^{64 65}.

3. Для захисту флори та фауни

Це положення Пташиної директиви стосується захисту флори та фауни, які не конкретизовані, але, як видається, відрізняються від флори та фауни, що мають економічний інтерес, на які поширюються інші положення статті 9(1)(а). Це обґрунтування є особливо актуальним для захисту рідкісних або зникаючих видів. «Крім того, у цьо-

⁶⁰ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301

⁶¹ Olivia Crowe, Gary Goggins and Derek McLoughlin, Review of the Derogation Process under Article 9(1)(a) of the EU Birds Directive (Final Report, September 2018)

⁶² European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.56

⁶³ Olivia Crowe, Gary Goggins and Derek McLoughlin, Review of the Derogation Process under Article 9(1)(a) of the EU Birds Directive (Final Report, September 2018)

⁶⁴ Judgment of the Court of 8 July 1987, Commission of the European Communities v Kingdom of Belgium, Case C-247/85, EU:C:1987:339

⁶⁵ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p.51

му випадку, здається, немає необхідності доводити ймовірність серйозних наслідків перед застосуванням відступу»⁶⁶.

У випадку цієї умови «кожен випадок слід ретельно розглянути та прийняти рішення на підставі рекомендацій з охорони природи. Рішення слід приймати на основі найкращої доступної наукової інформації. Не зайвим буде відповісти на наступні питання:

- чи стосується це популяцій природних видів, що перебувають під загрозою зникнення, рідкісних або інших популяцій з несприятливим станом збереження?
- чи перебувають «флора і фауна», про які йде мова, у гіршому стані збереження, ніж види, для яких запитується відступ?
- чи стосується це інших важливих аспектів біорізноманіття?
- чи є надійні наукові дані щодо довгострокового впливу на уражену популяцію (популяції)?
- чи не існує «інших задовільних рішень», а отже, чи є контроль популяції необхідним для ефективного зменшення або запобігання «екологічній шкоді»?⁶⁷

Стаття 9(1)(b): для цілей досліджень і навчання, відновлення популяції, реінтродукції та розведення, необхідного для цих цілей

Відступи від статті 9(1)(b) дозволяються для досліджень, освіти та зусиль, спрямованих на відновлення популяції та реінтродукцію видів птахів. Це дозволяє:

- вилов та утримання птахів для наукових досліджень та освітніх цілей.
- використання птахів для програм розведення, спрямованих на збереження або реінтродукцію, особливо в тих випадках, коли відновлення популяції в дикій природі є обмеженим.

Стаття 9(1)(c): дозволити, за суворо контрольованих умов та на вибірковій основі, вилов, утримання або інше розумне використання певних птахів у невеликій кількості (розумне використання певних птахів)

Стаття 9(1)(c) охоплює вилов, утримання або інше «розумне використання» певних видів птахів під суворим контролем. Для застосування цього положення:

- розумне використання: це повинно служити відповідальній меті, з повагою до чисельності популяції та без шкоди для стану збереження;
- невелика кількість: відступи повинні застосовуватися до невеликої частини популяції, в ідеалі в межах 1 % від річного рівня смертності, розрахованого відносно загальної динаміки популяції та стану збереження.

⁶⁶ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p. 57

⁶⁷ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p. 58

У справі C-60/05, WWF Italia та інші проти Regione Lombardia, Суд справедливості пояснив, що «малі кількості» - це будь-яка вибірка, що становить менше 1 % від загального річного рівня смертності відповідної популяції (середнє значення) для тих видів, на яких полювання заборонено, та вибірка в розмірі близько 1 % для тих видів, на яких полювання дозволено. Суд зазначив у цьому зв'язку, що ці кількості базуються на роботі Комітету ORNIS з адаптації до технічного та наукового прогресу відповідно до Директиви, створеного на підставі статті 16 останньої та що складається з представників держав-членів»⁶⁸.

«З вищезазначених рішень у справах «Комісія проти Іспанії», пункт 41, та «Комісія проти Фінляндії», пункт 54, також випливає, що хоча зазначені вище відсотки не є юридично обов'язковими, вони можуть, з огляду на наукову цінність роботи Комітету ORNIS та відсутність у Суді будь-яких наукових доказів протилежного, стати основою для оцінки того, чи відповідає відступ, наданий відповідно до статті 9(1)(с) Директиви, цій нормі (див. за аналогією, щодо значущості наукових даних у галузі орнітології, справу C-3/96 Комісія проти Нідерландів [1998] ECR I-3031, пункти 69 та 70, та справу C-374/98 Комісія проти Франції [2000] ECR I-10799, пункт 25)»⁶⁹.

- суворий нагляд та вибірковість: Винятки повинні бути ретельно контрольованими та цілеспрямованими, наприклад, шляхом надання дозволів конкретним особам, у конкретних місцях та в конкретний час, що забезпечить мінімальне порушення спокою інших видів.

За словами Суду у справі C-118/94, Associazione Italiana per il WWF та інші проти Regione Veneto, ці формальні умови «мають на меті обмежити відступи від правил до суворо необхідного мінімуму та надати Європейській Комісії можливість здійснювати нагляд за ними»^{70 71}.

Третя умова: виконання точних формальних умов, встановлених статтею 9(2)

Третя умова для відступів від Пташиної директиви вимагає суворого дотримання формальних умов, викладених у статті 9(2). Ці формальні умови призначені для обмеження відступів до суворо необхідного мінімуму та забезпечення ефективного нагляду з боку Європейської Комісії. Дотримання цих умов гарантує, що відступи є конкретними, обмеженими та належним чином контрольованими, що запобігає будь-якому зловживанню або надмірному застосуванню⁷².

⁶⁸ Judgment of the Court (Second Chamber) of 8 June 2006, WWF Italia and Others v Regione Lombardia, Case C-60/05, (2006/C 178/08), para 26

⁶⁹ Judgment of the Court (Second Chamber) of 8 June 2006, WWF Italia and Others v Regione Lombardia, Case C-60/05, (2006/C 178/08), para 27

⁷⁰ Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 7 March 1996, Associazione Italiana per il World Wildlife Fund and Others v Regione Veneto, Case C-118/94, (1996/C 180/02), p. 1223

⁷¹ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p. 67

⁷² European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301

Звітність

Обов'язки щодо звітування про використання відступів викладені у статті 9.3 Пташиної директиви. Згідно з нею, держави-члени повинні щорічно подавати Європейській Комісії звіт про виконання статті 9.

Держави-члени не повинні консультуватися з Європейською Комісією перед застосуванням відступів, але зобов'язані повідомляти Європейській Комісії про них у щорічних звітах про відступи⁷³.

Як і у випадку статті 16 Оселищної директиви, стаття 9.3 не визначає точного змісту національних звітів. Очевидно, що інформація повинна бути фактичною і стосуватися деталей, викладених у статті 9(1) та (2). Європейська Комісія та держави-члени домовилися про схему надання інформації за такими напрямками:

- причини (9.1 а–с);
- відповідні види;
- у випадку 9.1.с, кількість відповідних особин;
- засоби, заходи або методи, дозволені для вилову або вбивства;
- умови ризику та обставини часу і місця, за яких можуть бути надані такі відступи;
- уповноважений орган та кількість виданих дозволів;
- проведені заходи контролю⁷⁴.

Європейська Комісія також зазначає, що «відповідно до своїх зобов'язань за статтею 9.2 Конвенції про охорону дикої фауни і флори та природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція) Комісія складає піврічний звіт про застосування державами-членами відступів на основі національних звітів, який надсилає Постійному комітету Конвенції»⁷⁵.

⁷³ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301

⁷⁴ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301

⁷⁵ European Commission. "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive." Commission Notice C(2021) 7301 final, Brussels, October 12, 2021. EUR-Lex, Document C(2021)7301, p. 70-71

КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ ДИКОЇ ФАУНИ І ФЛОРИ ТА ПРИРОДНИХ СЕРЕДОВИЩ ІСНУВАННЯ В ЄВРОПІ (БЕРНСЬКА КОНВЕНЦІЯ)

Стаття 9

1. За відсутності будь-якого іншого задовільного рішення і якщо відступ від положень не зашкоджуватиме виживанню відповідної популяції, кожна Договірна Сторона може не дотримуватися положень статей 4, 5, 6, 7 і заборони на використання засобів, згаданих у статті 8:

- для охорони флори та фауни;
- для запобігання заповідянню серйозної шкоди посівам, худобі, лісам, рибальству, водним ресурсам та іншим об'єктам власності;
- в інтересах охорони здоров'я людей та громадської безпеки, безпеки польотів та в інших важливих суспільних інтересах;
- з метою наукових досліджень та освіти, відтворення популяцій, відновлення видів та необхідного виведення потомства;
- дозволити в умовах суворого контролю на відбірковій основі та в обмеженому обсязі вилов, утримання та інші розумні способи використання деяких видів диких тварин та рослин у невеликих кількостях.

2. Договірні Сторони один раз на два роки надають Постійному комітету доповіді про відступи від положень, зроблені відповідно до попереднього пункту. У цих доповідях мають обов'язково зазначатися:

- популяції, до яких застосовуються або були застосовані відступи від положень, та, коли це практично можливо, кількість відповідних видів;
- дозволені засоби знищення чи вилову;
- умови ризику та обставини часу й місця, за яких були дозволені такі відступи від положень;
- орган, уповноважений заявляти про виконання таких умов та ухвалювати рішення стосовно дозволених для використання засобів, обмежень на них і осіб, яким доручається їхнє виконання;
- відповідні заходи контролю.

Загальні принципи

Стаття 9 (Бернської конвенції) передбачає виняток (відступ), що дозволяє Договірним Сторонам відступити від зобов'язань, встановлених у статтях 4-8, за суворих умов, які:

- Стаття 4 (Охорона оселищ): вимагає від Договірних Сторін вживати відповідних і необхідних законодавчих та адміністративних заходів для забезпечення збереження оселищ видів дикої флори і фауни, особливо тих, які зазначені у Додатках I і II, а також збереження природних оселищ, що перебувають під загрозою зникнення, інтегрувати ці потреби у планування/розвиток, приділяти особливу увагу ключовим районам для мігруючих видів та координувати дії у прикордонних районах;
- Стаття 5 (Охорона видів) вимагає від Договірних Сторін вжиття відповідних і необхідних законодавчих та адміністративних заходів для забезпечення особливої охорони видів дикої флори, зазначених у додатку I. Навмисно зривати, збирати, зрізати чи виривати з корінням такі рослини забороняється. Кожна Договірна Сторона у разі необхідності забороняє володіння такими видами чи їхній продаж;
- Стаття 6 стосовно видів, зазначених у Додатку II, забороняє всі форми навмисного вилову, утримання та навмисного знищення, навмисного ушкодження місцям виведення потомства або відпочинку чи їхнє знищення, навмисне порушення спокою дикої фауни, особливо у період виведення та вирощування потомства і зимівлі, якщо таке порушення є істотним з точки зору цілей цієї Конвенції, навмисне знищення яєць або їх вилучення з оселища диких тварин чи зберігання цих яєць, навіть якщо вони порожні, володіння цими тваринами або внутрішню торгівлю ними, живими чи мертвими, включаючи чучела тварин і будь-яку частину чи похідні від них, які можна легко розпізнати, якщо це сприяє ефективному виконанню положень цієї статті;
- Стаття 7 вимагає, щоб будь-яке використання видів дикої фауни, зазначених у додатку III, регулювалося з метою забезпечення безпечного існування популяцій з урахуванням вимог статті 2, заходи, які мають вживатися включають: періоди заборони на полювання та/або інші процедури, що регулюють використання; у разі необхідності тимчасову чи місцеву заборону використання з метою відновлення популяцій до належних рівнів; регулювання у разі необхідності продажу, зберігання з метою продажу, транспортування з метою продажу або пропонування на продаж живих або мертвих диких тварин.
- Стаття 8 вимагає від Сторін щодо видів дикої фауни, зазначених у додатку III, і у випадках, коли відповідно до статті 9 щодо видів, зазначених у додатку II, застосовуються відступи від положень, заборонити невибіркові засоби вилову чи знищення та використання всіх засобів, які можуть призвести до зникнення з певної території популяцій окремого виду або серйозно порушити їхній спокій, та зокрема засобів, зазначених у Додатку IV.

Як і директиви ЄС, стаття 9 діє як сукупність умов і застосовує підхід, заснований на принципах, підкреслюючи, що відступ не повинен загрожувати виживанню відповідних популяцій.

Умови застосування відступів за статтею 9

Подібно до Пташиної та Оселищної директив існування відповідно до статті 9 Бернської конвенції, відступи можуть бути надані за певних умов:

- a) немає іншого задовільного рішення;
- b) виняток не буде шкідливим для виживання відповідної популяції. Крім того, причина винятку повинна відповідати одній із *вичерпно перелічених* цілей, перелічених у статті 9(1).

Перша умова: відсутність іншого задовільного рішення, як критерій останнього засобу

Відповідно до Переглянутої резолюції № 2 (1993) щодо сфери застосування статей 8 та 9 Бернської конвенції, «наявність іншого задовільного рішення повинна оцінюватися з урахуванням можливих альтернатив, які, фактично, залежать від мотивів відступу, при цьому забезпечуючи, що виживання популяції не перебуває під загрозою. Компетентний національний орган повинен вибрати серед можливих альтернатив найбільш відповідну, яка матиме найменший негативний вплив на вид і водночас вирішить проблему. Обґрунтування вибору повинно бути об'єктивним і перевірюваним»⁷⁶.

Це означає, що вимога «відсутності іншого задовільного рішення» функціонує як критерій останнього засобу. Відступ від вимог статті 9 повинен застосовуватися лише в тих випадках, коли компетентний орган може на основі доказів продемонструвати, що проблему неможливо ефективно вирішити за допомогою будь-яких альтернативних заходів, які були б менш шкідливими для виду та його популяції.

Подібно до Пташиної та Оселищної директив, «задовільний» слід розуміти як альтернативу, яка здатна досягти заявленої мети на практиці (а не лише гіпотетично), тоді як «найменший негативний вплив» відображає підхід мінімізації: якщо існує кілька варіантів, які можуть спрацювати, орган влади повинен вибрати той варіант, що вирішує проблему з найменшим екологічним впливом.

Вимога, щоб обґрунтування було «об'єктивним і перевірюваним», передбачає документально зафіксований процес прийняття рішень (наскільки це можливо), в якому орган влади визначає розглянуті альтернативи, пояснює, чому кожна з них є недостатньою, та фіксує, чому обраний варіант є найменш шкідливим серед можливих варіантів.

Ця резолюція також наводить деякі приклади впровадження «... у випадку першого відступу від статті 9 (1), «для захисту флори і фауни», слід враховувати альтернативи, які можуть завдати якомога менше шкоди флорі і фауні. Щодо відступів від «надзвичайних суспільних інтересів», можливі рішення можуть включати альтернативні місця розташування або маршрути інфраструктури, інші розміри забудови або альтернативні види діяльності, процеси або методи. У разі шкоди майну альтернативним рішенням можуть вважатися менш жорсткі заходи, наприклад, електричні

⁷⁶ Bern Convention Standing Committee, Revised Resolution No 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention (T-PVS (2011), p.3

огорожі проти хижаків»⁷⁷.

У переглянутій резолюції також зазначено, що «Постійний комітет Бернської конвенції може розглянути цю умову лише в тому випадку, якщо держава, яка подає звіт, надає у відповідних випадках додаткову інформацію щодо обґрунтування»⁷⁸.

Друга умова: відсутність шкоди для виживання відповідної популяції

Як зазначено в Резолюції, «... друга умова, згідно з якою «виняток не буде шкідливим для виживання відповідної популяції», ... повинна ґрунтуватися на актуальних даних про стан популяції, включаючи її чисельність, розподіл, стан середовища існування та перспективи на майбутнє»⁷⁹.

Ця умова вимагає оцінки життєздатності на рівні популяції. Навіть у випадках, коли відступ від правил є виправданим на базі однієї з підстав, зазначених у статті 9(1), компетентний орган повинен продемонструвати на основі найкращої доступної та найактуальнішої інформації, що дозвіл на виняток не підвищить ризик для виживання відповідної популяції.

«Відповідна популяція» має бути чітко визначена, оскільки висновок про відсутність шкоди залежить від просторового масштабу та структури популяції, що використовуються для оцінки.

«У разі транскордонної популяції при видачі дозволу слід враховувати весь її ареал та субпопуляції. Також слід враховувати сукупний вплив декількох відступів, якщо це доречно»⁸⁰.

У резолюції також наголошується на необхідності дотримання підвищеної обережності у випадках, коли популяції не перебувають у «сприятливому» стані збереження. Це підтверджує більш консервативний підхід у випадках, коли базовий стан вже є слабким або погіршується, а також коли наявні дані є непевними.

«Якщо дві загальні умови, зазначені в пункті 6 вище, виконані, дозволяються винятки:

- i) для захисту флори та фауни;
- ii) для запобігання серйозної шкоди врожаю, худобі, лісам, рибним господарствам, воді та іншим формам власності;
- iii) в інтересах охорони здоров'я та безпеки населення, безпеки польотів або інших найважливіших суспільних інтересів;
- iv) з метою досліджень та освіти, відновлення популяції, реінтродукції та необхідного розведення;

⁷⁷ Bern Convention Standing Committee, Revised Resolution No 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention (T-PVS (2011) 2, p.3-4

⁷⁸ Bern Convention Standing Committee, Revised Resolution No 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention (T-PVS (2011) 2, p.4

⁷⁹ Bern Convention Standing Committee, Revised Resolution No 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention (T-PVS (2011) 2, p. 4.

⁸⁰ Bern Convention Standing Committee, Revised Resolution No 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention (T-PVS (2011) 2, p. 4.

v) дозволити, за суворим контролем, на вибірковій основі та в обмежених межах, вилов, утримання або інше розумне використання певних диких тварин і рослин у невеликих кількостях⁸¹.

На відміну від директив ЄС, Бернська конвенція не використовує поняття «сприятливий стан збереження (FCS)». Натомість вона спирається на критерії виживання на рівні популяції та стандарт нешкідливості, викладені переважно в статті 9. Однак у переглянутій Резолюції № 2 ми можемо спостерігати використання термінів «сприятливий»/«несприятливий», що наближає Конвенцію до Директив.

Як Бернська конвенція, так і Директиви ЄС про природу встановлюють загалом подібні суттєві умови для відступу, включаючи необхідність обґрунтування, відсутність альтернатив та відсутність шкоди для відповідних видів. Основна відмінність полягає в можливості примусового виконання та інтеграції в обов'язкову, науково обґрунтовану систему моніторингу. Законодавство ЄС закріплює ці вимоги в юридично обов'язковій системі, поєднаній з обов'язковою звітністю та наглядом з боку Суду Європейського Союзу, тоді як Бернська конвенція покладається на розсуд Сторін, періодичну звітність та механізми м'якого права Постійного комітету для забезпечення дотримання вимог.

Моніторинг

У Бернській конвенції вимога щодо моніторингу не сформульована прямо; натомість вона впливає із загальної логіки положень Конвенції. Хоча Бернська конвенція офіційно не встановлює обов'язку наукового моніторингу, практика тлумачення Постійного комітету заохочує Сторони враховувати вплив відступів на популяцію. Однак на практиці систематичний моніторинг залишається на розсуд національних органів, а виконання залежить від механізмів м'якого права, а не судового нагляду.

«Ні Конвенція, ні Директиви ЄС не вимагають від компетентних органів контролювати вплив відступів та ефективність компенсаційних заходів, якщо такі є, після їх впровадження»⁸².

«Однак служби Європейської Комісії рішуче підтримали таке розширення, пов'язане із загальними зобов'язаннями щодо нагляду, з метою виявлення будь-якого ризику для видів, що виникає неумисно внаслідок відступів (можливо, у поєднанні з іншими негативними факторами): «Було б розумно, щоб такий нагляд враховував наслідки (включно з кумулятивними ефектами та результатами компенсаційних заходів) відступів, що застосовуються до видів, для яких відступи регулярно надаються або перебувають у несприятливому стані збереження (і, незважаючи на це, є предметом відступів)»^{83 84}.

⁸¹ Bern Convention Standing Committee, Revised Resolution No 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention (T-PVS (2011), p. 4

⁸² Clare Shine, Interpretation of Article 9 of the Bern Convention (Council of Europe, T-PVS/Inf (2010), p. 13

⁸³ European Commission, Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive 92/43/EEC, p. 65

⁸⁴ Clare Shine, Interpretation of Article 9 of the Bern Convention (Council of Europe, T-PVS/Inf (2010), p.12

Звітність

Звітність у Бернській конвенції виступає як інструментом прозорості, так і механізмом дотримання вимог. Періодичність і наслідки звітності відрізняються між Бернською конвенцією та Директивами ЄС.

Бернська конвенція вимагає подання один раз на два роки звітів до Постійного комітету, включаючи:

- відповідні види;
- причини відступу;
- використані методи та застосовані умови, а також
- залучені компетентні органи.

Як зазначено в тлумаченні статті 9, «на відміну від Оселищної директиви, Конвенція не вимагає від Сторін у своїх звітах вказувати: причину відступу (яка, ймовірно, міститься в «умовах ризику»); розглянуті альтернативні рішення та наукові дані, використані для їхнього порівняння; або отримані результати»⁸⁵. Однак у переглянутій резолюції Постійний комітет вирішує, що «...у звітах про відступи зазначається, за необхідності, додаткова інформація, яка допоможе краще зрозуміти причини відступів та контролювати їхній вплив, зокрема:

- a) інформацію про стан збереження видів, щодо яких було зроблено відступ;
- b) обґрунтування відступу для виду, що перебуває в несприятливому стані збереження;
- c) альтернативні рішення, що розглядалися та порівнювалися з будь-якими доступними даними;
- d) результати застосованих відступів, включаючи кумулятивні ефекти та наслідки будь-яких компенсаційних заходів, що були вжиті, де це доречно»⁸⁶.

У контексті ЄС звітування є невід'ємною частиною системи обов'язкових відступів, а недотримання вимог призводить до порушення процедури, ініційованої Європейською Комісією, що є найкращим «заохоченням» для держав-членів.

У зв'язку з реорганізацією Міністерства та кадровими змінами, звітування за Бернською конвенцією за останні три звітні періоди не було здійснено.

У межах цього проекту, на основі даних отриманих від Міндовкілля та відкритих статистичних даних ведення мисливського господарства і зібраних WWF, на порталі Бернської конвенції було заповнено та подано звіти по відступам для видів, занесених до Червоної книги України, за відповідні періоди.

Копії звітів додаються (Додаток 3).

⁸⁵ Clare Shine, Interpretation of Article 9 of the Bern Convention (Council of Europe, T-PVS/Inf (2010), p. 13

⁸⁶ Bern Convention Standing Committee, Revised Resolution No 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern

ОГЛЯД СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

В Україні присутні 243 види з Оселищної директиви, з них:

168 видів, що поширені в Україні включено у додаток IV. З них: земноводні – 12, риби – 2, безхребетні – 57, ссавці – 51, плазуни – 15, рослини – 31.

39 видів, що поширені в Україні включено у додаток V. З них: земноводні – 3, риби – 18, безхребетні – 4, ссавці – 8, рослини – 6.

В Україні мешкає понад 400 видів диких птахів⁸⁷. 382 види з Пташиної директиви (Таблиця додається – Додаток 4).

Крім цього, в Україні присутні 676 видів зі Бернської конвенції, з них:

68 видів рослин, включено у додаток I.

402 види включено до додатку II, з них: безхребетні – 29, риби – 2, земноводні – 12, плазуни – 13, птахи – 300, ссавці – 46.

206 видів включено до додатку III, з них: безхребетні – 4, риби – 45, земноводні – 10, плазуни – 8, птахи – 109 видів, ссавці – 30.

Механізми відступів стають актуальними, коли компетентні органи бажають здійснювати діяльність, яка загалом заборонена для певного виду. Згідно зі статтею 16 Оселищної директиви дозволяються, за дотримання суворих умов, винятки із заборон, встановлених у статтях 12-15, включаючи відступ від режиму суворого захисту видів, перелічених у додатку IV, та, у відповідних випадках, відступ від положення щодо вилову та використання видів, перелічених у додатку V.

Відповідно до Пташиної директиви, полювання на види, перелічені в Додатку II, та збут видів, перелічених у Додатку III, можуть бути дозволені відповідно до умов, встановлених Директивою. Положення статті 9 цієї Директиви застосовуються виключно у тих випадках, коли виникає потреба у відступі від обмежень, установлених статтями 5-8.

Відповідно до Бернської конвенції, рівень захисту залежить від того, до якого додатку занесено вид (особливий захист для додатків I-II; регульоване використання для додатка III), а стаття 9 дозволяє винятки за визначених умов.

Наявність в Україні зазначених видів також ставить питання щодо побудови такої системи в Україні.

Загалом, українська система збереження видів тварин та рослин та їх використання регулюється низкою нормативно-правових актів різного рівня юридичної сили, що в сукупності утворюють систему взаємної ієрархічної підпорядкованості.

⁸⁷ Фесенко Г.В., Бокотей А.А. Анований список українських наукових назв птахів фауни України (з характеристикою статусу видів). Вид. третє, доп. – Київ-Львів, 2007. – 111 с.

1 рівень – Конституція України (Основний Закон України)

Має найвищу юридичну силу. Проголошує, що природні ресурси, які знаходяться в межах території України, є об'єктами права власності Українського народу, від імені якого права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією (ст. 13). При цьому, кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону (ст. 13) та зобов'язаний не заподіювати шкоду природі (ст. 66).

2 рівень – Закони України

Приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Визначають засади використання природних ресурсів та системно регулюють дану сферу суспільних відносин.

3 рівень – постанови Кабінету Міністрів України

Приймаються на основі та на виконання Конституції і законів України.

Забезпечують проведення державної політики у сфері охорони природи, екологічної безпеки та природокористування а також здійснення державного управління у сфері охорони та раціонального використання рослинного і тваринного світу, інших природних ресурсів.

4 рівень – нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади

Приймаються на основі і на виконання Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України. Забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів.

Загальні умови спеціального використання природних ресурсів

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»

- закріплює основні принципи охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів;
- визначає повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування у даній сфері суспільних відносин;
- встановлює, що рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення, види тваринного і рослинного світу, які постійно або тимчасово перебувають (зростають) у природних умовах у межах території України, підлягають особливій охороні і заносяться до Червоної книги України;
- встановлює, що спеціальне використання здійснюється шляхом надання у володіння, користування або оренду природних ресурсів на підставі

спеціальних дозволів, зареєстрованих у встановленому порядку, за плату для здійснення виробничої та іншої діяльності.

- встановлює, що законодавством України громадянам гарантується право загального використання природних ресурсів для задоволення життєво необхідних потреб (естетичних, оздоровчих, рекреаційних, матеріальних тощо) безоплатно, без закріплення цих ресурсів за окремими особами і надання відповідних дозволів, за винятком обмежень, передбачених законодавством України.
- розмежовує природні ресурси загальнодержавного та місцевого значення, та встановлює, що дикі тварини, які перебувають у стані природної волі в межах території України, належать до природних ресурсів загальнодержавного значення⁸⁸.

Засади використання видів тварин та рослин занесених до Червоної книги України

Наразі в Україні є 857 рослин та грибів і 687 тварин, які занесені до Червоної книги України з них 102 включені до Додатку IV Оселищної та до Додатків II та III Пташиної директив.

Закон України «Про Червону книгу України»

- регулює суспільні відносини у сфері охорони, використання та відтворення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України;
- визначає перелік та повноваження органів державної влади, що здійснюють управління, регулювання та контроль у даній сфері;
- встановлює основні вимоги щодо використання об'єктів Червоної книги України;
- встановлює, що спеціальне використання (добування, збирання) об'єктів Червоної книги України здійснюється у виняткових випадках лише у наукових і селекційних цілях, у тому числі для розмноження, розселення і розведення у штучно створених умовах, а також для відтворення популяцій за дозволом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, на підставі рішень Національної комісії з питань Червоної книги України, прийнятих відповідно до її повноважень.

Спеціальне використання (добування, збирання) об'єктів Червоної книги України з метою отримання прибутку забороняється.

Порядок видачі та форма дозволів на спеціальне використання (добу-

⁸⁸ Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 № 1264-XII.

вання, збирання) об'єктів Червоної книги України визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища⁸⁹.

Інструкція про порядок видачі дозволів на добування (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, затвердженої Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України № 3 від 01.02.1993:

об'єктами видачі дозволів є види тварин і рослин, занесені до Червоної книги України, їх гнізда, яйця, плоди, насіння, частини або продукти цих тварин і рослин (надалі - тварини і рослини, занесені до Червоної книги України);

дозволи видаються лише науковим організаціям та іншим установам згідно з клопотаннями (заявками).

Ключові етапи процедури:

1) подача клопотання:

заявник готує детальне клопотання (заявку) з вичерпним обґрунтуванням (вид, кількість, місце, мета, спосіб добування тощо). До клопотання (заявки) додаються відомості про чисельність видів тварин чи рослин (вказаних у заявці) в районах можливого добування (збирання), які заносяться Мінприроди (Мінекономіки) до банку даних;

клопотання (заявки) подається до Мінекономіки та одночасно до органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій за 3 місяці до планованих робіт;

Якщо роботи проводяться на території ПЗФ, потрібне погодження з постійним користувачем цих природних ресурсів.

2) розгляд клопотання:

Орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій протягом 7 днів надає свої висновки до Мінекономіки;

Мінекономіки розглядає клопотання протягом місяця;

за потреби залучає до експертизи Національну комісію з питань Червоної книги;

3) видача та реєстрація дозволу:

при позитивному рішенні Мінекономіки видає дозвіл;

⁸⁹ Закон України «Про Червону книгу України» від 07.02.2002 № 3055-III.

дозвіл надсилається до органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям для реєстрації;

в дозволі на добування тварин зазначається інформація щодо дати добування тварини, вік тварини, причину селекції, номер акту, підписи відповідальних та контролюючих осіб (службова особа Держекоінспекції), оскільки добування тварин має проводитися в присутності відповідальних службових осіб Мінприроди (Мінекономіки) або Держекоінспекції;

що стосується дозволу на збирання рослин, то він повинен містити: назва рослини, кількість особин, частин, вага насіння, територія та мета збирання тощо;

В дозволі також зазначається інформація щодо фактично зібраних рослин. дати добування тварини, вік тварини, причину селекції, підписи відповідальних та контролюючих осіб (службова особа Держекоінспекції);

4) Звітність:

після закінчення терміну дії дозвіл разом зі звітом про його використання (невикористання), актами про добування/збирання та іншими документами повертається до Мінекономіки протягом місяця⁹⁰.

Таблиця 1 Червона книга України

№	Умови Оселищної та Пташиної Директив стосовно відступів	Відповідає повністю	Відповідає частково	Не відповідає	Не регулює
1	Умова відсутності задовільної альтернативи			X	
2	Не завдає шкоди збереженню сприятливого природоохоронного стану популяцій відповідних видів у межах їх природного ареалу			X	
3	Умова щодо наявності виняткових обставин	X			
4	Наявність переліку вичерпних обставин:	X			
4.1	з міркувань захисту дикої фауни і флори та охорони природних оселищ;				X
4.2	щоб запобігти значній шкоді, зокрема шкоді сільськогосподарським культурам, свійським тваринам, лісам, рибогосподарствам і водам, а також іншим типам власності;				X
4.3	з міркувань охорони громадського здоров'я та громадської безпеки, або з інших вагомих причин, що мають переважний суспільний інтерес, зокрема з причин, що мають соціальний або економічний характер та мають корисні наслідки першочергової ваги для довкілля; в інтересах повітряної безпеки				X

⁹⁰ Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 01.02.1993 № 3, яким затверджено Інструкцію про порядок видачі дозволів на добування (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України.

4.4	для дослідницьких та освітніх цілей, а також для цілей відновлення популяції, реінтродукції та розведення, необхідних для таких цілей, включно зі штучним розведенням рослин;	X			
4.5	Наявність умови щодо вибіркового та обмеженого вилучення або утримання деяких екземплярів видів, перелічених у додатку IV, в обмеженій кількості, визначеній компетентними національними органами.	X			
4.5	Наявність уповноваженого національного органу для здійснення суворого нагляду дозволів	X*			
5	Наявність обов'язку звітування	X**			
6	Наявність у звітах інформації про:				
6.1	види, на які поширюється відступ	X			
6.2	причини відступу, включно з характером ризику	X			
6.3	у відповідних випадках, посиланням на відхилені альтернативи та використані наукові дані			X	
6.4	засоби, пристрої або методи, що були дозволені для відлову або вбивства видів тварин	X			
6.5	причини для використання засобів, пристроїв або методів			X	
6.6	обставини, за яких застосовуються такі відступи	X			
6.7	уповноважений орган перевіряти дотримання необхідних умов	X*			
6.8	використані заходи з нагляду та отримані результати	X*			

* де юре, заходи з нагляду має здійснювати ДЕІ, яке отримує копію дозволу, разом з Мінекономіки, які отримують звіт про використання (невикористання) дозволу, акти про добування (збирання). Однак на практиці така робота не проводиться.

** в законодавстві наявний обов'язок щодо звітування щодо отриманих дозволів та фактично виловлених/б на практиці навіть перевірки надходження звіту не здійснюється, не кажучи про аналіз його вмісту.

Якщо проаналізувати вимоги, які встановлені Оселищною та Пташиною директивами та внести їх в таблицю, то можна побачити, що українське законодавство та практика у сфері збереження видів тварин та рослин, занесених до Червоної книги України, є наближеним до вимог ЄС за такими умовами, як визначення виняткових обставин та вичерпних причин для спеціального використання. Закон "Про Червону книгу України" дійсно передбачає, що використання таких видів допускається лише у виняткових випадках і для визначених цілей, зокрема, для наукових, селекційних або реінтродукційних робіт. Так само формально існують вимоги щодо наявності уповноваженого органу (Міністерство) та обов'язку звітування про добуті або зібрані об'єкти.

Також варто зазначити, що можливість використання видів, занесених до Червоної книги України для наукових, селекційних або реінтродукційних робіт, на перший погляд може вважатись як збереження на високому рівні, однак на практиці це призводить до неможливості легально отримувати дозволи на використання/переселення тварин та рослин, а тому діяльність здійснюється без зазначення інформації щодо наявності на ділянках, де вона здійснюється, щодо видів рослин та тварин, занесених до Червоної книги України.

Водночас ключові елементи системи відступів залишаються неврегульованими або не виконуються на практиці. Зокрема, бракує процедури перевірки відсут-

ності задовільної альтернативи перед наданням дозволу, а також критеріїв оцінки того, чи не становить вилучення загрози сприятливому стану популяції виду. Аналогічно не існує чітких механізмів контролю або незалежного моніторингу виконання дозволів. Державна екологічна інспекція має ці функції лише формально, адже фактичний нагляд, перевірка звітів і аналіз результатів практично не проводяться.

Система звітності теж має певні недоліки. Хоча законодавство передбачає обов'язок подання звітів про використання дозволів, контроль за своєчасністю їх подання та аналіз змісту відсутні. У звітах немає інформації про відхилені альтернативи чи наукове обґрунтування, як цього вимагають положення Директив.

Засади спеціального використання тварин та рослин у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Закон України «Про природно-заповідний фонд України»

- визначає правові основи організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду України, відтворення його природних комплексів та об'єктів, з метою, зокрема, збереження генофонду тваринного і рослинного світу;
- визначає основні види використання територій та об'єктів ПЗФ, які можуть здійснюватися лише за умови, що така діяльність не суперечить цільовому призначенню територій та об'єктів ПЗФ;
- встановлює наступний порядок спеціального використання природних ресурсів:
 - *у межах територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення* – здійснюється в межах ліміту, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, та на підставі дозволу, виданого органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.
 - *у межах територій та об'єктів ПЗФ місцевого значення* – здійснюється в межах ліміту, затвердженого органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, та на підставі дозволу, виданого місцевими радами за погодженням з органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.
 - видача дозволів на спеціальне використання природних ресурсів здійснюється на безоплатній основі, на підставі заяви природокористувача,

погодженої із власником або постійним користувачем земельної ділянки та заінтересованими органами⁹¹.

Постанова КМУ «Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення» від 10.08.1992 № 459:

Положення про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, то цей акт визначає порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, крім лісових та водних ресурсів, підприємствам, установам, організаціям і громадянам.

Окрім цього, цим положення визначено перелік природних ресурсів, на які видається дозвіл, до яких належать:

1. тварини та морські ссавці, які перебувають у стані природної волі, а також інші об'єкти тваринного світу, віднесені до природних ресурсів загальнодержавного значення
2. природні ресурси в межах території та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення;
3. види тварин і рослин, занесені до Червоної книги України;
4. природні ресурси місцевого значення;
5. природні рослинні угруповання, занесені до Зеленої книги України;

Це Положення визначає, що дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів здійснюється обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища для:

- Немисливських видів тварин
- Природних ресурсів у межах ПЗФ загальнодержавного значення (крім мисливських видів)
- Видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України.
- Природних рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України.

Дозвіл на ведмедя, кабана, лані, оленів благородного та плямистого, козулі, лося, муфлона, білки, бабака, бобра, нутрії вільної, ондатри, куниця лісової та кам'яної, норки американської, тхора лісового, а також вовка, лисиці, бродячих собак і котів, сірих ворон, сорок, граків не в мисливський сезон або в заборонених для полювання місцях здійснюється **територіальними органами Держлісагентства**.

⁹¹ Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 № 2456-XII.

Дозвіл на вовка, лисиці, бродячих собак і котів, сірих ворон, сорок, граків, а також на селекційний та вибірковий діагностичний відстріл мисливських тварин для ветеринарно-санітарної експертизи в межах ПЗФ здійснюється обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища.

Дозвіл на пернату дичину, кроля дикого, зайця-русака, єнотовидного собаки, вовка та лисиці, а також бродячих собак і котів, сірих ворон, сорок, граків (під час полювання на інші види мисливських тварин) здійснюється користувачами мисливських угідь.

Видача дозволу на використання природних ресурсів місцевого значення здійснюється місцевими радами за погодженням з обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, а в разі видачі дозволів на використання ресурсів тваринного світу також за погодженням з територіальними органами Держлісагентства.

Постанова затверджує Тимчасові нормативи плати за спеціальне використання немисливських видів тварин. Ця постанова також визначає перелік немисливських тварин (якщо керуватись термінологією інструкції, яка була розроблена до цієї постанови). Важливо зазначити, що до цього списку також включені деякі види з Додатку IV Оселищної та Додатків II та III Пташиної директив.

Також ця постанова визначає, що видача дозволів на такі види здійснюється Мінекономіки за наявності заявки та документа про внесення плати⁹².

Інструкція про застосування порядку устанавлення лімітів на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, затверджена наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 24.01.2008 № 27.

Цією інструкцією чітко зазначено ліміти на використання природних ресурсів у межах ПФЗ загальнодержавного значення затверджуються Мінекономіки.

Ключові положення:

Інструкція встановлює чіткий і розширений перелік того, що має подати заявник для затвердження ліміту, що включає:

- Проект ліміту за встановленою формою.
- обґрунтування затвердження ліміту, погоджене з відповідними науко-

⁹² Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення» від 10.08.1992 № 459.

вими установами, яке має враховувати відповідність виду використання природного ресурсу меті, завданням і режиму ПЗФ

- обґрунтування обсягів використання які не нанесуть шкоди природним комплексам, що охороняються, і не призведуть до їх деградації
- Картосхему ділянок використання.
- Витяг з рішення наукової ради установи ПЗФ (якщо вона є).
- Інформацію про наявність видів рослин та тварин, занесених до Червоної книги України, рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, наявність пралісів, квазіпралісів, природних лісів, видів рослин і тварин та природних оселищ, що знаходяться під охороною [Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі](#).

Копії затвердженого ліміту надсилаються до Державної екологічної інспекції та відповідної обласної адміністрації та відповідній обласній, Київській або Севастопольській міській державній адміністрації.

Також важливо зазначити, що заявники зобов'язані подати до Мінекономіки звіт про використання ресурсів до 01 лютого наступного року⁹³.

Таблиця 2 ПЗФ

№	Умови Оселищної та Пташиної Директив стосовно відступів	Відповідає повністю	Відповідає частково	Не відповідає	Не регулює
1	Умова відсутності задовільної альтернативи			X	
2	Умова щодо не завдання шкоди збереженню сприятливого природоохоронного стану популяцій відповідних видів у межах їх природного ареалу,		X		
3	Умова щодо наявності виняткових обставин	X			
4	Наявність переліку вичерпних обставин:	X			
4.1	з міркувань захисту дикої фауни і флори та охорони природних оселищ;	X			
4.2	щоб запобігти значній шкоді, зокрема шкоді сільськогосподарським культурам, свійським тваринам, лісам, рибгосподарствам і водам, а також іншим типам власності;	X			
4.3	з міркувань охорони громадського здоров'я та громадської безпеки, або з інших вагомих причин, що мають переважний суспільний інтерес, зокрема з причин, що мають соціальний або економічний характер та мають корисні наслідки першочергової ваги для довкілля; в інтересах повітряної безпеки		X		

⁹³ Інструкція про застосування порядку установлення лімітів на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, затверджена наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 24.01.2008 № 27 (зареєстр. в Мін'юсті України 12.02.2008 за № 117/14808).

4.4	для дослідницьких та освітніх цілей, а також для цілей відновлення популяції, реінтродукції та розведення, необхідних для таких цілей, включно зі штучним розведенням рослин;	X			
4.5	Наявність умови щодо вибіркового та обмеженого вилучення або утримання деяких екземплярів видів, перелічених у додатку IV, в обмеженій кількості, визначеній компетентними національними органами.	X			
4.5	Наявність уповноваженого національного органу для здійснення суворого нагляду дозволів	X			
5	Наявність обов'язку звітування	X			
6	Наявність у звітах інформації про:				
6.1	види, на які поширюється відступ	X			
6.2	причини відступу, включно з характером ризику	X			
6.3	у відповідних випадках, посиланням на відхилені альтернативи та використані наукові дані			X	
6.4	засоби, пристрої або методи, що були дозволені для відлову або вбивства видів тварин,		X		
6.5	причини для використання засобів, пристроїв або методів			X	
6.6	обставини, за яких застосовуються такі відступи	X			
6.7	уповноважений орган перевіряти дотримання необхідних умов	X			
6.8	використані заходи з нагляду та отримані результати	X			

Як видно з таблиці та вибірки законодавства про природно-заповідний фонд, ця нормативно-правова база формально містить більшість ключових елементів, притаманних системі відступів, передбаченій Оселищною та Пташиною директивами. Умови, за яких дозволяється використання природних ресурсів або діяльність у межах територій ПЗФ, передбачають наявність виняткових підстав, дозвільний порядок та визначений компетентний орган, уповноважений на нагляд і контроль - що формально відповідає положенням Директив. Також передбачено, що дозвіл може бути виданий лише у разі наукової, освітньої, охоронної або господарської доцільності, коли така діяльність не порушує режим охорони території та не шкодить збереженню видів і оселищ. Таким чином, можна відзначити що ці положення частково відповідають вимогам про збереження сприятливого природоохоронного стану популяцій, а також про необхідність перевірки наявності виняткових обставин.

Водночас така система не забезпечує виконання двох ключових принципів Директив - обов'язкової перевірки відсутності задовільної альтернативи та умови, що діяльність не зашкодить сприятливому стану видів. У національному законодавстві немає процедури, яка б вимагала від користувача надати докази аналізу альтернативних рішень (інших місць, методів чи строків проведення діяльності), окрім як для діяльності, яка підпадає під ОВД.

Варто зазначити що у системі ПЗФ є розроблена та встановлена системи дозволів і звітності щодо спеціального використання природних ресурсів у межах ПЗФ з чітко визначеним уповноваженими органами - Міністерством на її чолі. Однак такий механізм також зводиться переважно до фіксації факту надання дозволу та формального звіту, без ґрунтового аналізу його змісту та наслідків на популяції видів.

Використання диких тварин

Процедура використання диких тварин регулюється низкою нормативно-правових актів різного рівня юридичної сили.

Закон України «Про тваринний світ»:

- визначає поняття «дикі тварини» – хордові, в тому числі хребетні (ссавці, птахи, плазуни, земноводні, риби та інші) і безхребетні (членистоногі, молюски, голкошкірі та інші) в усьому їх видовому і популяційному різноманітті та на всіх стадіях розвитку (ембріони, яйця, лялечки тощо), які перебувають у стані природної волі, утримуються у напіввільних умовах чи в неволі;
- встановлює основні вимоги та принципи охорони, раціонального використання і відтворення тваринного світу а також види використання об'єктів тваринного світу;
- визначає перелік державних органів, що здійснюють управління та регулювання у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу, та їх повноваження;
- дає визначення понять **«спеціальне використання об'єктів тваринного світу»** – здійснюється з вилученням (добуванням, збиранням тощо) об'єктів тваринного світу із природного середовища:
 - а) в порядку ведення мисливського і рибного господарства, з наданням права користування мисливськими угіддями та рибогосподарськими водними об'єктами, за відповідними дозволами та зі справлянням збору за спеціальне використання об'єктів тваринного світу;
 - б) в наукових, культурно-освітніх, виховних та естетичних цілях, з метою відтворення тваринного світу, порятунку, регулювання чисельності диких тварин в інтересах охорони здоров'я населення і відвернення заповідання шкоди природному середовищу, господарській та іншій діяльності, без справляння збору за спеціальне використання об'єктів тваринного світу.
- встановлює порядок спеціального використання природних ресурсів в порядку ведення мисливського і рибного господарства – здійснюється з наданням підприємствам, установам, організаціям і громадянам права користування мисливськими угіддями та рибогосподарськими водними об'єктами, в межах нормативів екологічної безпеки та лімітів добування диких тварин, затверджених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, за відповідними дозволами на право використання об'єктів тваринного світу, що видається центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища⁹⁴.

⁹⁴ Закон України «Про тваринний світ» від 13.12.2001 № 2894-III.

Засади спеціального використання мисливських тварин, інших мисливських тварин та немисливських тварин

Закон України «Про мисливське господарство та полювання»:

- регулює відносини у галузі мисливського господарства та полювання;
- визначає поняття:
 - «мисливські тварини» – дикі звірі та птахи, що можуть бути об'єктами полювання;
 - «дозвіл на добування» – документ (ліцензія, відстрільна картка, дозвіл на селекційний, діагностичний та науковий відстріл), який дає право на добування (в тому числі відлов) дикої тварини (тварин), а також право на використання (транспортування, перенесення, зберігання) продукції полювання;
 - «норма відстрілу» – встановлена кількість мисливських тварин, дозволена для добування одним мисливцем за визначений строк полювання;
- встановлює порядок здійснення полювання на мисливських тварин, віднесених до державного мисливського фонду:
 - на парнокопитних тварин та хутрових звірів – здійснюється відповідно до лімітів, які затверджуються на мисливський сезон центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства, на підставі пропозицій користувачів мисливських угідь, погоджених з обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями;
 - на інших мисливських тварин – регулюється нормами відстрілу, які встановлюються на мисливський сезон центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері лісового та мисливського господарства, за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері мисливського господарства.
 - добування мисливських тварин здійснюється за дозволом – ліцензією, яка видається центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства, або відстрільною карткою, яка видається користувачем мисливських угідь.

- за дозволом може здійснюватися відстріл (відлов) будь-якого виду мисливських тварин з метою селекційного відбору, ветеринарно-санітарної експертизи, регулювання чисельності⁹⁵.

Постанови Кабінету Міністрів України, що регулюють відносини у сфері спеціального використання мисливських та немисливських тварин

1) від 10.08.1992 № 459 «Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення»

Цей акт визначає про окремі порядки встановлення лімітів для використання мисливських видів та немисливських видів.

Він визначає, що ліміти на використання мисливських видів (тварин, ведмедя, куниць лісової та кам'яної, норки американської, тхора лісового, бобра, нутрії вільної, ондатри, бабака, білки) затверджуються Мінприроди (наразі Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України далі - Мінекономіки) за поданням Держлісагентства.

Використання інших мисливських тварин регулюється нормами відстрілу, що встановлюються на мисливський сезон Мінприроди (Мінекономіки) разом з Держлісагентством за поданням його територіальних органів в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

Ліміти на немисливські види також затверджуються Мінприроди (Мінекономіки) за поданням обласних держадміністрацій на підставі наукових обґрунтувань.

Дозволяє Мінекономіки видавати дозвіл на використання немисливських видів у незначних обсягах без встановлення ліміту⁹⁶.

2) від 25.01.1996 № 123 «Тимчасових нормативів плати за спеціальне використання диких тварин (крім мисливських тварин, рибних запасів, видів тварин, занесених до Червоної книги України»

Затверджує Тимчасові нормативи плати за спеціальне використання немисливських видів тварин. Ця постанова також визначає перелік немисливських тварин (якщо керуватись термінологією інструкції, яка була розроблена до цієї постанови). Важливо зазначити, що до цього списку також включені деякі види з Додатку IV Оселищної та Додатків II та III Пташиної директив.

⁹⁵ Закон України «Про мисливське господарство та полювання» від 22.02.2000 № 1478-III.

⁹⁶ Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення» від 10.08.1992 № 459

Також ця постанова визначає, що видача дозволів на такі види здійснюється Мінекономіки за наявності заявки та документа про внесення плати⁹⁷.

3) *Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 26.05.1999 № 116 «Про затвердження Інструкції щодо застосування порядку використання диких тварин, віднесених до природних ресурсів загальнодержавного значення»*

Цей документ деталізує порядок, визначений Постановою № 459. Так детально прописує кроки які потрібно зробити, щодо отримати ліміт для використання диких тварин – окремо для мисливських видів та немисливських видів.

Варто зазначити, що дія інструкції не поширюється на установлення лімітів використання диких тварин, які перебувають у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення

Для мисливських видів спрощено процес можна поділити на такі етапи:

1. **Розробка:** користувачі угідь на основі обліку чисельності готують проекти лімітів.
2. **Погодження:** проекти погоджуються з територіальними органами Держлісагентства та облдержадміністраціями.
3. **Подання:** погоджені проекти через Держлісагентство подаються до .
4. **Затвердження:** Мінекономіки своїм наказом, погодженим з Держлісагентством, затверджує ліміти. Наказ проходить реєстрацію в Мін'юсті.
5. **Розподіл:** Затверджені ліміти доводяться до природокористувачів.

Для немисливських видів більш спрощений процес, який можна поділити на такі етапи:

1. **Ініціатива:** підприємство або громадянин («замовник») замовляє у наукової установи розробку проекту ліміту та наукове обґрунтування.
2. **Подання:** Матеріали подаються до Мінекономіки через облдержадміністрацію.
3. **Затвердження:** Заступник Міністра затверджує ліміт грифом «ЗАТВЕРДЖУЮ» на документі протягом місяця.
4. **Інформування:** Мінекономіки інформує замовника, облдержадміністрацію та Держекоінспекцію для здійснення контролю⁹⁸.

⁹⁷ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Тимчасового порядку справляння плати за спеціальне використання диких тварин» від 25.01.1996 № 123

⁹⁸ Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 26.05.1999 № 116 «Про затвердження Інструкції щодо застосування порядку встановлення лімітів використання диких тварин, віднесених до природних ресурсів загальнодержавного значення».

Загальна проблема щодо використання об'єктів тваринного світу: відсутність єдиного нормативного акту, який би регулював порядок надання дозволів на спеціальне використання диких тварин, та наявність багатьох термінів (дикі тварини, мисливські тварини, інші мисливські тварини, немисливські тварини) - без чіткого визначення, які саме види підпадають під конкретні терміни. Така ситуація із законодавством створює певний хаос у його застосуванні та перевірці його виконання.

Також варто зазначити, що після реєстрації ліміту на використання мисливських тварин та доведення його до відома, наразі законодавством не передбачена процедура звітування щодо добутих видів тварин, оскільки Наказом Держстату від 28 червня 2023 року № 228 «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Державної служби статистики України від 08 червня 2022 року № 158 «Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 2-тп (мисливство) (річна) «Звіт про облік, добування та розведення мисливських тварин» звіт було скасовано, та наразі Мінекономіки разом з Держлісагенством працює над розробкою Правил державного обліку мисливських тварин і обсягів їх добування.

Таблиця 3 Мисливство

№	Умови Оселищної та Пташиної Директив стосовно відступів	Відповідає повністю	Відповідає частково	Не відповідає	Не регулює
1	Умова відсутності задовільної альтернативи			X	
2	Умова щодо не завдання шкоди збереженню сприятливого природоохоронного стану популяцій відповідних видів у межах їх природного ареалу		X		
3			X		
4	Умова щодо наявності виняткових обставин		X		
4.1	Наявність переліку вичерпних обставин:		X		
4.2	з міркувань захисту дикої фауни і флори та охорони природних оселищ;		X		
4.3	щоб запобігти значній шкоді, зокрема шкоді сільськогосподарським культурам, свійським тваринам, лісам, рибогосподарствам і водам, а також іншим типам власності;		X		
4.4	з міркувань охорони громадського здоров'я та громадської безпеки, або з інших вагомих причин, що мають переважний суспільний інтерес, зокрема з причин, що мають соціальний або економічний характер та мають корисні наслідки першочергової ваги для довкілля; в інтересах повітряної безпеки;		X		
4.5	для дослідницьких та освітніх цілей, а також для цілей відновлення популяції, реінтродукції та розведення, необхідних для таких цілей, включно зі штучним розведенням рослин;		X		
4.5	Наявність умови щодо вибіркового та обмеженого вилучення або утримання деяких екземплярів видів, перелічених у додатку IV, в обмеженій кількості, визначеній компетентними національними органами		X		
5	Наявність уповноваженого національного органу для здійснення суворого нагляду дозволів			X*	

6	Наявність обов'язку звітування				
6.1	Наявність у звітах інформації про:			X*	
6.2	види, на які поширюється відступ;			X*	
6.3	причини відступу, включно з характером ризику;			X*	
6.4	у відповідних випадках, посиланням на відхилені альтернативи та використані наукові дані;			X*	
6.5	засоби, пристрої або методи, що були дозволені для відлову або вбивства видів тварин;			X*	
6.6	причини для використання засобів, пристроїв або методів;			X*	
6.7	уповноважений орган перевіряти дотримання необхідних умов			X*	
6.8	використані заходи з нагляду та отримані результати			X*	

* відсутній чинний НПА який би регулював питання звітування

Як висновок, варто зазначити: , законодавство України про мисливство загалом є найбільш віддаленим від логіки відступів, закладеної в Оселищній та Пташиній директивах. Таблиця відповідності показує, що майже всі ключові умови, які складають основу відступів, у мисливському блоці не мають чітко вираженої природоохоронної мети. Українська система побудована навколо концепції «державного мисливського фонду», сезонів полювання, лімітів і норм відстрілу, тобто регулярного використання ресурсу, тоді як директиви виходять із презумпції загальної охорони видів і допускають лише обмежене полювання та виняткові відступи за суворими критеріями.

Найпомітніша прогалина щодо тварин, які охороняються Оселищною та Пташиною директивами та Бернською конвенцією, стосується умови відсутності задовільної альтернативи. У сфері мисливства українське законодавство взагалі не встановлює обов'язку аналізувати альтернативи ні для звичайного полювання ні для ситуацій, коли полювання чи відстріл тварин використовується як інструмент запобігання шкоді. Відповідно, немає вимоги довести, що запобігти збиткам у сільському господарстві, лісах чи інфраструктурі неможливо іншими, менш руйнівними для біорізноманіття методами. Так само відсутня й матеріальна умова щодо недопущення шкоди сприятливому природоохоронному стану популяцій.

Блок, який у Директивах стосується вибіркості та обмеженості вилучення, у мисливському праві формально замінено лімітами й нормами відстрілу, але ці інструменти не прив'язані до логіки відступів. Вони не диференціюють види з точки зору їхнього охоронного статусу в ЄС, не встановлюють спеціальних, більш суворих вимог для видів (окрім видів як занесені до ЧКУ), що мали б відповідати додаткам Директив, і не інтегровані з оцінкою сприятливого стану. Наявність компетентних органів (Мінекономіки, Держлісагентство) забезпечує адміністративне управління мисливським фондом, але не створює механізму суворого екологічного нагляду за «винятковими» рішеннями, оскільки такі рішення нормативно просто не виділяються в окрему категорію відступів.

Нарешті, формально присутній механізм звітування, оскільки є вимога подання звітів, однак у зв'язку зі скасуванням наказу Державної служби статистики України від 08 червня 2022 року № 158 можна констатувати, що структурована система звітування та моніторингу відсутня.

Навіть у попередні роки, коли цей наказ був чинним, не існувало можливості отримати якісну інформацію для заповнення звіту до Бернської Конвенції.

Засади спеціального використання водних біоресурсів

Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів»

- визначає основні засади діяльності та державного регулювання в галузі рибного господарства, збереження та раціонального використання водних біоресурсів;
- визначає поняття:
 - «водні біоресурси (водні біологічні ресурси)» – сукупність водних організмів (гідробіонтів), життя яких неможливе без перебування (знаходження) у воді. До водних біоресурсів належать прісноводні, морські, анадромні та катадромні риби на всіх стадіях розвитку, круглороті, водні безхребетні, у тому числі молюски, ракоподібні, черви, голкошкірі, губки, кишковопорожнинні, наземні безхребетні у водній стадії розвитку, водорості та інші водні рослини;
 - «ліміт спеціального використання водних біоресурсів» – обсяг добування (вилову) конкретних видів (груп видів) водних біоресурсів на відповідному рибогосподарському водному об'єкті (його частині), встановлений на календарний рік з метою ощадливого використання та запобігання перевищенню граничного обсягу вичерпання запасів водних біоресурсів, які інтенсивно експлуатуються та/або характеризуються незадовільним станом;
- визначає перелік державних органів, що здійснюють управління та регулювання у галузі рибного господарства, та їх повноваження;
- встановлює, що використання водних біоресурсів, які перебувають у стані природної волі, здійснюється в порядку загального і спеціального використання та дає визначення понять:

«спеціальне використання водних біоресурсів» - здійснюється шляхом їх добування (вилову) з природного середовища (крім любительського рибальства у водних об'єктах загального користування в межах та обсягах безоплатного добування (вилову), включає: промислове рибальство, дослідний вилов, любительське рибальство у водних об'єктах загального користування, що перевищує встановлені обсяги безоплатного добування (вилову) та здійснюється відповідно до лімітів спеціального використання водних біоресурсів, затверджених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері рибного господарства та рибної промисловості;

- встановлює порядок видачі дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів для здійснення промислового рибальства, дослідного вилову (крім видів водних біоресурсів, занесених до Червоної книги України,

та водних біоресурсів у межах територій та об'єктів ПЗФ) – здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства, в електронній формі, на безоплатній основі, протягом двох робочих днів з дня подання відповідної заяви суб'єктом рибного господарства, після укладення договору на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах, що укладається за результатами аукціону з продажу права на укладення такого договору⁹⁹.

Постанова КМУ від 22.12.2023 № 1347 «Деякі питання здійснення спеціального використання водних біоресурсів»

Цією Постановою затверджено Порядок здійснення спеціального використання водних біоресурсів.

Цим Порядком встановлено розподіл лімітів спеціального використання водних біоресурсів, що встановлюють максимально допустимий обсяг вилову водних біоресурсів у комерційних цілях на підставі оцінки стану запасів, впливу природних і людських чинників та історичних даних про вилов, щоб забезпечити їх раціональне використання й відновлення та на ліміти для здійснення промислового рибальства, та ліміти для здійснення дослідного вилову, що визначаються як окремо визначені обсяги (не більше 5% від загальних лімітів), які надаються науковим установам для проведення досліджень, випробувань знарядь лову або інших наукових завдань; їх встановлюють за спеціальними заявками й науковими обґрунтуваннями, а не для комерційної експлуатації.

Також Порядок передбачено, що встановлення лімітів здійснюється на підставі науково-біологічних обґрунтувань, розроблених науковими установами, що належать до сфери управління Держрибагентства, науковими установами, що належать до сфери управління Національної академії наук або Національної академії аграрних наук, на замовлення Держрибагентства на конкурсних засадах.

Ліміти, а також рибогосподарські водні об'єкти (їх частини), у яких водні біоресурси можуть добуватися (виловлюватися), затверджуються Мінекономіки¹⁰⁰.

⁹⁹ Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» від 08.07.2011 № 3677-VI.

¹⁰⁰ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення спеціального використання водних біоресурсів» від 22.12.2023 № 1347.

Таблиця 4 Риба

№	Умови Оселищної та Пташиної Директив стосовно відступів	Відповідає повністю	Відповідає частково	Не відповідає	Не регулює
1	Умова відсутності задовільної альтернативи			X	
2	Умова щодо не завдання шкоди збереженню сприятливого природоохоронного стану популяцій відповідних видів у межах їх природного ареалу		X		
3	Умова щодо наявності виняткових обставин		X		
4	Наявність переліку вичерпних обставин:		X		
4.1	з міркувань захисту дикої фауни і флори та охорони природних оселищ;			X	
4.2	щоб запобігти значній шкоді, зокрема шкоді сільськогосподарським культурам, свійським тваринам, лісам, рибогосподарствам і водам, а також іншим типам власності;			X	
4.3	з міркувань охорони громадського здоров'я та громадської безпеки, або з інших вагомих причин, що мають переважний суспільний інтерес, зокрема з причин, що мають соціальний або економічний характер та мають корисні наслідки першочергової ваги для довкілля;			X	
4.4	для дослідницьких та освітніх цілей, а також для цілей відновлення популяції, реінтродукції та розведення, необхідних для таких цілей, включно зі штучним розведенням рослин;	X			
4.5	Наявність умови щодо вибіркового та обмеженого вилучення або утримання деяких екземплярів видів, перелічених у додатку IV, в обмеженій кількості, визначеній компетентними національними органами	X			
4.5	Наявність уповноваженого національного органу для здійснення суворого нагляду дозволів	X			
5	Наявність обов'язку звітування	X			
6	Наявність у звітах інформації про:				
6.1	види, на які поширюється відступ;	X			
6.2	причини відступу, включно з характером ризику;		X		
6.3	у відповідних випадках, посиланням на відхилені альтернативи та використані наукові дані;			X	
6.4	засоби, пристрої або методи, що були дозволені для відлову або вбивства видів тварин;	X			
6.5	причини для використання засобів, пристроїв або методів;			X	
6.6	обставини, за яких застосовуються такі відступи;	X			
6.7	уповноважений орган перевіряти дотримання необхідних умов;	X			
6.8	використані заходи з нагляду та отримані результати	X			

Таким чином, українське законодавство про рибне господарство формально містить блок процедурних і інституційних елементів, але майже не охоплює природоохоронні вимоги Оселищної та Пташиної директив та Бернської конвенції. Варто відзначити, що для спеціального використання водних біоресурсів існує визначений уповноважений орган, розробляються науково-біологічні обґрунтування, встанов-

люються ліміти, є обов'язок звітування та мінімальний набір даних, які мають міститися у звітах. Повністю або майже повністю виконаними виглядають вимоги щодо наявності уповноваженого органу, звітності, відображення видів, на які поширюється спеціальне використання, засобів і методів вилову, обставин, за яких діє дозвіл, а також функції нагляду й фіксації результатів контролю. Окремо закон досить чітко регламентує спеціальне використання у дослідницьких цілях: існує поняття дослідного вилову, обмеження його обсягу як частки від загального ліміту, а також вимога наукового обґрунтування.

Водночас, ключові умови саме системи відступів фактично відсутні або закріплені лише опосередковано.

Також варто зазначити, що як і в попередніх блоках, законодавство про рибне господарство не містить вимоги щодо відсутності задовільної альтернативи.

Щодо умови відносно незавдання шкоди сприятливому природоохоронному стану популяцій оцінюється як виконана лише частково саме тому, що в українському регулюванні говориться про «раціональне використання», «запаси, які інтенсивно експлуатуються та/або характеризуються незадовільним станом», але немає правового визначення сприятливого стану та критеріїв, за якими перевіряється чи не порушують ліміти і дозволи цей стан на рівні популяцій у межах природного ареалу. Аналогічно й з «винятковими обставинами» та переліком вичерпних підстав: система квот і лімітів оперує економічними й рибогосподарськими категоріями, а не визначеними, обмеженими підставами для відступу, до прикладу на захисту фауни і флори, запобігання значній шкоді, охорони громадського здоров'я чи переважного суспільного інтересу. Єдиний сегмент, який кореспондує переліку директивних підстав – це наукові та дослідницькі вилови; інші мотиви відступів у законодавстві про рибне господарство не виділені.

Також можна сказати, що звітування в цьому секторі працює, але як елемент загальної статистики вилову. У звітах відображаються види, обсяги, засоби лову, певні обставини здійснення промислу, є орган, що здійснює нагляд та фіксує результати контролю, але немає вимоги щодо розглянутих альтернативних варіантів, наукових даних, на яких ґрунтується саме рішення про відступ, тощо.

Засади спеціального використання об'єктів рослинного світу

Закону України «Про рослинний світ»:

- встановлює, що «спеціальне використання природних рослинних ресурсів» здійснюється за дозволом юридичними або фізичними особами для задоволення їх виробничих та наукових потреб, а також з метою отримання прибутку від реалізації цих ресурсів або продуктів їх переробки;
- встановлює невичерпний перелік видів спеціального використання природних рослинних ресурсів:
 - збирання лікарських рослин;
 - заготівля деревини під час рубок головного користування;

- заготівля живиці;
 - заготівля кори, лубу, деревної зелені, деревних соків тощо;
 - збирання квітів, ягід, плодів, горіхів, насіння, грибів, лісової підстилки, очерету тощо;
 - заготівля сіна;
 - випасання худоби;
- визначає, що спеціальне використання природних рослинних ресурсів загальнодержавного значення здійснюється за дозволом, що видається в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;
 - визначає, що спеціальне використання природних рослинних ресурсів місцевого значення здійснюється за дозволом, що видається в порядку, який визначається Верховною Радою Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування;
 - встановлює, що власники земельних ділянок, на яких знаходяться об'єкти рослинного світу, крім тих, що занесені до Червоної книги України та Зеленої книги України та користувачі (в тому числі орендарі) земельних ділянок, які їм надано для цільового призначення (ведення селянського (фермерського) господарства, особистого підсобного господарства, колективного садівництва, городництва, сінокосіння, випасання худоби), за винятком використання ними дикорослих судинних рослин, мохоподібних, водоростей, лишайників, а також грибів, види яких занесені до Червоної книги України, та природних рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України *не потребують дозволу на спеціальне використання природних рослинних*;
 - зазначає, що *форма дозволу на спеціальне використання природних рослинних ресурсів встановлюється Кабінетом Міністрів України*;
 - встановлює, що видача дозволів на спеціальне використання природних рослинних ресурсів здійснюється у межах лімітів їх використання¹⁰¹.

Постанова Кабінету Міністрів України

Наразі, зазначений в статті 10 зазначеного Закону порядок не розроблено.

Інструкція про порядок установавання нормативів спеціального використання природних рослинних ресурсів, затверджена наказом Міністерством екології та природних ресурсів України від 12.02.2002 № 61.

Єдиним розробленим документом, що регулює деякі питання спеціального використання природних рослинних ресурсів є інструкція про порядок установавання нормативів спеціального використання природних рослинних ресурсів, затверджена наказом Міністерством екології та природних ресурсів України від 12.02.2002 № 61.

¹⁰¹ Закон України «Про рослинний світ» від 09.04.1999 № 591-XIV.

Ця інструкція не передбачає порядок надання самих лімітів, одна передбачає етапи отримання Нормативів, які слугують основою для затвердження лімітів.

Варто зазначити, що дія інструкції не поширюється на: спеціальне використання природних рослинних ресурсів у межах лісового та природно-заповідного фонду України; спеціальне використання природних рослинних ресурсів шляхом сінокошення та випасання худоби; спеціальне використання природних рослинних ресурсів видів судинних рослин, мохоподібних, водоростей, лишайників та грибів, занесених до Червоної книги України, та рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України.

Встановлення Нормативів можна поділити на такі етапи:

1. Оцінка стану природних рослинних ресурсів (інвентаризація): першим етапом має бути проведення оцінки стану природних рослинних ресурсів (інвентаризація) сировинних видів рослин, що проводиться на конкретній території з визначенням біологічного, експлуатаційного запасу та обсягу допустимого щорічного використання компетентними науковими установами один раз у 5 років.
2. Нормативи: далі на підставі матеріалів такої оцінки Мінекономіки затверджуються Нормативи спеціального використання природних ресурсів місцевого та загальнодержавного значення. Вони виступають науковою основою для складання лімітів спеціального використання природних рослинних ресурсів загальнодержавного та місцевого значення.
3. Що стосується встановлення нормативів спеціального використання природних рослинних ресурсів місцевого значення, то для їх встановлення обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації подають проекти нормативів та матеріали інвентаризації ресурсів до Мінекономіки за рік до встановлення Нормативів.

На практиці можна зазначити, що така інвентаризація проводиться в обмеженому обсязі, що робить процес встановлення лімітів непрозорим та науково необґрунтованим.

Також цією інструкцією у пункті 11 зазначено, що ліміти спеціального використання природних рослинних ресурсів загальнодержавного та місцевого значення не можуть встановлюватися без затверджених Мінекономіки Нормативів.

Контроль за дотриманням затверджених Нормативів здійснюють Мінекономіки та обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації.

Інструкції чи іншого нормативно-правового, який би встановлював порядок надання лімітів спеціального використання природних рослинних ресурсів загальнодержавного значення не затверджено¹⁰².

¹⁰² Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 12.02.2002 № 61 «Про затвердження Інструкції про порядок встановлення нормативів спеціального використання природних рослинних ресурсів».

Для прикладу взято рішення Закарпатської обласної ради від 28.05.2015 № 1262 «Про Порядок встановлення лімітів спеціального використання природних рослинних ресурсів місцевого значення у Закарпатській області» у редакції від 27 липня 2017 року № 853, де зазначається що відповідний Департамент опрацьовує матеріали щодо обсягів використання природних рослинних ресурсів місцевого значення та готує проект розпорядження голови облдержадміністрації про встановлення лімітів спеціального використання природних рослинних ресурсів місцевого значення на поточний рік.

Також Порядком передбачено, що місцеві ради, подають райдержадміністрації звіти щодо використання рослинних ресурсів відповідно до затверджених лімітів. Райдержадміністрації, у свою чергу, подають узагальнені матеріали до Департаменту економічного розвитку та торгівлі обласної державної адміністрації. Департамент у свою чергу узагальнює обсяги використання рослинних ресурсів та доводить ці дані до відома облдержадміністрації і Держекоінспекції у Закарпатській області¹⁰³.

Таблиця 5 Рослини

№	Умови Оселищної та Пташиної Директив стосовно відступів	Відповідає повністю	Відповідає частково	Не відповідає	Не регулює
1	Умова відсутності задовільної альтернативи			X	
2	Умова щодо не завдання шкоди збереженню сприятливого природоохоронного стану популяцій відповідних видів у межах їх природного ареалу		X		
3	Умова щодо наявності виняткових обставин		X		
4	Наявність переліку вичерпних обставин:		X		
4.1	з міркувань захисту дикої фауни і флори та охорони природних оселищ;		X		
4.2	щоб запобігти значній шкоді, зокрема шкоді сільськогосподарським культурам, свійським тваринам, лісам, рибогосподарствам і водам, а також іншим типам власності;		X		
4.3	з міркувань охорони громадського здоров'я та громадської безпеки, або з інших вагомих причин, що мають переважний суспільний інтерес, зокрема з причин, що мають соціальний або економічний характер та мають корисні наслідки першочергової ваги для довкілля;		X		
4.4	для дослідницьких та освітніх цілей, а також для цілей відновлення популяції, реінтродукції та розведення, необхідних для таких цілей, включно зі штучним розведенням рослин;	X			
4.5	Наявність умови щодо вибіркового та обмеженого вилучення або утримання деяких екземплярів видів, перелічених у додатку IV, в обмеженій кількості, визначеній компетентними національними органами	?*			

¹⁰³ Рішення Закарпатської обласної ради від 28.05.2015 № 1262 «Про Порядок встановлення лімітів спеціального використання природних рослинних ресурсів місцевого значення у Закарпатській області» (у редакції рішення від 27.07.2017 № 853).

4.5	Наявність уповноваженого національного органу для здійснення суворого нагляду дозволів	X			
5	Наявність обов'язку звітування			X*	
6	Наявність у звітах інформації про:				
6.1	види, на які поширюється відступ;				
6.2	причини відступу, включно з характером ризику;			X*	
6.3	у відповідних випадках, посиланням на відхилені альтернативи та використані наукові дані;			X*	
6.4	засоби, пристрої або методи, що були дозволені для відлову або вбивства видів тварин;			X*	
6.5	причини для використання засобів, пристроїв або методів;			X*	
6.6	обставини, за яких застосовуються такі відступи;			X*	
6.7	уповноважений орган перевіряти дотримання необхідних умов;			X*	
6.8	використані заходи з нагляду та отримані результати			X*	

* Відповідає за умови розроблення порядку, на даний момент жодного НПА, що встановлює порядок видачі дозволів, лімітів та звітування по них немає

Вищенаведена інформація свідчить, що українське законодавство про рослинний світ лише частково наближене до вимог Оселищної та Пташиної директив та Бернської конвенції. До елементів, які можна вважати близькими до вимог Директив, належить існування компетентного органу, що має повноваження видавати дозволи та здійснювати контроль, а також формальна вимога щодо наукової основи для визначення нормативів використання, які мають слугувати базою для встановлення лімітів. Певним чином наукові підстави спеціального використання, зокрема, ведення інвентаризації ресурсів, розроблення нормативів та участь наукових установ у цьому процесі, частково кореспондують з елементом вибіркості та обмеженості вилучення.

Окремо закон передбачає можливість спеціального використання для наукових, освітніх або відновлювальних цілей, що певною мірою відображає одну з підстав відступів, визначених у директивах. Водночас наявність цих норм не створює фактичного механізму строгих виняткових дозволів, оскільки вони функціонують у межах загальної логіки доступу до рослинних ресурсів, а не у контексті обмеження використання заради охорони видів або оселищ.

Основні прогалини стосуються матеріальних умов, які в ЄС становлять ядро відступів. Насамперед повністю відсутня умова перевірки відсутності задовільної альтернативи. Так само не врегульованою залишається вимога щодо гарантії незавдання шкоди сприятливому природоохоронному стану популяції відповідних видів або природних оселищ. Закон про рослинний світ оперує поняттями «раціонального використання» та «допустимого обсягу використання», але не встановлює правового визначення сприятливого стану та не містить критеріїв оцінки впливу використання на стан популяції.

Суттєві прогалини також стосуються процедури встановлення лімітів. Хоча формально Інструкція 2002 року передбачає інвентаризацію, встановлення нормативів і подальше формування лімітів на їхній основі, проте відсутній нормативно-правовий акт, який би встановлював порядок затвердження лімітів спеціального використан-

ня рослин загальнодержавного значення. Це означає, що на практиці ця система не функціонує взагалі.

Що стосується звітності, у законодавстві існує лише загальна вимога подавати інформацію про використання рослинних ресурсів, але немає затвердженого порядку, який визначав би форму, зміст, строки подання звіту та перелік даних, які обов'язково повинні бути включені до звітності .

ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМИ ВІДСТУПІВ У ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ ТА УКРАЇНІ

Для розуміння застосування системи відступів на практиці було розроблено структуру для демонстрації прикладів відступів. Керуючись цією структурою, підготовлено низку прикладів відступів у Чеській Республіці та для порівняння, керуючись чинним законодавством, наведені аналогічні відступи, якби вони застосовувалися в Україні.

Практичні приклади

Bombina variegata (Кумка жовточерева), Чеська Республіка

1. Наявність спеціальної адміністративної процедури для надання відступів.

Так.

2. Наявність визначених компетентних органів, відповідальних за надання відступів.

Органом, що надає відступ, є Агентство охорони природи та ландшафту Чеської Республіки, Регіональне управління адміністрації заповідної ландшафтної території «Бескиди».

3. Місце застосування відступу має бути чітко визначене.

Місцем застосування відступу є заповідна ландшафтна територія «Бескиди», Чеська Республіка.

4. Умови надання відступів (відповідно до Пташиної директиви та Оселищної директиви).

Стаття 16(b) Оселищної директиви: з метою запобігання серйозній шкоді, зокрема сільськогосподарським культурам, худобі, лісам, рибному господарству, водним ресурсам та іншим видам майна.

5. Основний вид діяльності, на який поширюється відступ (статті 12–15 Оселищної директиви, Пташиної директиви).

Стаття 12 Оселищної директиви: (d) погіршення або знищення місць розмноження чи місць перебування.

6. Тип діяльності, що потребує відступу.

Реконструкція 700-метрової ділянки існуючої лісової дороги, яка перебуває в незадовільному технічному стані.

7. Строк дії відступу та інші пов'язані з ним вимоги (наприклад, компенсаційні заходи).

Рішення містить жорстко контрольовані умови: роботи дозволено виконувати лише в період з 15 вересня по 15 березня; протягом усього періоду робіт пови-

нен бути присутній біологічний наглядач; усі спостереження за кумкою жовточеревою (та іншою фауною) мають бути задокументовані із зазначенням дати, чисельності та точного місця (бажано — на детальному плані з проектною документації) та внесені до національної бази даних з охорони природи.

8. Чи визначає відступ кількість особин виду (флори/фауни), їхні місця розмноження або місця відпочинку, чи площу відповідного оселища.

Відступ не визначає кількість особин, але визначає кількість місць розмноження (2) та місць відпочинку (2).

9. Чи вимагається отримання спеціальних дозволів на відлов / тимчасовий відлов / переселення в ході реалізації відступу. Якщо так:

Ні.

- a. назва дозволу; -
- b. компетентний орган, що його видає; -
- c. строк видачі дозволу; -

10. Механізми контролю та нагляду за реалізацією відступу.

Так.

11. Обов'язки щодо звітування про виконання відступу.

Так.

12. Наявність і повнота даних для звітування.

Так.

Bombina variegata (Кумка жовточерева), Україна

Будівництво дороги через невелику водойму, заселену *Bombina variegata* (Додаток II) — рідкісним видом жаб, занесеним до Червоної книги України.

Будівництво дороги не підлягає процедурі оцінки впливу на довкілля (ОВД).

1. Наявність спеціальної адміністративної процедури для надання відступів.

Ні.

2. Наявність визначених компетентних органів, відповідальних за надання відступів.

Ні.

3. Місце застосування відступу (пов'язане з пунктом 2 — компетентним є орган за місцем здійснення втручання, що потребує відступу).

Лісова дорога, розташована на території регіонального ландшафтного парку.

4. Умови надання відступів (відповідно до Бернської конвенції, Пташиної директиви та Оселищної директиви; для ЄС застосовними є лише дві останні — у разі, якщо

вимоги Бернської конвенції є «слабшими», застосовуються вимоги природоохоронних директив).

В інтересах громадського здоров'я і безпеки, безпеки повітряного руху або інших переважних суспільних інтересів.

5. Основний вид діяльності, на який поширюється відступ (статті 12–15 Оселищної директиви, Пташиної директиви, статті 4–7 Бернської конвенції).

Стаття 12 Оселищної директиви: (d) погіршення або знищення місць розмноження чи місць відпочинку.

Стаття 6 Бернської конвенції: (b) навмисне пошкодження або знищення місць розмноження чи місць відпочинку.

6. Тип діяльності, що потребує відступу.

Реконструкція існуючої лісової дороги.

7. Строк дії відступу та інші пов'язані з ним вимоги (наприклад, компенсаційні заходи).

Вимоги відсутні.

8. Чи визначає відступ кількість особин виду (флори/фауни), їхні місця розмноження або місця відпочинку чи площу відповідного оселища.

Ні.

9. Чи вимагається отримання спеціальних дозволів на відлов / тимчасовий відлов / переселення в ході реалізації відступу.

Імовірно, потреби в отриманні такого дозволу немає, оскільки заходи з переселення тварин не передбачені проєктною документацією.

Якщо так:

- a. назва дозволу: **дозвіл на відтворення популяції виду, занесеного до Червоної книги України;**
- b. компетентний орган, що його видає: **Міністерство економіки, довкілля та сільськогосподарства України;**
- c. строк видачі дозволу: **2 місяці (або більше — залежно від строків надання висновку Національною комісією з питань Червоної книги України).**

Примітка. Проблема полягає в тому, що відповідно до Закону України «Про Червону книгу України» дозвіл на спеціальне використання жаб може надаватися лише у виняткових випадках для наукових і розплідницьких цілей, зокрема для відтворення, переселення та розведення в штучно створених умовах і для відтворення популяції. Закон не передбачає видачі дозволів на переселення тварин у зв'язку з будівництвом.

Жодних дозволів на спеціальне використання видів тварин, занесених до Червоної книги України, у зв'язку з будівництвом не видавалося, зокрема через відсутність поданих заяв.

Тобто дозвіл може бути отриманий виключно для цілей відтворення.

10. Механізми контролю та нагляду за реалізацією відступу.

Ні. Водночас територіальний орган Державної екологічної інспекції України здійснює контроль за використанням дозволу.

11. Обов'язки щодо звітування про виконання відступу.

Ні. Водночас після закінчення строку дії дозвіл разом зі звітом про його використання повертається до Міністерства.

12. Наявність і повнота даних для звітування.

Ні. Наявні лише дані, зазначені у звіті про використання дозволу та в актах на вилучення тварин.

На практиці такі дозволи не запитуються і не видаються, а роботи виконуються без отримання зазначеного дозволу.

Примітка щодо інших доступних процедур (крім ОВД). Державні будівельні норми ДБН В.2.3-4:2015 «Автомобільні дороги. Частина I. Проектування. Частина II» містять розділ «Охорона навколишнього природного середовища». Автомобільні дороги та їхні ділянки, що впливають на території та об'єкти мережі природоохоронних територій України, а також на території популяцій і міграційні шляхи диких тварин, занесених до Червоної книги України, належать до першого екологічного класу доріг (із трьох класів).

Відповідно до галузевих будівельних норм ГБН В.2.3-218-007:2012, під час розроблення проєктних рішень мають використовуватися офіційні відомості уповноважених органів щодо рослинного світу, рідкісних видів диких тварин, занесених до Червоної книги України, а також промислових і цінних видів риби, оселища або міграційні шляхи яких розташовані в межах смуги відведення автомобільної дороги.

У разі очікуваного негативного впливу на флору і фауну мають впроваджуватися природоохоронні заходи, зокрема:

у місцях перетину міграційних шляхів диких тварин з автомобільними дорогами з інтенсивністю руху (на перспективу 20 років) понад 10 000 транспортних засобів на добу рекомендується влаштовувати переходи для диких тварин та огорожі висотою від 2 до 2,5 м і довжиною не менше 0,5 км по обидва боки міграційного шляху;

запобігати навіть незначним змінам умов водотоку та забезпечувати у штучних спорудах швидкість течії, сприятливу для проходження риби та інших водних живих ресурсів, шляхом улаштування отворів достатнього розміру.

Конкретний приклад: випадок, коли будівництво дороги підлягає процедурі оцінки впливу на довкілля (ОВД).

Примітка. Оцінка впливу на довкілля проводиться у разі планування будівництва таких об'єктів:

автомагістралей;

автомобільних доріг державного та місцевого значення з чотирма і більше смугами руху або реконструкції та/або розширення існуючих доріг до чотирьох і більше смуг за умови, що їх протяжність становить 10 км і більше;

автомобільних доріг I категорії.

1. Наявність спеціальної адміністративної процедури для надання відступів.

Ні.

2. Наявність визначених компетентних органів, відповідальних за надання відступів.

Ні. Процедуру оцінки впливу на довкілля здійснює Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.

3. Місце застосування відступу (пов'язане з пунктом 2 — компетентним є орган за місцем здійснення втручання, що потребує відступу).

Лісова дорога, розташована на території регіонального ландшафтного парку (конкретне місце не визначене).

4. Умови надання відступів (відповідно до Бернської конвенції, Пташиної директиви та Оселищної директиви; для ЄС застосовними є лише дві останні — у разі, якщо вимоги Бернської конвенції є «слабшими», застосовуються вимоги природоохоронних директив).

Бернська конвенція: в інтересах громадського здоров'я і безпеки, безпеки повітряного руху або інших переважних суспільних інтересів.

Оселищна директива, стаття 16(b): з метою запобігання серйозній шкоді, зокрема сільськогосподарським культурам, худобі, лісам, рибному господарству, водним ресурсам та іншим видам майна.

5. Основний вид діяльності, на який поширюється відступ (статті 12–15 Оселищної директиви, Пташиної директиви, статті 4–7 Бернської конвенції).

Навмисне пошкодження або знищення місць розмноження чи місць відпочинку (стаття 6(b) Бернської конвенції).

Навмисне погіршення або знищення місць розмноження чи місць відпочинку (стаття 12(d) Оселищної директиви).

6. Тип діяльності, що потребує відступу.

Реконструкція існуючої автомобільної дороги загального користування.

7. Строк дії відступу та інші пов'язані з ним вимоги (наприклад, заходи з усунення негативних наслідків відступу).

Наприклад, 2 роки. Вимоги можуть бути визначені за результатами оцінки впливу на довкілля у разі надання висновку з ОВД щодо допустимості запланованої діяльності за умови дотримання екологічних умов її реалізації.

8. Чи визначає відступ кількість особин виду (флори/фауни), їхні місця розмноження або місця відпочинку чи площу відповідного оселища.

Законодавство не вимагає зазначення цієї інформації. Водночас висновок з ОВД може містити вимоги щодо обліку тварин та їхніх оселищ.

9. Чи вимагається отримання спеціальних дозволів на відлов / тимчасовий відлов / переселення в ході реалізації відступу.

Так — у разі, якщо висновок з оцінки впливу на довкілля або проєктна документація передбачає захід із переселення жаби.

Якщо так:

- a. назва дозволу: **Дозвіл на вилучення (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України;**
- b. компетентний орган, що його видає: **Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України;**
- c. строк видачі дозволу: **2 місяці (або більше — залежно від строків надання висновку Національною комісією з питань Червоної книги України).**

Примітка. Проблема полягає в тому, що відповідно до Закону України «Про Червону книгу України» дозвіл на спеціальне використання жаб може надаватися лише у виняткових випадках для наукових і розплідницьких цілей, зокрема для відтворення, переселення та розведення в штучно створених умовах і для відтворення популяції. Закон не передбачає видачі дозволів на переселення тварин у зв'язку з будівництвом.

Жодних дозволів на спеціальне використання видів тварин, занесених до Червоної книги України, у зв'язку з будівництвом не видавалося, зокрема через відсутність поданих заяв.

Отже, дозвіл може бути отриманий виключно для цілей відтворення.

10. Механізми контролю за реалізацією відступу.

Післяпроєктне спостереження. Територіальний орган Державної екологічної інспекції України здійснює контроль за використанням дозволу.

11. Обов'язки щодо звітування про виконання відступу.

Ні. Водночас висновок з оцінки впливу на довкілля може встановлювати обов'язок подання звіту за результатами післяпроєктного спостереження; після закінчення строку дії дозвіл разом зі звітом про його використання повертається до Міністерства економіки.

12. Наявність і повнота даних для звітування.

Ні. Водночас окремі дані можуть збиратися під час післяпроектного спостереження, якщо це передбачено у висновку з ОВД; наявні дані обмежуються відомостями, зазначеними у звіті про використання дозволу та в актах на відлов тварин.

Castor fiber (Бобер), Чеська Республіка

1. Наявність спеціальної адміністративної процедури для надання відступів.

Так.

2. Наявність визначених компетентних органів, відповідальних за надання відступів.

Органом, що надає відступ, є Агентство охорони природи та ландшафту Чеської Республіки, Регіональне управління адміністрації заповідної ландшафтної території «Чеський ліс».

3. Місце застосування відступу має бути чітко визначене.

Місцем застосування відступу є заповідна ландшафтна територія «Чеський ліс», Чеська Республіка, земельна ділянка № 272/51 у кадастровій території Йіндржихова Гора, на потоці Чорний.

4. Умови надання відступів (відповідно до Пташиної директиви та Оселищної директиви).

Стаття 16 Оселищної директиви: (а) в інтересах охорони дикої фауни і флори та збереження природних оселищ.

5. Основний вид діяльності, на який поширюється відступ (статті 12–15 Оселищної директиви, Пташиної директиви).

Стаття 12 Оселищної директиви: (d) погіршення або знищення місць розмноження чи місць відпочинку.

6. Тип діяльності, що потребує відступу.

Основною дозволеною діяльністю є видалення бобрових загат, які спричиняли затоплення оселища рідкісного виду метелика — великого блакитного (*Phengaris nausithous*), виду, що становить інтерес для Співтовариства. Затоплення призвело б до зникнення локальної популяції метелика, оскільки ділянка щорічно управляється шляхом косіння з метою збереження її екологічної цінності.

7. Строк дії відступу та інші пов'язані з ним вимоги (наприклад, компенсаційні заходи).

Рішення містить такі умови: видалення загат дозволяється лише в періоди з 15 березня по 15 квітня або з 1 серпня по 31 жовтня кожного року. Заявник зобов'язаний повідомити адміністрацію щонайменше за чотири дні до початку робіт. Має подаватися щорічний звіт про реалізацію заходів.

Відступ чинний до 31 грудня 2026 року.

8. Чи визначає відступ кількість особин виду (флори/фауни), їхні місця розмноження або місця відпочинку чи площу відповідного оселища.

Порушенню підлягало лише одне місце відпочинку бобра.

9. Чи вимагається отримання спеціальних дозволів на відлов / тимчасовий відлов / переселення в ході реалізації відступу. Якщо так:

Ні.

- a. назва дозволу: -
- b. компетентний орган, що його видає: -
- c. строк видачі дозволу: -

10. Механізми контролю та нагляду за реалізацією відступу.

Так.

11. Обов'язки щодо звітування про виконання відступу.

Так.

12. Наявність і повнота даних для звітування.

Так.

Castor fiber (Бобер), Україна

Бобер: видалення бобрових загат

1. Наявність спеціальної адміністративної процедури для надання відступів.

Ні.

2. Наявність визначених компетентних органів, відповідальних за надання відступів.

Ні.

3. Місце застосування відступу (пов'язане з пунктом 2 — компетентним є орган за місцем здійснення втручання, що потребує відступу).

Природоохоронна територія (об'єкт природно-заповідного фонду України) у лісовій місцевості.

4. Умови надання відступів (відповідно до Бернської конвенції, Пташиної директиви та Оселищної директиви; для ЄС застосовними є лише дві останні — у разі, якщо вимоги Бернської конвенції є «слабшими», застосовуються вимоги природоохоронних директив).

Оселищна директива, стаття 16(а): в інтересах охорони дикої фауни і флори та збереження природних оселищ.

Бернська конвенція, стаття 9: з метою охорони флори і фауни.

5. Основний вид діяльності, на який поширюється відступ (статті 12-15 Оселищної директиви, Пташиної директиви, статті 4-7 Бернської конвенції).

Оселищна директива, стаття 12(d): погіршення або знищення місць розмноження чи місць відпочинку.

Бернська конвенція, стаття 6(b): навмисне пошкодження або знищення місць розмноження чи місць відпочинку.

6. Тип діяльності, що потребує відступу.

Видалення бобрових загат.

7. Строк дії відступу та інші пов'язані з ним вимоги (наприклад, заходи з усунення негативних наслідків відступу).

Залежно від категорії та зони природоохоронної території (об'єкта природно-заповідного фонду України) така діяльність може бути заборонена або не заборонена.

8. Чи визначає відступ кількість особин виду (флори/фауни), їхні місця розмноження або місця відпочинку чи площу відповідного оселища.

У межах природоохоронних територій (об'єктів природно-заповідного фонду України) це визначається лімітом використання природних ресурсів для відповідного об'єкта.

9. Чи вимагається отримання спеціальних дозволів на відлов / тимчасовий відлов / переселення в ході реалізації відступу. Якщо так:

Ні.

- a. назва дозволу: -
b. компетентний орган, що його видає: -
c. строк видачі дозволу: -

10. Механізми контролю за реалізацією відступу.

Ні. Водночас Державна екологічна інспекція України здійснює контроль за дотриманням законодавства у сфері природоохоронних територій (об'єктів мережі природоохоронних територій України).

11. Обов'язки щодо звітування про виконання відступу.

Ні.

12. Наявність і повнота даних для звітування.

Ні. На практиці заяви на встановлення таких лімітів не подаються і відповідні ліміти не затверджуються; водночас існує ймовірність, що такі заходи здійснюються без отримання відповідних дозволів і лімітів.

Примітки. В Україні не передбачено спеціального дозволу на надання відступів.

Відповідно до статті 3 Закону України «Про тваринний світ» боброві хатки та боброві загати віднесені до об'єктів тваринного світу. Згідно зі статтею 17 цього Закону спеціальне використання об'єктів тваринного світу охоплює всі види використання тваринного світу (за винятком випадків безоплатного любительського та спортивного рибальства у водних об'єктах загального користування, передбачених законодавством), що здійснюються шляхом вилучення таких об'єктів із природного середовища, зокрема шляхом добування, заготівлі (збирання) та інших подібних дій. Таким чином, знищення бобрової загати слід розглядати як спеціальне використання об'єкта тваринного світу.

У межах природоохоронних територій (територій та об'єктів мережі природоохоронних територій України) спеціальне використання природних ресурсів здійснюється в межах лімітів використання природних ресурсів на відповідній території (об'єкті) та на підставі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах таких територій.

Водночас стаття 20 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» забороняє розорювання або інше пошкодження чи знищення природних осель диких тварин (нір, барлог, гнізд тощо). Отже, реалізація відступу шляхом видалення бобрової загати є неможливою.

Parnassius apollo (Аполлон), Чеська Республіка

1. Наявність спеціальної адміністративної процедури для надання відступів.

Так.

2. Наявність визначених компетентних органів, відповідальних за надання відступів.

Органом, що надає відступ, є Агентство охорони природи Чеської Республіки, Регіональний підрозділ адміністрації заповідної ландшафтної території «Поодржі».

3. Місце застосування відступу має бути чітко визначене.

Місцем застосування відступу є заповідна ландшафтна територія «Поодржі» (Чеська Республіка), зокрема національна пам'ятка природи «Шіпка» та її охоронна (буферна) зона в місті Штрамберк.

4. Умови надання відступів (відповідно до Пташиної та Оселищної директив).

Стаття 16(d) Оселищної директиви: з метою наукових досліджень і освітньої діяльності, відновлення популяцій та реінтродукції цих видів, а також для здійснення розплідницьких заходів, необхідних для таких цілей, включно зі штучним розмноженням рослин.

5. Основний вид діяльності, на який поширюється відступ (статті 12–15 Оселищної директиви, Пташиної директиви).

Стаття 12(а) Оселищної директиви: усі форми навмисного відлову або вбивства особин цих видів у дикій природі.

6. Тип діяльності, що потребує відступу.

Відступ дозволяє короткостроковий відлов самців метелика із застосуванням модифікованого методу «відлов–мічення–повторний відлов». Особин тимчасово відловлюють, маркують ручкою на задніх крилах і без ушкоджень випускають у природне середовище. Цей метод є мінімально інвазивним і не має негативного впливу на стан збереження виду.

7. Строк дії відступу та інші пов'язані з ним вимоги (наприклад, компенсаторні заходи).

Відступ був чинним з 1 травня до 31 грудня 2021 року, при цьому звітування про результати здійснювалося до серпня 2022 року.

8. Чи визначає відступ кількість особин виду (флори/фауни), їхні місця розмноження або місця відпочинку чи площу відповідного оселища.

Попередньо кількість особин, які підлягали відлову, визначена не була; водночас на практиці було відловлено та промарковано 234 самці (89 у 2021 році та 145 у 2022 році).

9. Чи вимагається отримання спеціальних дозволів на відлов / тимчасовий відлов / переселення в ході реалізації відступу. Якщо так:

Ні.

c. назва дозволу: -

d. компетентний орган, що його видає: -

e. строк видачі дозволу: -

10. Механізми контролю та нагляду за реалізацією відступу.

Так.

11. Обов'язки щодо звітування про виконання відступу.

Так. Рішення передбачає обов'язок щорічно передавати всі зібрані дані до адміністрації заповідної ландшафтної території.

12. Наявність і повнота даних для звітування.

Так.

Parnassius apollo (Аполлон), Україна

Аполлон — вид, занесений до Червоної книги України: короткостроковий відлов самців метелика з подальшим поверненням у природне середовище з можливістю повторного відлову.

1. Наявність спеціальної адміністративної процедури для надання відступів.

Ні.

2. Наявність визначених компетентних органів, відповідальних за надання відступів.

Ні.

3. Місце застосування відступу (пов'язане з пунктом 2 — компетентним є орган за місцем здійснення втручання, що потребує відступу).

Природоохоронна територія загальнодержавного значення (об'єкт природно-заповідного фонду України).

4. Умови надання відступів (відповідно до Бернської конвенції, Пташиної та Оселищної директив; для ЄС застосовними є лише дві останні — у разі, якщо вимоги Бернської конвенції є «слабшими», застосовуються вимоги природоохоронних директив).

Оселищна директива, стаття 16(d): з метою наукових досліджень і освітньої діяльності, відновлення популяцій та реінтродукції цих видів, а також для здійснення розплідницьких заходів, необхідних для таких цілей, включно зі штучним розмноженням рослин.

Бернська конвенція, стаття 9: з метою наукових досліджень і освіти, відновлення популяцій, реінтродукції та для необхідних розплідницьких заходів.

5. Основний вид діяльності, на який поширюється відступ (статті 12–15 Оселищної директиви, Пташиної директиви, статті 4–7 Бернської конвенції).

Оселищна директива, стаття 12(a): усі форми навмисного відлову або вбивства особин цих видів у дикій природі.

Бернська конвенція, стаття 6(a): усі форми навмисного відлову та утримання, а також навмисного вбивства.

6. Тип діяльності, що потребує відступу.

Короткостроковий відлов самців метелика із застосуванням модифікованого методу мічення з можливістю повторного відлову та поверненням особин у дику природу без заподіяння шкоди.

7. Строк дії відступу та інші пов'язані з ним вимоги (наприклад, заходи з усунення негативних наслідків відступу).

Визначається у дозволі на вилучення (добування/збирання) тварин і рослин, занесених до Червоної книги України.

8. Чи визначає відступ кількість особин виду (флори/фауни), їхні місця розмноження або місця відпочинку чи площу відповідного оселища.

Визначається у дозволі на вилучення (добування/збирання) тварин і рослин, занесених до Червоної книги України.

9. Чи вимагається отримання спеціальних дозволів на відлов / тимчасовий відлов / переселення в ході реалізації відступу. Якщо так:

Визначається Інструкцією про порядок видачі дозволів на вилучення (добування/збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України.

- a. назва дозволу: **Дозвіл на вилучення (добування/збирання) тварин і рослин, занесених до Червоної книги України.**
- b. компетентний орган, що його видає: **Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.**
- c. строк видачі дозволу: Два місяці або більше (залежить від строків надання висновку Національною комісією з питань Червоної книги України).

10. Механізми контролю за реалізацією відступу.

Ні. Водночас територіальний орган Державної екологічної інспекції України здійснює контроль за використанням дозволу.

11. Обов'язки щодо звітування про виконання відступу.

Ні. Водночас після закінчення строку дії дозвіл повертається до Міністерства разом зі звітом про його використання.

12. Наявність і повнота даних для звітування.

Ні. Доступними є лише дані, зазначені у звіті про використання дозволу, та акти (документи), що підтверджують вилучення тварин.

Microchiroptera (Кажани), Чеська Республіка

1. Наявність спеціальної адміністративної процедури для надання відступів.

Так.

2. Наявність визначених компетентних органів, відповідальних за надання відступів.

Інстанцією, що надає відступ, є Регіональний орган Ліберецького краю, Департамент довкілля та сільського господарства

3. Місце застосування відступу має бути чітко визначене.

Місцем застосування відступу є місто Ліберець (Чеська Республіка), будівля колишньої Ліберецької друкарні в районі Крістіанов.

4. Умови надання відступів (відповідно до Пташиної та Оселищної директив).

Оселищна директива, стаття 16(с): в інтересах охорони здоров'я населення та громадської безпеки або з інших імперативних причин переважного суспільного інтересу, зокрема соціального чи економічного характеру, а також у разі наявності наслідків першочергової важливості для довкілля.

Конкретним обґрунтуванням було знесення старої будівлі друкарні з метою забезпечення будівництва нових житлових будинків.

5. Основний вид діяльності, на який поширюється відступ (статті 12–15 Оселищної директиви, Пташиної директиви).

Оселищна директива, стаття 12(d): погіршення або знищення місць розмноження чи місць відпочинку.

6. Тип діяльності, що потребує відступу.

Дозволено знесення технічно зношеної та нежилої будівлі, яка використовувалася виключно синантропними видами кажанів.

7. Строк дії відступу та інші пов'язані з ним вимоги (наприклад, компенсаторні заходи).

Відступ був чинним з 23 січня до 31 грудня 2021 року.

Дія відступу продовжувалася до 30 жовтня 2023 року.

Застосування відступу здійснювалося за умов суворого нагляду, зокрема із запровадженням часових обмежень з метою мінімізації ризиків для кажанів. Перед наданням відступу було проведено обстеження об'єкта.

Відступ мав вибіркового характер, оскільки стосувався виключно знесення будівель. Він охоплював лише невелику обмежену кількість особин, впливаючи на локальну частину популяції. Навмисне вбивство особин не дозволялося, однак його неможливо було повністю виключити внаслідок процесу знесення.

8. Чи визначає відступ кількість особин виду (флори/фауни), їхні місця розмноження або місця відпочинку чи площу відповідного оселища.

Кількість уражених особин не могла бути визначена. Було знесено одну будівлю, отже можна вважати, що було пошкоджено одне місце розмноження / місце відпочинку.

9. Чи вимагається отримання спеціальних дозволів на відлов / тимчасовий відлов / переселення в ході реалізації відступу. Якщо так:

Ні, оскільки знесення здійснювалося в період, коли кажани на цій території відсутні.

- a. назва дозволу: -

- b. компетентний орган, що його видає: -

- c. строк видачі дозволу: -

10. Механізми контролю та нагляду за реалізацією відступу.

Ймовірно, ні; контроль було здійснено до надання відступу (шляхом обстеження об'єкта).

11. Обов'язки щодо звітування про виконання відступу.

Так.

12. Наявність і повнота даних для звітування.

Так.

Microchiroptera (Кажани), Україна

Кажани (усі види кажанів в Україні занесені до Червоної книги України).

Знесення будівлі та будівництво житлового будинку не підлягають оцінці впливу на довкілля (ОВД).

1. Наявність спеціальної адміністративної процедури для надання відступів.

Ні.

2. Наявність визначених компетентних органів, відповідальних за надання відступів.

Ні.

3. Місце застосування відступу (пов'язане з пунктом 2 — компетентним є орган за місцем здійснення втручання, що потребує відступу).

Місто

4. Умови надання відступів (відповідно до Бернської конвенції, Пташиної та Оселищної директив; для ЄС застосовними є лише дві останні — у разі, якщо вимоги Бернської конвенції є «слабшими», застосовуються вимоги природоохоронних директив).

Оселищна директива, стаття 16(с): в інтересах охорони здоров'я населення та громадської безпеки або з інших імперативних причин переважного суспільного інтересу, зокрема соціального чи економічного характеру, а також у разі наявності наслідків першочергової важливості для довкілля.

Бернська конвенція, стаття 9: в інтересах охорони здоров'я та безпеки населення, безпеки повітряного руху або з інших переважних суспільних інтересів.

5. Основний вид діяльності, на який поширюється відступ (статті 12–15 Оселищної директиви, Пташиної директиви, статті 4–7 Бернської конвенції).

Оселищна директива, стаття 12(d): погіршення або знищення місць розмноження чи місць відпочинку.

Бернська конвенція, стаття 6(b): навмисне пошкодження або знищення місць розмноження чи місць відпочинку.

7. Тип діяльності, що потребує відступу.

Знесення технічно занедбаної та нежилої будівлі, яка використовувалася виключно синантропними видами кажанів.

8. Строк дії відступу та інші пов'язані з ним вимоги (наприклад, заходи з усунення негативних наслідків відступу).

Проектна документація будівництва може передбачати часові обмеження та інші заходи, спрямовані на забезпечення безпечного для кажанів знесення будівлі.

Чи визначає відступ кількість особин виду (флори/фауни), їхні місця розмноження або місця відпочинку чи площу відповідного оселища.

Законодавство не вимагає обов'язкового визначення цієї інформації. Водночас матеріали оцінки впливу на навколишнє природне середовище (ОВНС, не ОВД) повинні містити відомості про наявність видів рослин і тварин, занесених до Червоної книги України.

9. Чи вимагається отримання спеціальних дозволів на відлов / тимчасовий відлов / переселення в ході реалізації відступу. Якщо так:

Визначається Інструкцією про порядок видачі дозволів на вилучення (добування/збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, якщо проектна документація будівництва передбачає отримання такого дозволу.

- a. назва дозволу: **Дозвіл на вилучення (добування/збирання) тварин і рослин, занесених до Червоної книги України.**
- b. компетентний орган, що його видає: **Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.**
- c. строк видачі дозволу: **Два місяці або більше (залежить від строків надання висновку Національною комісією з питань Червоної книги України).**

10. Механізми контролю за реалізацією відступу.

Ні. Водночас територіальний орган Державної екологічної інспекції України здійснює контроль за використанням дозволу.

11. Обов'язки щодо звітування про виконання відступу.

Ні. Водночас після закінчення строку дії дозвіл повертається до Міністерства разом зі звітом про його використання.

12. Наявність і повнота даних для звітування.

Ні. Доступними є лише дані, зазначені у звіті про використання дозволу, та акти (документи), що підтверджують вилучення тварин.

На практиці заяви на отримання таких дозволів не подаються і відповідні дозволи не видаються; роботи здійснюються без отримання зазначеного дозволу. Така сама ситуація спостерігається і у випадку знесення будівлі без подальшого будівництва.

Примітка. Будівництво житлових будинків передбачає проведення оцінки впливу на навколишнє природне середовище відповідно до ДБН А.2.2-1:2021 «Склад і зміст матеріалів оцінки впливу на навколишнє природне середовище (ОВНС, не ОВД)».

Зазначені будівельні норми передбачають, зокрема, такі розділи:

Оцінка впливу планованої діяльності на природне середовище, яка включає компонент «рослинний і тваринний світ», що, серед іншого, містить: інформацію про наявність об'єктів рослинного і тваринного світу, занесених до Червоної книги України; оцінку непрямого впливу техногенних змін фізичних і біологічних факторів на рослинний і тваринний світ; оцінку змін у складі рослинних угруповань і фауни, видовому різноманітті, популяціях домінуючих, цінних і таких, що охороняються, видів, їхньому фізіологічному стані та продуктивності; а також обґрунтування заходів щодо забезпечення збереження біорізноманіття та запобігання виснаженню і деградації об'єктів рослинного і тваринного світу.

Оцінка впливів на довкілля під час будівництва, що включає заходи щодо охорони об'єктів рослинного і тваринного світу та рослинних угруповань.

Висновок щодо екологічних наслідків діяльності, який містить кількісні та якісні показники оцінки рівнів впливу планованої діяльності, а також заходи, що забезпечують її здійснення з дотриманням нормативних вимог.

Висновок щодо екологічних наслідків діяльності підписується замовником та головним розробником (проектантом).

Закон України «Про Червону книгу України» не передбачає видачу дозволів на знищення оселищ видів тварин; він передбачає лише вилучення самих тварин з метою відновлення популяцій. Водночас відповідно до статті 20 цього Закону особи несуть відповідальність, зокрема, за: погіршення або знищення оселищ (місць зростання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України; незаконне використання об'єктів Червоної книги України, у тому числі з порушенням вимог виданих дозволів, або їх знищення.

Знесення будівлі та будівництво житлового будинку підлягають оцінці впливу на довкілля (ОВД).

1. Наявність спеціальної адміністративної процедури для надання відступів.

Ні.

2. Наявність визначених компетентних органів, відповідальних за надання відступів.

Ні.

3. Місце застосування відступу (пов'язане з пунктом 2 — компетентним є орган за місцем здійснення втручання, що потребує відступу).

Місто.

4. Умови надання відступів (відповідно до Бернської конвенції, Пташиної та Оселищної директив; для ЄС застосовними є лише дві останні — у разі, якщо вимоги Бернської конвенції є «слабшими», застосовуються вимоги природоохоронних директив).

Оселищна директива, стаття 16(c): в інтересах охорони здоров'я населення та громадської безпеки або з інших імперативних причин переважного суспільного інтересу, зокрема соціального або економічного характеру, а також у разі наявності наслідків першочергової важливості для довкілля.

Бернська конвенція, стаття 9: в інтересах охорони здоров'я та безпеки населення, безпеки повітряного руху або з інших переважних суспільних інтересів.

5. Основний вид діяльності, на який поширюється відступ (статті 12–15 Оселищної директиви, Пташиної директиви, статті 4–7 Бернської конвенції).

Оселищна директива, стаття 12(d): погіршення або знищення місць розмноження чи місць відпочинку.

Бернська конвенція, стаття 6(b): навмисне пошкодження або знищення місць розмноження чи місць відпочинку.

6. Тип діяльності, що потребує відступу.

Знесення аварійної та нежилої будівлі, яка використовувалася виключно сінантропними видами кажанів.

7. Строк дії відступу та інші пов'язані з ним вимоги (наприклад, заходи з усунення негативних наслідків відступу).

Вимоги можуть визначатися на підставі результатів оцінки впливу на довкілля у разі надання висновку з ОВД про допустимість планованої діяльності за умови дотримання екологічних умов її провадження.

8. Чи визначає відступ кількість особин виду (флори/фауни), їхні місця розмноження або місця відпочинку чи площу відповідного оселища.

Законодавство не вимагає обов'язкового визначення цієї інформації. Водночас висновок з ОВД може містити вимоги щодо інформації про кількість кажанів, для яких будівля, що підлягає знесенню, використовувалася як місце перебування або оселище, а також щодо кількості особин, які можуть бути витіснені.

9. Чи вимагається отримання спеціальних дозволів на відлов / тимчасовий відлов / переселення в ході реалізації відступу. Якщо так:

Передбачено отримання дозволу на вилучення (добування/збирання) тварин і рослин, занесених до Червоної книги України.

- a. назва дозволу: **Дозвіл на вилучення (добування/збирання) тварин і рослин, занесених до Червоної книги України.**
- b. компетентний орган, що його видає: **Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.**
- c. строк видачі дозволу: **Два місяці або більше (залежить від строків надання висновку Національною комісією з питань Червоної книги України).**

10. Механізми контролю за реалізацією відступу.

Ні. Водночас територіальний орган Державної екологічної інспекції України здійснює контроль за використанням дозволу, а Державна інспекція архітектури та містобудування України здійснює контроль на будівельних майданчиках.

11. Обов'язки щодо звітування про виконання відступу.

Ні. Водночас після закінчення строку дії дозвіл повертається до Міністерства економіки разом зі звітом про його використання.

12. Наявність і повнота даних для звітування.

Ні. Доступними є лише дані, зазначені у звіті про використання дозволу, та акти, що підтверджують вилучення тварин.

Campanula bohemica (Чеський дзвоник), Чеська Республіка

1. Наявність спеціальної адміністративної процедури для надання відступів.

Так.

2. Наявність визначених компетентних органів, відповідальних за надання відступів.

Органом, що надає відступ, є Адміністрація Крконошського національного парку (Správa KRNP).

3. Місце застосування відступу має бути чітко визначене.

Місцем застосування відступу є Пец-под-Снежкой (Чеська Республіка), територія Крконошського національного парку (KRNP).

4. Умови надання відступів (відповідно до Пташиної та Оселищної директив).

Оселищна директива, стаття 16(с): в інтересах охорони здоров'я населення та громадської безпеки або з інших імперативних причин переважного суспільного інтересу, зокрема соціального чи економічного характеру, а також у разі наявності наслідків першочергової важливості для довкілля.

Оселищна директива, стаття 16(е): з метою дозволу, за умов суворого контролю, на вибірковій основі та в обмеженому обсязі вилучення або утримання певної кількості особин видів, перелічених у Додатку IV, у кількості, визначеній компетентними національними органами.

5. Основний вид діяльності, на який поширюється відступ (статті 12–15 Оселищної директиви, Пташиної директиви).

Оселищна директива, стаття 13(а): навмисне збирання, зривання, зрізання, викопування або знищення рослин у межах їх природного поширення в дикій природі.

6. Тип діяльності, що потребує відступу.

Відступ дозволяє навмисне викопування, знищення або порушення стану *Campanula bohemica* (чеського дзвоника). Основною дозволеною діяльністю є

проведення земляних робіт і зняття дернового покриву під час прокладання електричних комунікацій, що безпосередньо впливає на природне оселище виду.

7. Строк дії відступу та інші пов'язані з ним вимоги (наприклад, компенсаторні заходи).

Відступ був чинним з 6 серпня до 31 грудня 2022 року.

Дію відступу продовжено до 31 грудня 2023 року.

8. Чи визначає відступ кількість особин виду (флори/фауни), їхні місця розмноження або місця відпочинку чи площу відповідного оселища.

Відступ передбачає відсутність використання заборонених засобів або способів транспортування, зазначених в Додатку VI Оселищної директиви. Фіксована кількість особин не була визначена, оскільки її неможливо було оцінити заздалегідь.

9. Чи вимагається отримання спеціальних дозволів на відлов / тимчасовий відлов / переселення в ході реалізації відступу. Якщо так:

Ні.

- a. назва дозволу; -
- b. компетентний орган, що його видає; -
- c. строк видачі дозволу; -

10. Механізми контролю та нагляду за реалізацією відступу.

Так.

11. Обов'язки щодо звітування про виконання відступу.

Так.

12. Наявність і повнота даних для звітування.

Так.

Campanula bohemica (Чеський дзвоник), Україна

Чеський дзвоник (в Україні не охороняється; приклад представлено як умовний, якщо б вид охоронявся відповідно до Бернської конвенції).

Проведення земляних робіт і зняття дернового покриву в місцях зростання чеського дзвоника під час прокладання траншей для електричних кабелів не підлягає оцінці впливу на довкілля (ОВД).

1. Наявність спеціальної адміністративної процедури для надання відступів.

Ні.

2. Наявність визначених компетентних органів, відповідальних за надання відступів.

Ні.

3. Місце застосування відступу (пов'язане з пунктом 2 — компетентним є орган за місцем здійснення втручання, що потребує відступу).

Національний природний парк.

4. Умови надання відступів (відповідно до Бернської конвенції, Пташиної та Оселищної директив; для ЄС застосовними є лише дві останні — у разі, якщо вимоги Бернської конвенції є «слабшими», застосовуються вимоги природоохоронних директив).

Оселищна директива, стаття 16(с): в інтересах охорони здоров'я населення та громадської безпеки або з інших імперативних причин переважного суспільного інтересу, зокрема соціального чи економічного характеру, а також у разі наявності наслідків першочергової важливості для довкілля.

Оселищна директива, стаття 16(е): з метою дозволу, за умов суворого контролю, на вибірковій основі та в обмеженому обсязі вилучення або утримання певної кількості особин видів, перелічених у Додатку IV, у кількості, визначеній компетентними національними органами.

Бернська конвенція, стаття 9: в інтересах охорони здоров'я та безпеки населення, безпеки повітряного руху або з інших переважних суспільних інтересів; а також для дозволу, за умов суворого контролю, на вибірковій основі та в обмеженому обсязі вилучення, утримання або іншого обґрунтованого використання певних видів дикої флори і фауни у невеликій кількості.

5. Основний вид діяльності, на який поширюється відступ (статті 12-15 Оселищної директиви, Пташиної директиви, статті 4-7 Бернської конвенції).

Оселищна директива, стаття 13(а): навмисне збирання, зривання, зрізання, викопування або знищення рослин у межах їх природного поширення в дикій природі.

Бернська конвенція, стаття 5: навмисне збирання, зривання, зрізання або викопування таких рослин забороняється.

6. Тип діяльності, що потребує відступу.

Проведення земляних робіт і зняття дернового покриву під час прокладання траншей для електричних кабелів.

7. Строк дії відступу та інші пов'язані з ним вимоги (наприклад, заходи з усунення негативних наслідків відступу).

Вимоги щодо виду як об'єкта охорони відповідно до Бернської конвенції відсутні. Водночас відповідно до режиму функціонального зонування національного природного парку такі роботи заборонені у заповідній зоні та зоні регульованої рекреації і допускаються у господарській зоні та зоні стаціонарної рекреації.

8. Чи визначає відступ кількість особин виду (флори/фауни), їхні місця розмноження або місця відпочинку чи площу відповідного оселища.

Ні.

9. Чи вимагається отримання спеціальних дозволів на відлов / тимчасовий відлов / переселення в ході реалізації відступу. Якщо так:

Відсутнє.

- a. назва дозволу: -
- b. компетентний орган, що його видає: -
- c. строк видачі дозволу: -

10. Механізми контролю за реалізацією відступу.

Ні. Водночас служба державної охорони природно-заповідного фонду парку та Державна екологічна інспекція здійснюють контроль за дотриманням режиму території парку.

11. Обов'язки щодо звітування про виконання відступу.

Ні.

12. Наявність і повнота даних для звітування.

Ні.

Проведення земляних робіт і зняття дернового покриву в місцях зростання чеського дзвоника під час прокладання траншей для електричних кабелів підлягає оцінці впливу на довкілля (ОВД).

1. Наявність спеціальної адміністративної процедури для надання відступів.

Ні.

2. Наявність визначених компетентних органів, відповідальних за надання відступів.

Ні.

3. Місце застосування відступу (пов'язане з пунктом 2 — компетентним є орган за місцем здійснення втручання, що потребує відступу).

Національний природний парк.

4. Умови надання відступів (відповідно до Бернської конвенції, Пташиної та Оселищної директив; для ЄС застосовними є лише дві останні — у разі, якщо вимоги Бернської конвенції є «слабшими», застосовуються вимоги природоохоронних директив).

Стаття 16 Оселищної директиви:

(с) в інтересах охорони здоров'я населення та громадської безпеки або з інших імперативних причин переважного суспільного інтересу, зокрема соціального чи економічного характеру, а також у разі наявності наслідків першочергової важливості для довкілля.

- (е) з метою дозволу, за умов суворого контролю, на вибірковій основі та в обмеженому обсязі вилучення або утримання певної кількості особин видів, перелічених у Додатку IV, у кількості, визначеній компетентними національними органами.

Стаття 9 Бернської конвенції: в інтересах охорони здоров'я та безпеки населення, безпеки повітряного руху або з інших переважних суспільних інтересів;

для дозволу, за умов суворого контролю, на вибірковій основі та в обмеженому обсязі вилучення, утримання або іншого обґрунтованого використання певних видів дикої флори і фауни у невеликій кількості.

5. Основний вид діяльності, на який поширюється відступ (статті 12–15 Оселищної директиви, Пташиної директиви, статті 4–7 Бернської конвенції).

Стаття 5 Бернської конвенції: навмисне збирання, зривання, зрізання або викопування таких рослин забороняється.

Стаття 13 (а) Оселищної директива: навмисне збирання, зривання, зрізання, викопування або знищення рослин у межах їх природного поширення в дикій природі.

6. Тип діяльності, що потребує відступу.

Проведення земляних робіт і зняття дернового покриву під час прокладання траншей для електричних кабелів.

7. Строк дії відступу та інші пов'язані з ним вимоги (наприклад, заходи з усунення негативних наслідків відступу).

Вимоги можуть визначатися на підставі результатів оцінки впливу на довкілля у разі надання висновку з ОВД про допустимість планованої діяльності за умови дотримання екологічних умов її провадження; також можуть встановлюватися вимоги щодо пересаджування рослин цього виду. Крім того, відповідно до режиму функціонального зонування національного природного парку такі роботи заборонені у заповідній зоні та зоні регульованої рекреації і допускаються у господарській зоні та зоні стаціонарної рекреації.

8. Чи визначає відступ кількість особин виду (флори/фауни), їхні місця розмноження або місця відпочинку чи площу відповідного оселища.

Законодавство не вимагає обов'язкового визначення цієї інформації. Водночас висновок з ОВД може містити вимоги щодо інформації про кількість рослин, які підлягатимуть викопуванню, або площу їх зростання.

9. Чи вимагається отримання спеціальних дозволів на відлов / тимчасовий відлов / переселення в ході реалізації відступу. Якщо так:

Ні.

- a. назва дозволу: -;
b. компетентний орган, що його видає: -;

с. строк видачі дозволу: -;

10. Механізми контролю за реалізацією відступу.

Післяпроектний моніторинг; контроль за дотриманням режиму території парку здійснюють служба державної охорони природно-заповідного фонду парку та Державна екологічна інспекція.

11. Обов'язки щодо звітування про виконання відступу.

Висновок з ОВД може передбачати подання звіту за результатами післяпроектного моніторингу.

12. Наявність і повнота даних для звітування.

Ні, однак окремі дані можуть міститися у звіті післяпроектного моніторингу, якщо його подання передбачене висновком з ОВД.

ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМИ ВІДСТУПІВ У ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ ТА УКРАЇНІ

Загальна характеристика правової основи

Система відступів у Чеській Республіці ґрунтується насамперед на Законі №114/1992 Sb. «Про охорону природи і ландшафту», деталізованому постановою №395/1992 Sb. Вона регулює надання так званих «винятків» (термін, що використовується у чеському законодавстві і не повністю відображає зміст поняття відступ, але застосовується в аналогічному значенні) від режиму суворої охорони видів відповідно до принципів Оселищної та Пташиної директив.

На відміну від Оселищної та Пташиної директив ЄС, які вимагають надання відступів лише у випадку цілеспрямованої діяльності, у Чеській Республіці вимоги є значно ширшими. Отримання відступу є обов'язковим для будь-якої діяльності, що впливає на птахів або охоронювані види тварин і рослин незалежно від того, чи є такий вплив навмисним або виникає як побічний наслідок, наприклад, будівельної діяльності. При цьому перелік охоронюваних видів у Чехії є значно ширшим, ніж перелік видів, включених до Додатка IV Оселищної директиви. Така законодавча конструкція була запроваджена ще у 1992 році та після вступу Чехії до Європейського Союзу була збережена, доповнившись категорією «видів європейського значення» (тобто видів Додатка IV Оселищної директиви та всіх видів птахів) поряд із видами, що охороняються на національному рівні. У результаті в Чеській Республіці щороку надається значно більше відступів, ніж у будь-якій іншій державі-члені ЄС, а сама процедура відступів вважається одним із найпотужніших інструментів охорони природи.

Процедура надання відступів незалежна від процедур оцінки впливу на довкілля, оцінки впливу на територію або процедур надання будівельних дозволів і не може бути замінена жодним іншим документом чи рішенням будь-якого органу влади.

Компетентні органи, уповноважені надавати відступи

Відступи *надаються* на основі територіального принципу: рішення ухвалює орган охорони природи, відповідальний за територію, на якій планується діяльність або проєкт, що може вплинути на охоронювані види. При цьому жоден орган не зобов'язаний надавати відступ навіть за умови виконання заявником усіх законодавчих вимог.

Повноваження органів не перетинаються, що значно полегшує для заявників (як юридичних, так і фізичних осіб) визначення компетентного органу. Заявки на отримання відступів, як правило, подаються до одного з таких органів:

Адміністрації національних парків – 4;

Регіональні підрозділи Агенції охорони природи (для великих природоохоронних територій та національно значущих об'єктів малої площі) – 14;

Регіональні органи влади (для природоохоронних територій регіонального значення та інших частин національної території, які не знаходяться під охороною) – 14;

Муніципалітети з розширеними повноваженнями (у випадку видів птахів, які не мають спеціального національного статусу охорони) – 205.

Процес надання відступу (від подання заяви до ухвалення рішення)

Заявник подає заяву на отримання відступу до відповідного компетентного органу. Закон не передбачає обов'язкової форми заяви, однак чітко визначає вимоги до змісту рішення про надання відступу. Відповідно, рекомендується включати до заяви всі елементи, які згодом повинні бути відображені в рішенні, зокрема всі вимоги, що впливають зі статті 9 Пташиної директиви та статті 16 Оселищної директиви, імплементовані в Закон «Про охорону природи і ландшафту». Це включає, серед іншого, оцінку або кількісне визначення чисельності особин, популяцій або оселищ видів, для яких запитується відступ.

Після подання заяви орган розпочинає адміністративну процедуру відповідно до Адміністративного кодексу та законодавства про охорону природи. Усі потенційно зацікавлені сторони (землевласники, лісокористувачі, орендарі сільськогосподарських угідь тощо) повідомляються про початок процедури та мають право надати свої зауваження. У разі участі громадських природоохоронних організацій їм надається доступ до всіх матеріалів справи; вони можуть вимагати додаткові роз'яснення, уточнення або доповнення експертних висновків і даних.

Якщо поданих матеріалів недостатньо для обґрунтованого рішення або якщо вимоги учасників процедури визнаються обґрунтованими, орган може призупинити провадження та встановити строк для подання додаткової інформації. Таке призупинення може тривати місяці або навіть роки, наприклад, якщо необхідні дані можуть бути отримані лише в наступний вегетаційний сезон.

Після збирання всієї необхідної інформації компетентний орган ухвалює рішення, яким:

- i. або надає відступ із численними умовами (зміна строків виконання робіт, встановлення обов'язкового екологічного нагляду за рахунок заявника, визначення частоти перевірок і звітності);
- ii. або відмовляє у наданні відступу через невиконання законодавчих вимог, зокрема відсутність доказів відсутності альтернатив або переважного суспільного інтересу.

У разі варіанта ii) заявник має право подати апеляцію до вищого органу - зазвичай до Міністерства довкілля, яке або підтверджує відмову в наданні відступу, або визнає рішення таким, що містить порушення, скасовує його та повертає справу до відповідного органу для повторного розгляду. У такому випадку орган, що повторно розглядає справу, зобов'язаний дотримуватися правової позиції Міністерства довкілля та врахувати всі його вимоги під час ухвалення нового рішення.

Навіть це друге рішення Міністерства довкілля може бути оскаржене, після чого заявник або громадська природоохоронна організація, яка бере участь у розгляді справи, має право звернутися до суду. Суд може або підтвердити відповідне рішення або скасувати його; у такому разі справа повертається до первинного органу охорони природи для продовження розгляду. Така ситуація може повторюватися нео-

дноразово. Це є однією зі слабких сторін чеської системи, за якої заявник фактично стає «заручником» як громадських організацій, так і органів влади: окремі справи розглядаються понад десять років без ухвалення остаточного рішення. Водночас у більшості непроблемних випадків тривалість первинного етапу розгляду становить кілька місяців.

У разі виникнення наукових сумнівів орган, що здійснює розгляд справи, може звернутися до Агентства охорони природи Чеської Республіки за експертним висновком, який зазвичай готується фахівцями з відповідної групи рослин або тварин та/або регіональними підрозділами Агентства, які добре обізнані з ситуацією безпосередньо на місці. Такий експертний висновок надається безоплатно, однак його підготовка може тривати кілька місяців.

Загалом заявники не сплачують жодних зборів чи податків – адміністративна процедура розгляду є безкоштовною. Це, однак, «негативно компенсується» тим, що заявник не має жодного впливу на тривалість розгляду справи, як показано вище. Лише у випадку судового розгляду сторона, яка ініціює звернення до суду (зазвичай громадські організації) або яка програє справу, зобов'язана сплачувати судові витрати. Водночас цього року парламент ухвалив зміни до Кодексу адміністративного судочинства, згідно з якими у разі перемоги заявника у судовій справі щодо відступу він має право вимагати від апелянта відшкодування не лише судових витрат, а й упущеної вигоди. Це може призвести до суттєвого скорочення участі громадських організацій у таких справах, оскільки вони не можуть ризикувати тим, що з їхніх бюджетів доведеться відшкодувати упущену вигоду, яка може сягати мільйонів.

Дозволи та ліцензії у процесах надання відступів (для яких видів, якою є процедура видачі дозволу та/або ліцензії, компетентний орган)

Рішення про надання відступу є обов'язковою передумовою для:

- i. безпосередньої реалізації діяльності, для якої такий відступ вимагається, зокрема наукових досліджень, переселення особин, що завдають шкоди, переміщення популяцій рослин і тварин з територій, на які впливає запланована діяльність, на нові ділянки, а також відлякування тварин, що завдають шкоди (наприклад, шпаків восени на виноградниках тощо);
- ii. продовження інших адміністративних процедур розгляду, зокрема процедур щодо надання дозволів на розміщення об'єктів або будівельних дозволів. Такі процедури можуть бути розпочаті раніше, однак у разі необхідності отримання відступу щодо видів їх розгляд підлягає призупиненню до моменту ухвалення рішення про надання відступу. Саме це є ще однією причиною, чому досвідчені заявники, зокрема великі будівельні компанії, намагаються з самого початку надати органу охорони природи всю інформацію та дані, необхідні для успішного завершення процедури надання відступу. Вони добре усвідомлюють, що витрати навіть у кілька тисяч євро на якісні експертні дослідження на початковому етапі є значно меншими, ніж ризик затримки проєкту на роки, що часто означає фінансові втрати у мільйони євро.

Важливим є те, що система державного (публічного) управління є розвиненою та

ефективною, і всі учасники процесу - інвестори, органи влади та громадські організації — добре обізнані з її функціонуванням. Рівень корупції, ймовірно, є досить низьким, зокрема завдяки наявності системи ліцензованих експертів, уповноважених здійснювати біологічні обстеження територій, на які може впливати запланована діяльність, а також незалежної системи ліцензованих фахівців для проведення належної оцінки впливу на ділянки Natura 2000. Хоча така діяльність не є їхнім основним видом професійної зайнятості, інвестори часто залучають цих фахівців заздалегідь для виявлення всіх потенційних ризиків та збору даних, необхідних для розгляду питання про надання відступу. Усі відповідні матеріали та документи є публічними, а ліцензовані фахівці усвідомлюють, що їхні імена стають відкритими для громадськості, що забезпечує високий рівень прозорості й є ще одним чинником ефективності цієї системи.

Система звітування

Кожне рішення про надання відступу містить умову щодо обов'язку заявника звітувати перед органом охорони природи, який надав відступ, про фактичне використання відступу, тобто про те, чи був відступ використаний повністю або частково. Зокрема, у звіті зазначається фактична кількість особин, на яких був здійснений вплив, вилучених або знищених, яка може бути меншою за кількість, дозволена рішенням. Зазвичай такі звіти подаються наприкінці кожного календарного року. На підставі поданих заявниками звітів відповідні органи охорони природи формують зведені звіти в інформаційній системі Nabides. Ці звіти у встановлені строки передаються до Міністерства довкілля. Міністерство перевіряє звіти, подані всіма органами охорони природи, узагальнює їх в єдиний файл та надсилає його до Європейської Комісії.

Відступи щодо птахів підлягають звітуванню щорічно, тоді як відступи щодо інших видів звітуються один раз на два роки. Деякі відступи звітуються одноразово (наприклад, плани з розчищення або поглиблення ставу). Водночас відступи, що передбачають повторне вилучення або знищення особин протягом кількох послідовних років, підлягають звітуванню щороку або раз на два роки протягом усього терміну дії відступу.

ВИСНОВКИ

Законодавство України, що регулює використання об'єктів тваринного та рослинного світу, є фрагментованим і не повною мірою відповідає сучасним європейським підходам до збереження біорізноманіття. Основна проблема полягає у відсутності цілісної системи відступів, яка б забезпечувала прозорість, наукову обґрунтованість, відсутність можливості підготовки якісних звітів в сучасних умовах та ефективний моніторинг вилучення видів із природи, особливо в контексті євроінтеграційних зобов'язань України.

Аналіз звітів до Бернської конвенції показує, що Україна збирає інформацію щодо вилучення переважно видів які віднесені до Червоної книги України та кількох мисливських видів, залишаючи поза увагою значну частину видів, які включені до додатків II та III Пташиної та VI Оселищної директив і додатків Бернської конвенції.

Аналіз національного законодавства у сферах мисливства, рибальства, природно-заповідного фонду та охорони видів рослин та тварин, занесених до Червоної книги України виявляє кардинальну відмінність між українською моделлю «спеціального використання природних ресурсів» та європейською системою відступів, закладеною у статті 9 Пташиної та статті 16 Оселищної директив.

Ці розбіжності мають як концептуальний, так і процедурний характер. Ключові відмінності полягають у наступному:

Європейська система відступів дозволяє вилучення видів лише у виняткових, чітко визначених випадках, де комерційні цілі не є пріоритетом. Натомість українська модель «спеціального використання» (за винятком видів Червоної книги України) значною мірою орієнтована на задоволення людських, в тому числі господарських, потреб, які прямо передбачають можливість отримання прибутку.

Українське законодавство в повній мірі не містить двох фундаментальних передумов, які є обов'язковими для надання відступів відповідно до Директив:

1. Принцип відсутності альтернативи: заявник в Україні не зобов'язаний доводити, що вилучення виду з природи є єдиним можливим задовільним рішенням.
2. Доведення відсутності шкоди: немає чіткої вимоги довести, що заплановане вилучення не зашкодить підтриманню популяції відповідного виду у «сприятливому стані збереження».

Також в Україні відсутня єдина централізована система збору та аналізу інформації про видані дозволи, затверджені ліміти та фактичні обсяги вилучення всіх видів тварин і рослин. Така фрагментарність унеможлиблює проведення сукупної оцінки впливу на популяції, що є критично важливим для підготовки якісної звітності до Бернської конвенції та, у майбутньому, для звітування по виконанню Оселищної та Пташиної Директив.

При цьому вся інформація в Чеській Республіці заноситься у відповідні бази даних на різних рівнях під час надання дозволів, і відповідно, звіти формуються автоматично. В Україні інформація зберігається в програмах електронного документообігу і/

або у паперовому вигляді. У разі реорганізації або ліквідації профільного міністерства, що відбувається доволі часто, ці програми змінюються і практично вся інформація втрачається, як і доступ до документообігу колишнього міністерства.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Існуюча система спеціального використання природних ресурсів в Україні потребує докорінного реформування для приведення її у відповідність до європейських стандартів збереження біорізноманіття.

Ключовим кроком має стати виведення видів, що охороняються Пташиною та Оселищною директивами, в окреме правове поле. Це передбачає скасування режиму «спеціального використання» для цих видів та розробку натомість прозорого механізму відступів, які б відповідали трискладовому та двоскладовому тестам відповідно до статті 9 Пташиної, статті 16 Оселищної директив та статті 9 Бернської Конвенції.

Українська система охорони видів рослин та тварин, занесених до Червоної книги України, яка закладена в Законі України «Про Червону книгу України» та інструкції за своєю суттю вже є системою відступів. Вона встановлює загальну сувору заборону на використання і дозволяє винятки (відступи) за певних умов. Проблема в тому, що ці винятки щодо видів використання, умов, критеріїв та процедур не повністю збігаються з вимогами Директив.

Важливо зазначити, що у такому разі в Україні функціонуватиме два окремих механізми захисту тварин та рослин. Для видів, які занесені до Червоної книги України та видів які охороняються Бернською конвенцією, а після вступу до ЄС також видів, занесених до Додатків VI Оселищної та II, III Пташиної директив).

Відповідно до Спільної записки Секретаріату Бернської конвенції та Генерального директорату ЄК з питань довкілля щодо звітності за статтею 9 Бернської конвенції, підтвердженої Сталим комітетом на його 38-й сесії, держави – члени ЄС виконують свої зобов'язання щодо звітності за відступами шляхом подання єдиного звіту, який одночасно охоплює вимоги статті 9 Конвенції та статей 12 і 16 Оселищної та Пташиної директив ЄС. Після завантаження такого звіту до Central Data Repository Європейського агентства з довкілля Секретаріат Бернської конвенції автоматично отримує доступ до відповідних даних, а держави – члени ЄС не зобов'язані готувати [окремий звіт для Бернської конвенції](#).

Пропонується три варіанти реалізації вимог Пташиної та Оселищної директив та Бернської конвенції щодо відступів, кожен із яких передбачає відмежування процедури для видів, які внесені до додатків Пташиної та Оселищної директив та Бернської конвенції від чинної моделі Червоної книги України.

Варіант 1.

Механізм відступів включається до Закону України «Про Червону книгу України», де види з Директив та Конвенції затверджуються наказами Міністерства.

Таким чином, механізм Червоної книги України перетворюється на єдину «точку входу» за отриманням дозволів, а компетентний орган веде публічний реєстр і щорічну звітність.

Сильні сторони:

єдина система для всіх видів;
відносно проста стандартизація під трискладовий/двоскладовий тести;
подача заяв на відступи через один канал;
єдиний реєстр дозволів та звітування і моніторингу

Слабкі сторони:

розвивається наукова концепція Червоної книги України як списку найцінніших та найрідкісніших видів;
статтю 19 доведеться суттєво переписати під вимоги Пташиної/Оселищної директив;
перевантаження Національної комісії з питань Червоної книги України нетиповими для неї випадками;
висока потреба в методичних оновленнях і навчанні

Для реалізації цього варіанту необхідно:

1. Внести зміни до Закону про Червону книгу України:

розширити підстави відступів; прямо закріпити відсутність альтернативи та непогіршення сприятливого стану збереження; визначити компетентний орган і межі повноважень Нацкомісії (наукова дорадча функція); обов'язковий післяпроектний моніторинг, а також визначити такі питання щодо дозволу на добування (збирання) тварин і рослин, занесених до Червоної книги України:

необхідність одержання дозволу та їх види;

дозвільний орган, уповноважений видавати документ дозвільного характеру;

платність або безоплатність видачі (переоформлення, припинення дії) дозволу;

строк видачі дозволу або відмови у його видачі;

вичерпний перелік підстав для відмови у видачі, переоформлення, припинення дії дозволу;

строк дії дозволу або необмеженість строку його дії;

перелік та вимоги до документів, які суб'єкту господарювання необхідно подати для одержання дозволу.

2. Відповідно оновити Інструкцію про порядок видачі дозволів, у тому числі запровадити уніфіковану електронну форму заяви з полями «альтернативи» та «оцінка впливу на стан збереження», типової форми рішення з просторово-часовими та кількісними параметрами.

3. Внести зміни до інших нормативно-правових актів:

«Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про природно-заповідний фонд України», про мисливство/рибальство, захист тварин, ОВД/СЕО, будівельні процедури та ДБН.

4. Запустити єдиний реєстр дозволів, навчання та підвищення кваліфікації щодо застосування впроваджених процедур тощо.

Варіант 2

Переліки видів, що охороняються Директивами та Бернською конвенцією закріплюються додатками до законів «Про тваринний світ» і «Про рослинний світ» та сам механізм відступів прописується в цих же законах.

Сильні сторони:

високий рівень правової визначеності, чіткі переліки та умови відступів у законі;

зрозуміле відмежування системи дозволів для видів з Червоної Книги України та видів з Бернської конвенції та Директив;

розроблена та винесена окрема процедура для отримання дозволів по відступах

Слабкі сторони:

значний обсяг законодавчих змін і міжсекторної синхронізації (природно-заповідний фонд, мисливство, рибальство, дозвільні процедури, ІТ);

оновлення переліків через необхідність внесення змін до законів може бути повільним;

потреба в перехідних положеннях і навчанні значної кількості працівників на всіх рівнях

Для реалізації цього варіанту необхідно:

1. Внести зміни до законів «Про тваринний світ» і «Про рослинний світ»: додати додатки з переліками видів; прописати процедуру відступів
2. Внести відповідні зміни до законодавства про природно-заповідний фонд, мисливством/рибальством, ОВД/СЕО, будівництвом і ДБН, навчання інституцій і затвердження перехідних положень, виключити дублювання зі «спецвикористанням» і встановити пріоритет норм відступів.
3. Прийняти інші необхідні підзаконні акти, які сприятимуть імплементації: типові форми заяв/рішень, протоколи моніторингу й формат звітування.

Варіант 3.

Механізм відступів включається до законів «Про тваринний світ» і «Про рослинний світ», тоді як самі переліки видів затверджуються наказами уповноваженого міністерства.

Сильні сторони:

високий рівень правової визначеності та умови відступів у законі;

оперативність та гнучкість оновлення переліків видів через накази міністерства;

зрозуміле відмежування системи дозволів для видів з Червоної книги України та видів з Бернської конвенції та Директив ЄС

Слабкі сторони:

значний обсяг законодавчих змін і міжсекторної синхронізації (природно-заповідний фонд, мисливство, рибальство, дозвільні процедури, ІТ);

потреба в перехідних положеннях і навчання значної кількості працівників на всіх рівнях

Для реалізації цього варіанту необхідно:

- 1.** Внести зміни до законів України «Про тваринний світ» і «Про рослинний світ», з метою повного та чіткого нормативного врегулювання механізму відступів (підстав, умов, процедури застосування та контролю) на національному рівні. Передбачити делегування уповноваженому органу права затверджувати та оновлювати переліки видів підзаконними нормативно-правовими актами (наказами), а також встановлювати визначені законом підстави та строки обов'язкового оновлення після внесення змін до відповідних додатків Директив. Це дозволить здійснювати оновлення у розумні строки. Додатково, закріпити вимоги щодо обов'язкової вимоги наукової експертизи та проведення короткої публічної консультації перед прийняттям або переглядом таких переліків
- 2.** Внести відповідні зміни до законодавства про природно-заповідний фонд, мисливство/рибальство, ОВД/СЕО, будівництвом і ДБН, навчання інституцій і затвердження перехідних положень.
- 3.** Затвердити накази про переліки видів.
- 4.** Прийняти інші підзаконні акти (форми заяв/рішень, інструкції користувача реєстру, методичні довідники), не змінюючи змісту матеріальних і процесуальних норм, уже закріплених у законі.
- 5.** Розробити єдиний реєстр до якого вносяться інформація щодо відступів, або розробити систему збирання таких даних в єдиний ресурс, провести навчання та затвердити перехідні положення для безперервності процедур.

СЦЕНАРІЇ

Як було зазначено вище, Україні важливо створити інституційну структуру, здатну професійно та прозоро розглядати кожен випадок відступів.

З цією метою нижче запропоновано три можливі моделі того, яким саме чином інституційно можна імплементувати систему відступів.

Однак, як зазначалось раніше, це неможливо зробити без внесення змін до законодавства та відділення/виділення процедури відступів в окремий механізм, який відрізняється від механізмів спеціального використання природних ресурсів та на який поширюватимуться норми законодавства, що врегульовує спеціальне використання природних ресурсів.

Тільки з такими передумовами можна побудувати систему відступів.

Сценарій 1: Децентралізована модель на базі існуючих структур (модифікований статус-кво)

Суть моделі: Повноваження щодо розгляду та надання дозволів на відступи покладаються на існуючі органи – Міністерство та обласні державні адміністрації (ОДА).

Міністерство: Розглядає запити на відступи, що стосуються найцінніших видів та територій, що охороняються на міжнародному рівні Бернською конвенцією. Міністерство самостійно проводить оцінку відповідності критеріям ЄС.

ОДА: розглядають запити на відступи для менш вразливих видів та на територіях місцевого значення. На ОДА буде покладений обов'язок щодо збору необхідних даних для звітування та моніторингу.

Застереження: необхідно буде чітко розділити повноваження по видам і територіям.

Переваги такого підходу:

- Не потребує створення нових інституцій та значних бюджетних витрат на початковому етапі.
- Виглядає як найпростіший шлях імплементації, однак це лише на папері.

Недоліки та ризики:

- Як зазначено у звіті щодо інституційної складової, Міністерство вже перевантажене повноваженнями і не має достатніх ресурсів для якісної експертної оцінки кожного запиту. Це призведе до формального підходу;
- ОДА часто мають дуже обмежений штат фахівців з охорони живої природи (подекуди 0.5 ставки) і не володіють необхідними науковими знаннями для оцінки впливу на популяції;
- Рішення на місцевому рівні можуть ухвалюватися під тиском локальних бізнес-інтересів, а не на основі наукових даних;

- Кожна область буде трактувати правила по-своєму і це не сприятиме уніфікованому підходу та практиці. Така модель лише посилить хаос і неузгодженість;
- Складність збору уніфікованої інформації, придатної для звітування (ця модель потребує технічного рішення щодо надання можливості збору інформації необхідної для звітування).

Сценарій 2: Централізована експертна модель (Створення Агентства без регіональних філій)

Суть моделі: Створюється новий центральний орган виконавчої влади - Державне агентство, яке стає єдиним експертним центром з питань надання відступів.

Розподіл повноважень:

Міністерство - формує державну політику, розробляє законодавство та загальні правила щодо відступів, але не розглядає окремі заявки.

Державне агентство - є єдиним органом, куди надходять усі запити на відступи. Агентство повинно мати штат біологів, екологів та юристів, які проводять фахову наукову оцінку кожного запиту на відповідність критеріям ЄС. На основі цієї оцінки Державне агентство ухвалює рішення про надання чи відмову в наданні відступів (у формі дозволів).

Переваги:

- концентрація фахівців в одному місці забезпечить професійний та науково обґрунтований підхід;
- рішення будуть ухвалюватися за єдиними стандартами по всій країні, що унеможливує «регіональні особливості»;
- зменшення ризику впливу бізнесу на місцях;
- усі дані щодо відступів будуть зібрані в одній системі, що полегшить процеси звітування.

Таким чином, Міністерство формуватиме політику, Агентство її реалізує, що відповідає загальним принципам державного управління.

Недоліки та ризики:

- Центральний орган влади може не враховувати місцеву специфіку та не мати достатньо польових даних для ухвалення рішень.
- Усі запити з країни будуть надходити в Агентство, що функціонуватиме як «єдине вікно», що може призвести до затримок у розгляді справ.

Сценарій 3: Інтегрована багаторівнева модель (Агентство з регіональними філіями) – Рекомендований

Суть моделі: Створюється Державне агентство з центральним офісом та мережею регіональних філій.

Розподіл повноважень:

Міністерство - як і в попередньому сценарії, займається виключно формуванням політики.

Центральний офіс Державного агентства:

1. Розробляє методологію та інструкції для розгляду запитів на відступи.
2. Розглядає найскладніші справи які стосуються кількох регіонів (наприклад, ті, що пов'язані з декількома областями або мають загальнонаціональний резонанс).
3. Веде єдиний загальнодержавний реєстр наданих дозволів.
4. Здійснює моніторинг та готує звіти для ЄС.

Регіональні філії Державного агентства:

1. Є центрами для подання запитів на відступи на місцях.
2. Розглядають більшість стандартних запитів, використовуючи методологію центрального офісу.
3. Збирають польову інформацію, проводять консультації з місцевими адміністраціями ПЗФ, науковцями та громадськістю.

Переваги:

- Цей сценарій гарантує, що рішення є одночасно науково обґрунтованими, послідовними та враховують регіональну специфіку. Разом з тим Агентство слідкуватиме, щоб практика застосування положень була однаковою.
- Більшість питань вирішується на регіональному рівні, що розвантажує центральний офіс і прискорює процес.
- Саме така багаторівнева система (міністерство-агентство-регіональні офіси) діє у інших країнах ЄС (наприклад, у Чехії).

Недоліки та ризики:

- Створення та утримання мережі регіональних філій потребує найбільших бюджетних та кадрових ресурсів.
- Реформа такого масштабу вимагає значної політичної волі.
- Як і в інших сценаріях, є необхідність створення єдиного реєстру та чіткої процедури, яка мінімізує корупційні ризики.

(1)

Eionet

Європейська мережа інформації та спостереження за станом навколишнього середовища

European Environment Agency

Інструмент звітності HABIDES+

Англійська (en)

відступи від вимог щодо збереження видів відповідно до Оселищної директиви ЄС (та/або еквівалентних положень щодо видів, крім птахів, відповідно до Бернської конвенції)

Редагувати звіт про відступи від Оселищної директиви

посилання на відступ	<input type="text"/>	
посилання на відступ користувача	<input type="text"/>	
ідентифікатор користувача	<input type="text"/>	

види, на які поширюється відступ	☐	«вид» або «група видів» є обов'язковим
група видів, на яку поширюється відступ	☐	«вид» або «група видів» є обов'язковим
«чутливий» відступ не підлягає опублікуванню ?	☐	

відступ, дійсний з (дата)	<input type="text"/>	обов'язкове
відступ дійсний до (дата)	<input type="text"/>	обов'язкове

орган, що надає відступ	<input type="text"/>	обов'язковий
-------------------------	----------------------	--------------

країна	<input type="text"/>	
--------	----------------------	--

регіон (и)	☐	обов'язкове
місце	☐	

правове обґрунтування для надання відступу		обов'язкове
додаткові деталі щодо правового обґрунтування	☐	

Якщо відступ надається на підставі статті 16.1.е Оселищної директиви (або еквівалентного положення статті 9.1 останнього речення Бернської конвенції), надайте докази того, що виконані такі вимоги:

застосування відступу підлягає «суворому контролю»	☐	
застосування відступу відбувається на «вибірковій основі»	☐	
відступ застосовується лише до «невеликої, обмеженої кількості» осіб	☐	

--

основна діяльність, на яку поширюється відступ

- ТВАРИНИ -
навмисне
вбивство
особин у
дикій природі
- ТВАРИНИ -
навмисне
виловлювання
особин у дикій
природі з
метою
тимчасового
або постійного
утримання їх у
неволі
- ТВАРИНИ -
навмисне
виловлюванн
я особин у
дикій природі
з подальшим
їх негайним
випуском у
неушкоджено
му стані
- ТВАРИНИ -
навмисне
порушення
спокою особин ,
особливо в
період
розмноження ,
вищущування ,
зимової
сплячки та
міграції
- ТВАРИНИ -
навмисне
знищення або
вилучення
яєць з дикої
природи

обов'язкове

- ТВАРИНИ - погіршення стану або знищення місць розмноження або відпочинку
- ТВАРИНИ - утримання , транспортування та продаж або обмін , а також пропозиція для продажу або обміну екземплярів , вилучених з дикої природи
- РОСЛИНИ - навмисне збирання , зрізання , викорінення або знищення рослин у їхньому природному середовищі існування в дикій природі
- РОСЛИНИ утримання , транспортування та продаж або обмін , а також пропозиція для продажу або обміну екземплярів видів рослин, вилучених у дикій природі

додаткові відомості про основні види діяльності, на які поширюється відступ

засіб, спосіб або метод, на які поширюється відступ

- засіб, захід або метод, що не зазначений у Додатку VI (а) Оселищної директиви ЄС або Додатку IV Бернської конвенції / або це питання не є актуальним для цього типу відхилення
- будь-які засоби, що можуть спричинити місцеве зникнення або серйозне порушення популяцій видів, не зазначених у Додатку VI (а) Оселищної директиви ЄС або Додатку IV Бернської конвенції

обов'язкове

- Ссавці: сліпі або покалічені тварини, що використовуються як живі приманки, магнітофони , електричні та електронні пристрої , здатні вбивати або оглушувати , штучні джерела світла , дзеркала та інші пристрої , що засліплюють , пристрої для освітлення цілей , прицільні пристрої для нічної стрільби, що містять електронний збільшувач зображення або перетворювач зображення , вибухові речовини , пастки або сітки, які за своїм принципом дії або умовами використання не є селективними , арбалети , отрути та отруєні або анестезуючі приманки, газування або викурювання, напівавтоматична або автоматична зброя з магазином, здатним вмістити більше двох патронів боєприпасів

	☐ Риба : вибухові речовини , вогнепальна зброя , отрути , анестетики , електричний струм змінного струму , штучні джерела світла ☐ Раки : вибухові речовини , отрути	
додаткові відомості про заборонені засоби, пристрої або методи, на які поширюється відступ	<input type="text"/>	

види транспорту, на які поширюється відступ	☐ вид транспорту , не зазначений у додатку VI (b) Директиви ЄС Оселищної директиви або Додатку IV до Бернської конвенції / або це питання не є актуальним для цього типу відхилення ☐ повітряні ☐ рухомі моторні транспортні засоби	обов'язкове
---	---	-------------

максимальна кількість особин, яєць, гнізд, місць розмноження, місць відпочинку , на які поширюється відступ, протягом періоду, на який поширюється відступ звіт		
особини	<input type="text"/>	*
яйця	<input type="text"/>	*
гнізда	<input type="text"/>	*

максимальна кількість особин, яець, гнізд, місць розмноження, місць відпочинку, на які поширюється відступ, протягом періоду, охопленого звітом про відступ		
місця розмноження	<input type="text"/>	*
місця відпочинку	<input type="text"/>	*
інші (одиниця)	<input type="text"/>	*
дані не надаються	☐	*
	одна з вищезазначених полів повинна бути обов'язково заповнена	
обґрунтування, у разі якщо неможливо надати дані щодо максимальної кількості особин, яець, гнізд, місць розмноження, місць відпочинку, на які поширюється/фактично поширюється відступ	<input type="text"/>	

кількість особин, яець, гнізд, місць розмноження, місць відпочинку, на які поширюється/фактично поширюється відступ, протягом періоду, охопленого звітом про відступ		
особини	<input type="text"/>	*
яйця	<input type="text"/>	*
гнізда	<input type="text"/>	*
місця розмноження	<input type="text"/>	*
місця відпочинку	<input type="text"/>	*
інші (одиниця)	<input type="text"/>	*
дані не надаються	☐	*
	одна з вищезазначених полів повинна бути обов'язково заповнена	

кількість особин, яєць, гнізд, місць розмноження, місць відпочинку, що охоплені/фактично зазнали впливу внаслідок застосування відступу, протягом періоду, охопленого звітом про відступ		
обґрунтування, у разі якщо неможливо надати дані щодо максимальної кількості особин, яєць, гнізд, місць розмноження, місць відпочинку, на які поширюється/фактично впливає відступ		

поставивши галочку в цьому полі, орган влади заявляє, що вжито всіх заходів (включно з наглядовими заходами) для забезпечення повної відповідності цього відступу вимогам Бернської конвенції	☐	Слід поставити галочку принаймні в одному з двох варіантів (можна поставити галочки в обох)
поставивши галочку в цьому полі, орган влади заявляє, що вжито всіх заходів (включно з наглядовими заходами) для забезпечення повної відповідності цього відступу вимогам законодавства відповідно до Оселищної директиви ЄС	☐	Слід позначити принаймні одну з двох альтернатив (можна позначити обидві)
якщо популяція, на яку впливає відступ, перебуває під загрозою зникнення /зменшується/перебуває в несприятливому стані збереження, надайте докази того, що відступ не шкодить популяції	☐	
позначивши це поле, орган влади заявляє, що немає інших задовільних альтернатив відступу	☐	обов'язково
за необхідності, надати посилання на відхилені альтернативи		

проведені перевірки та отримані результати перевірок

коментарі та примітки

Інструмент звітності HABIDES+

Англійська (en)

відступи від вимог щодо збереження видів відповідно до Пташиної директиви ЄС (та/або еквівалентних положень щодо видів птахів відповідно до Бернської конвенції)

Редагувати звіт про відступи від Пташиної директиви

посилання на відступ	<input type="text"/>	
посилання на відступ користувача	<input type="text"/>	
ідентифікатор користувача	<input type="text"/>	

види, на які поширюється відступ	<input type="text"/>	*
група видів, на які поширюється відступ	<input type="text"/>	*
це й відступ поширюється на всі види птахів	☐	*
	необхідно заповнити одне з трьох вищезазначених полів	
«чутливи й» відступ не підлягає опублікуванню ?	☐	

відступ, дійсний з (дата)	<input type="text"/>	обов'язкове
відступ дійсний до (дата)	<input type="text"/>	обов'язкове

орган, що надає відступ	<input type="text"/>	обов'язкове
-------------------------	----------------------	-------------

Країна		
регіон (и)	☐	обов'язкова
місце	☐	

Чому цей відступ є необхідним ?		обов'язкове
---------------------------------	--	-------------

правове обґрунтування для надання відступу		обов'язкове
додаткові деталі щодо правового обґрунтування	☐	

якщо відступ надається на правовій підставі статті 9.1.с Пташиноїд ирективи ЄС (або на правовій підставі еквівалентного положення статті 9.1 останнього речення Бернської конвенції), надайте докази того, що виконані такі вимоги:

застосування відступу підлягає «суворому контролю»	☐	
застосування відступу відбувається на «вибірковій основі»	☐	
відступ застосовується лише до «невеликої, обмеженої кількості» особин	☐	

основна діяльність, на яку поширюється відступ

- навмисне вбивство будь-яким методом
- навмисне виловлювання будь-яким способом з метою тимчасового або постійного утримання виловлених особин у неволі
- навмисне виловлювання будь-яким способом з подальшим негайним випуском виловлених екземплярів у неушкодженому стані
- навмисне знищення або пошкодження їх гнізд або яєць, або видалення їх гнізд / або навмисне знищення місць відпочинку
- забирання їх яєць у дикій природі та зберігання цих яєць, навіть якщо вони порожні

обов'язкове

- навмисне порушення спокою , особливо в період розмноження та вирощування, якщо таке порушення є значним з точки зору цілей Директиви
- утримання (живих або мертвих екземплярів) птахів видів, полювання та вилов яких заборонені
- продаж , транспортування з метою продажу , утримання з метою продажу та/або пропозиція для продажу живих або мертвих птахів та/або будь-яких легко впізнаваних частин або похідних таких птахів

додаткові деталі щодо основних видів діяльності, на які поширюється відступ

засоби, заходи або методи, на які поширюється відступ

- селективні засоби , заходи або методи, не зазначені в додатку IV (a) до Пташиної директиви ЄС або додатку IV до Бернської конвенції / або це питання не має значення для цього типу відступу
- неселективні засоби , заходи або методи, не зазначені в додатку IV (a) Пташиної директиви ЄС або додатку IV Бернської конвенції

обов'язкове

будь -яке з наступного :
пастки , сильця , гачки, живі птахи, що використовують ся як приманки, які є сліпими або понівеченими , магнітофони , електричні пристрої , здатні вбивати та оглушувати , штучні джерела світла , дзеркала та інші пристрої , що засліплюють , пристрої для освітлення цілей , прицільні пристрої для нічної стрільби , що містять електронний збільшувач зображення або перетворювач зображення , вибухові речовини , сітки, пастки, отрута та приманки, напівавтоматич на або автоматична зброя з магазином , здатним вмістити більше двох патронів

додаткові відомості про заборонені засоби, пристрої або методи, на які поширюється відступ

види транспорту, на які поширюється відступ

- вид транспорту, не зазначений у додатку IV (b) Пташиної директиви ЄС або Додатку IV до Бернської конвенції / або це питання не має значення для цього типу відступу
- повітряний транспорт
- автомобільні транспортні засоби
- човни, що рухаються зі швидкістю понад 5 км/год на прісних або прибережних водах
- моторні човни, що рухаються зі швидкістю понад 18 км/год у відкритому морі

обов'язкове

максимальна кількість особин, яєць, гнізд, місць розмноження, місць відпочинку, на які поширюється відступ, протягом періоду, охопленого звітом про відступ

особини

*

яйця

*

гнізда

*

місця розмноження

*

максимальна кількість особин, яець, гнізд, місць розмноження, місць відпочинку , на які поширюється відступ, протягом періоду, охопленого звітом про відступ		
місця відпочинку	<input type="text"/>	*
інші (одиниця)	<input type="text"/>	*
дані не надаються	☐	*
	одна з вищезазначених полів повинна бути обов'язково заповнена	
обґрунтування, якщо неможливо надати дані про максимальну кількість особин, яець, гнізд, місць розмноження, місць відпочинку, на які поширюється/фактично поширюється відступ	<input type="text"/>	

кількість особин, яець, гнізд, місць розмноження, місць відпочинку , охоплених/фактично уражених внаслідок застосування відхилення, протягом періоду, охопленого звітом про відступ		
особини	<input type="text"/>	*
яйця	<input type="text"/>	*
гнізда	<input type="text"/>	*
місця розмноження	<input type="text"/>	*
місця відпочинку	<input type="text"/>	*
інші (одиниця)	<input type="text"/>	*
дані не надаються	☐	*
	одна з вищезазначених полів повинна бути обов'язково заповнена	
обґрунтування, у разі якщо неможливо надати дані про максимальну кількість особин, яець, гнізд, місць розмноження, місць відпочинку, на які поширюється/фактично поширюється відступ	<input type="text"/>	

поставивши галочку в цьому полі, орган влади заявляє, що вжито всіх заходів (включно з наглядовими заходами) для забезпечення повної відповідності цього відступу законодавчим вимогам Бернської конвенції	☐	Слід поставити галочку принаймні в одному з двох варіантів (можна поставити галочки в обох)
поставивши галочку в цьому полі, орган влади заявляє, що вжито всіх заходів (включно з наглядовими заходами) для забезпечення повної відповідності цього відступу вимогам законодавства, передбаченим Пташиної директиви ЄС	☐	Слід поставити галочку принаймні в одному з двох варіантів (можна поставити галочки в обох)
якщо популяція, на яку поширюється відступ, перебуває під загрозою зникнення /зменшується/перебуває в несприятливому стані збереження, надайте докази того, що відступ не шкодить популяції	☐	
поставивши галочку в цьому полі, орган влади заявляє, що немає іншої задовільної альтернативи відступу	☐	обов'язково
за необхідності надайте посилання на відхилені альтернативи	☐	

проведені перевірки та отримані результати перевірок

коментарі та примітки

BERN

Biennial Report 2021-2022

Article 9 to the Bern Convention permits exceptions from the obligations accepted by Contracting Parties in pursuance of Articles 4 to 8. The possibility of derogating from the mentioned articles of the Convention is subject to two very clearly defined general conditions, and some non cumulative specific reasons, listed exhaustively in Article 9.

The two general conditions that must be met are:

- a. that there is no other satisfactory solution; and
- b. that the exception will not be detrimental to the survival of the population concerned.

These two conditions are mandatory and cumulative.

The specific reasons for which the exceptions may be granted are the following:

- i. for the protection of flora and fauna;
- ii. to prevent serious damage to crops, livestock, forests, fisheries, water and other forms of property;
- iii. in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (please, specify);
- iv. for the purposes of research and education, of repopulation, of reintroduction and for the necessary breeding;
- v. to permit, under strictly supervised conditions, on a selective basis and to a limited extent, the taking, keeping or other judicious exploitation of certain wild animals and plants in small numbers
- vi. falconry (falconry is dealt with separately)

These specific reasons are mandatory and non cumulative.

According to Article 9§2, Contracting Parties shall report every two years to the Standing Committee on the exceptions made. The reports must specify:

- a. the populations which are or have been subject to the exceptions and, when practical, the number of specimens involved;
- b. the means authorised for the killing or capture;
- c. the conditions of risk and the circumstances of time and place under which such exceptions were granted;
- d. the authority empowered to declare that these conditions have been fulfilled, and to take decisions in respect of the means that may be used, their limits and the persons instructed to carry them out;
- e. the controls involved.

EXCEPTIONS CONCERNING STRICTLY PROTECTED FAUNA SPECIES (ART. 6 - APPENDIX II)

Article 6 of the Convention prohibits the following:

- a) all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;
- b) the deliberate damage to or destruction of breeding or resting sites;
- c) the deliberate disturbance of wild fauna, particularly during the period of breeding, rearing and hibernation, insofar as disturbance would be significant in relation to the objectives of this Convention;
- d) the deliberate destruction or taking of eggs from the wild or keeping these eggs even if empty;
- e) the possession of and internal trade in these animals, alive or dead, including stuffed animals and any readily recognisable part or derivative thereof, (where this would contribute to the effectiveness of the provisions of this article).

Vertebrates

BIRDS > CHARADRIIFORMES

Scolopacidae

Gallinago media

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 10

Authorised action (art. 6, a. to f.)

all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences

>>> 2

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 11.05.2021-30.06.2021, Kamin-Kashirskyi and Kovelskyi districts including in the territory of the Pripyat-Stokhid NPP, Volyn province; Varash and Sarny districts including in the territory of the Rivne Nature Reserve, Rivne province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Comments/notes

>>> Bird ringing and satellite transmitter deployment for the study of migration.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

MAMMALS > CHIROPTERA

Vespertilionidae

All species of Microchiroptera except Pipistrellus pipistrellus (Eptesicus serotinus)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 5

Authorised action (art. 6, a. to f.)

all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences

>>> 2

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 04.11.2021-30.09.2023, Varasky and Sarnensky districts, including on the territory of the Rivne Nature Reserve, Rivne province; Korostensky District, including on the territory of the Drevlyansky Nature Reserve, Zhytomyr province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> 2 licenses for the capture of 5 (3+2) individuals for specification of Chiroptera species composition and radio/satellite transmitter deployment. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

All species of Microchiroptera except *Pipistrellus pipistrellus* (*Barbastella barbastellus*)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 5

Authorised action (art. 6, a. to f.)

all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences

>>> 2

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 04.11.2021-30.09.2023, Varasky and Sarnensky districts, including on the territory of the Rivne Nature Reserve, Rivne province; Korostensky District, including on the territory of the Drevlyansky Nature Reserve, Zhytomyr province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species
>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes
>>> 2 licenses for the capture of 5 (3+2) individuals for specification of Chiroptera species composition and radio/satellite transmitter deployment. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 10. Nets

All species of Microchiroptera except Pipistrellus pipistrellus (Eptesicus nilssonii)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country
 There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)
>>> 5

Authorised action (art. 6, a. to f.)
 all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences
>>> 2

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)
 iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population
>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 04.11.2021-30.09.2023, Varasky and Sarnensky districts, including on the territory of the Rivne Nature Reserve, Rivne province; Korostensky District, including on the territory of the Drevlyansky Nature Reserve, Zhytomyr province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species
>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> 2 licenses for the capture of 5 (3+2) individuals for specification of Chiroptera species composition and radio/satellite transmitter deployment. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

All species of Microchiroptera except Pipistrellus pipistrellus (Myotis daubentonii)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 5

Authorised action (art. 6, a. to f.)

all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences

>>> 2

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 04.11.2021-30.09.2023, Varasky and Sarnensky districts, including on the territory of the Rivne Nature Reserve, Rivne province; Korostensky District, including on the territory of the Drevlyansky Nature Reserve, Zhytomyr province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> 2 licenses for the capture of 5 (3+2) individuals for specification of Chiroptera species composition and radio/satellite transmitter deployment. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

All species of Microchiroptera except Pipistrellus pipistrellus (Myotis mystacinus)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 5

Authorised action (art. 6, a. to f.)

all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences

>>> 2

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 04.11.2021-30.09.2023, Varasky and Sarnensky districts, including on the territory of the Rivne Nature Reserve, Rivne province; Korostensky District, including on the territory of the Drevlyansky Nature Reserve, Zhytomyr province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> 2 licenses for the capture of 5 (3+2) individuals for specification of Chiroptera species composition and radio/satellite transmitter deployment. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

All species of Microchiroptera except Pipistrellus pipistrellus (Myotis nattereri)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 5

Authorised action (art. 6, a. to f.)

all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences

>>> 2

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 04.11.2021-30.09.2023, Varasky and Sarnensky districts, including on the territory of the Rivne Nature Reserve, Rivne province; Korostensky District, including on the territory of the Drevlyansky Nature Reserve, Zhytomyr province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> 2 licenses for the capture of 5 (3+2) individuals for specification of Chiroptera species composition and radio/satellite transmitter deployment. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

All species of Microchiroptera except Pipistrellus pipistrellus (Nyctalus lasiopterus)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 5

Authorised action (art. 6, a. to f.)

all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences

>>> 2

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 04.11.2021-30.09.2023, Varasky and Sarnensky districts, including on the territory of the Rivne Nature Reserve, Rivne province; Korostensky District, including on the territory of the Drevlyansky Nature Reserve, Zhytomyr province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> 2 licenses for the capture of 5 (3+2) individuals for specification of Chiroptera species composition and radio/satellite transmitter deployment. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

All species of Microchiroptera except Pipistrellus pipistrellus (Nyctalus leisleri)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 5

Authorised action (art. 6, a. to f.)

all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences

>>> 2

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 04.11.2021-30.09.2023, Varasky and Sarnensky districts, including on the territory of the Rivne Nature Reserve, Rivne province; Korostensky District, including on the territory of the Drevlyansky Nature Reserve, Zhytomyr province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> 2 licenses for the capture of 5 (3+2) individuals for specification of Chiroptera species composition and radio/satellite transmitter deployment. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

All species of Microchiroptera except *Pipistrellus pipistrellus* (*Nyctalus noctula*)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 15

Authorised action (art. 6, a. to f.)

all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences

>>> 2

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 04.11.2021-30.09.2023, Varasky and Sarnensky districts, including on the territory of the Rivne Nature Reserve, Rivne province; Korostensky District, including on the territory of the Drevlyansky Nature Reserve, Zhytomyr province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species
>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes
>>> 2 licenses for the capture of 15 (9+6) individuals for specification of Chiroptera species composition and radio/satellite transmitter deployment. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 10. Nets

All species of Microchiroptera except Pipistrellus pipistrellus (Pipistrellus nathusii)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country
 There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)
>>> 5

Authorised action (art. 6, a. to f.)
 all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences
>>> 2

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)
 iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population
>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 04.11.2021-30.09.2023, Varasky and Sarnensky districts, including on the territory of the Rivne Nature Reserve, Rivne province; Korostensky District, including on the territory of the Drevlyansky Nature Reserve, Zhytomyr province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species
>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> 2 licenses for the capture of 5 (3+2) individuals for specification of Chiroptera species composition and radio/satellite transmitter deployment. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

All species of Microchiroptera except Pipistrellus pipistrellus (Pipistrellus pygmaeus)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 10

Authorised action (art. 6, a. to f.)

all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences

>>> 2

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 04.11.2021-30.09.2023, Varasky and Sarnensky districts, including on the territory of the Rivne Nature Reserve, Rivne province; Korostensky District, including on the territory of the Drevlyansky Nature Reserve, Zhytomyr province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> 2 licenses for the capture of 10 (7+3) individuals for specification of Chiroptera species composition and radio/satellite transmitter deployment. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

All species of Microchiroptera except Pipistrellus pipistrellus (Plecotus auritus)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 5

Authorised action (art. 6, a. to f.)

all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences

>>> 2

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 04.11.2021-30.09.2023, Varasky and Sarnensky districts, including on the territory of the Rivne Nature Reserve, Rivne province; Korostensky District, including on the territory of the Drevlyansky Nature Reserve, Zhytomyr province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> 2 licenses for the capture of 5 (3+2) individuals for specification of Chiroptera species composition and radio/satellite transmitter deployment. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

MAMMALS > CARNIVORA

Ursidae

All species of Ursidae (Ursus arctos)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 0

Authorised action (art. 6, a. to f.)

the possession of and internal trade in these animals, alive or dead, including stuffed animals and any readily recognisable part or derivative thereof, where this would contribute to the effectiveness of the provisions of this article.

No. of licences

>>> 8

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 05.07.2021-30.11.2021, Chernobyl radiation-ecological biosphere reserve, Kyiv province - 1 license, 70 fur samples and 35 feces samples.

30.09.2021-30.11.2021, Drohobyt'skyi, Sambir'skyi, Stryiskyi districts of Lviv province including in the territory of the NPP Skolivski Beskydy and NPP Boykivshchyna;

Uzhgorod district of Transcarpathian province including on the territory of the Uzhanskyi NPP; Bolehivsky and Vyhodsky forestry enterprises of Kalusky district, Ivano-Frankivsk province - 3 licenses, 100+60+50 fur samples and 50+15+25 feces samples. 19.04.2022-30.11.2022, Uzhanskyi NPP, "Synevyr" NPP, Carpathian Biosphere Reserve and forest farms of Transcarpathian province; NPP "Vyzhnytskyi", NPP "Cheremosky" and forest farms of the Chernivtsi province; NPP Skolivski Beskydy, Lviv province; Karpatsky NPP, Gorgany Nature Reserve, NPP "Verkhovynskyi", NPP "Hutsulshchyna", NPP ""Synihora"" and forest farms of Ivano-Frankivsk province - 4 licenses, 15+10+10+15 fur samples and 4x25 feces samples.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species
>>> In extinction RDBU.

Comments/notes
>>> Collection of 330 fur samples and 225 feces samples for ecological and genetic research.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify
>>> No means of capture or killing were used.

MAMMALS > CETACEA

Delphinidae

Delphinus delphis ponticus

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country
 There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)
>>> 0

Authorised action (art. 6, a. to f.)
 the possession of and internal trade in these animals, alive or dead, including stuffed animals and any readily recognisable part or derivative thereof, where this would contribute to the effectiveness of the provisions of this article.

No. of licences
>>> 5

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)
 iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population
>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 01.10.2021-15.02.2024, coast of the Azov and Black seas, Odesa, Zaporizhzhia, Mykolaiv, Donetsk, Kherson province including the territory of the Priazovsky NPP, the Danube Biosphere Reserve, the "Tuzlivski Lymani" NPP, the "Meotida" NPP, the "Biloberezhya Svyatoslav" NPP, the Black Sea Biosphere Reserve, the "Dzharylgatsky" NPP.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> Permit for the collection of tissue and organ samples from up to 250 (50 per one license) deceased individuals for research purposes.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> No means of capture or killing were used.

Tursiops truncatus ponticus

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 0

Authorised action (art. 6, a. to f.)

the possession of and internal trade in these animals, alive or dead, including stuffed animals and any readily recognisable part or derivative thereof, where this would contribute to the effectiveness of the provisions of this article.

No. of licences

>>> 5

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 01.10.2021-15.02.2024, coast of the Azov and Black seas, Odesa, Zaporizhzhia, Mykolaiv, Donetsk, Kherson province including the territory of the Priazovsky NPP, the Danube Biosphere Reserve, the "Tuzlivski Lymani" NPP, the "Meotida" NPP, the "Biloberezhya Svyatoslav" NPP, the Black Sea Biosphere Reserve, the "Dzharylgatsky" NPP.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> Permit for the collection of tissue and organ samples from up to 250 (50 per one license) deceased individuals for research purposes.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> No means of capture or killing were used.

Phocoenidae

Phocoena phocoena

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 0

Authorised action (art. 6, a. to f.)

the possession of and internal trade in these animals, alive or dead, including stuffed animals and any readily recognisable part or derivative thereof, where this would contribute to the effectiveness of the provisions of this article.

No. of licences

>>> 5

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 01.10.2021-15.02.2024, coast of the Azov and Black seas, Odesa, Zaporizhzhia, Mykolaiv, Donetsk, Kherson province including the territory of the Priazovsky NPP, the Danube Biosphere Reserve, the "Tuzlivski Lymani" NPP, the "Meotida" NPP, the "Biloberezhya Svyatoslav" NPP, the Black Sea Biosphere Reserve, the "Dzharylgatsky" NPP.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Comments/notes

>>> Permit for the collection of tissue and organ samples from up to 500 (100 per one license) deceased individuals for research purposes.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> No means of capture or killing were used.

EXCEPTIONS CONCERNING PROTECTED FAUNA SPECIES (ART. 7 APPENDIX III)

According to article 7 of the Convention, any exploitation of wild fauna specified in Appendix III shall be regulated in order to keep the populations out of danger.

Measures to be taken shall include:

- i. closed seasons and/or other procedures regulating the exploitation;
- ii. the temporary or local prohibition of exploitation, as appropriate, in order to restore satisfactory population levels;
- iii. the regulation as appropriate of sale, keeping for sale, transport for sale or offering for sale of live and dead wild animals.

Exceptions to species listed in Appendix III concern the use of means of capture and killing specified in Appendix IV.

Vertebrates

MAMMALS > CHIROPTERA

Vespertilionidae

Pipistrellus pipistrellus

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 5

Exception made

>>> 2 licenses for the capture of 5 (3+2) individuals for specification of Chiroptera species composition and radio/satellite transmitter deployment. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 04.11.2021-30.09.2023, Varasky and Sarnensky districts, including on the territory of the Rivne Nature Reserve, Rivne province; Korostensky District, including on the territory of the Drevlyansky Nature Reserve, Zhytomyr province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

MAMMALS > CARNIVORA

Felidae

Lynx lynx

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 2

Exception made

>>> Two adult individuals were captured for GPS collar deployment and then released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 19.04.2022-31.12.2023, Rivnenskyi Nature Reserve, Rivne province, Carpathian Biosphere Reserve, Transcarpathian province, Carpathian NPP, Gorgany Nature Reserve, Verkhovynskyi NPP, Ivano-Frankivsk province, Skolivski Beskydy NPP, Lviv province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

12. Poison and poisoned or anaesthetic bait

MAMMALS > ARTIODACTYLA

Bovidae

Bison bonasus

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 4

Exception made

>>> Catching 1 adult male and 3 adult female for repopulation and reintroduction into Beremytske Nature Park, Chernihiv province.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 08.02.2021-31.03.2022, Konotop hunting unit, Sumy state forestry, Sumy province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

12. Poison and poisoned or anaesthetic bait

BERN

Biennial Report 2019-2020

Article 9 to the Bern Convention permits exceptions from the obligations accepted by Contracting Parties in pursuance of Articles 4 to 8. The possibility of derogating from the mentioned articles of the Convention is subject to two very clearly defined general conditions, and some non cumulative specific reasons, listed exhaustively in Article 9.

The two general conditions that must be met are:

- a. that there is no other satisfactory solution; and
- b. that the exception will not be detrimental to the survival of the population concerned.

These two conditions are mandatory and cumulative.

The specific reasons for which the exceptions may be granted are the following:

- i. for the protection of flora and fauna;
- ii. to prevent serious damage to crops, livestock, forests, fisheries, water and other forms of property;
- iii. in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (please, specify);
- iv. for the purposes of research and education, of repopulation, of reintroduction and for the necessary breeding;
- v. to permit, under strictly supervised conditions, on a selective basis and to a limited extent, the taking, keeping or other judicious exploitation of certain wild animals and plants in small numbers
- vi. falconry (falconry is dealt with separately)

These specific reasons are mandatory and non cumulative.

According to Article 9§2, Contracting Parties shall report every two years to the Standing Committee on the exceptions made. The reports must specify:

- a. the populations which are or have been subject to the exceptions and, when practical, the number of specimens involved;
- b. the means authorised for the killing or capture;
- c. the conditions of risk and the circumstances of time and place under which such exceptions were granted;
- d. the authority empowered to declare that these conditions have been fulfilled, and to take decisions in respect of the means that may be used, their limits and the persons instructed to carry them out;
- e. the controls involved.

EXCEPTIONS CONCERNING STRICTLY PROTECTED FAUNA SPECIES (ART. 6 - APPENDIX II)

Article 6 of the Convention prohibits the following:

- a) all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;
- b) the deliberate damage to or destruction of breeding or resting sites;
- c) the deliberate disturbance of wild fauna, particularly during the period of breeding, rearing and hibernation, insofar as disturbance would be significant in relation to the objectives of this Convention;
- d) the deliberate destruction or taking of eggs from the wild or keeping these eggs even if empty;
- e) the possession of and internal trade in these animals, alive or dead, including stuffed animals and any readily recognisable part or derivative thereof, (where this would contribute to the effectiveness of the provisions of this article).

Vertebrates

FISHES > ESOCIFORMES

Umbridae

Umbra krameri

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 300

Authorised action (art. 6, a. to f.)

all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences

>>> 6

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 29.01.2019-31.12.2019, Prut river with all tributaries, Ivano-Frankivsk province - 1 license, 50 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.

26.04.2019 - 31.12.2019, Dnister river with all tributaries, Ivano-Frankivsk province, Lviv province - 2 licenses, 2x50 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.

01.05.2019 - 31.12.2019, Seret river with all tributaries, Dnister river with all tributaries, Ternopil province - 1 license, 50 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.

21.09.2020-31.12.2020, Dnister river with all tributaries, Lviv province, Ivano-Frankivsk province - 2 licenses, 2x50 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> 3 permits (licenses) for the capture of 150 individuals for research on the impact of hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact.
3 permits (licenses) for the capture of 150 individuals for research on current populations status of protected fish species listed in the Red Book of Ukraine.
After the research, the live individuals were released back into the wild.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

AMPHIBIANS > ANURA

Bombinatoridae

Bombina variegata

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 10

Authorised action (art. 6, a. to f.)

all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences

>>> 1

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 12.04.2019 - 31.10.2019, public land between the villages of Verkhovyna and Bystrets, Ivano-Frankivsk province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> License for keeping of 5 males and 5 females, captive breeding and the reintroduction of their offspring.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> No means of capture or killing were used.

Bufo calama

Bufo calamita (Epidalea calamita)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 10

Authorised action (art. 6, a. to f.)

all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences

>>> 1

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 17.07.2020-31.10.2021, Volyn province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> License for keeping of 10 adult individuals in Kyiv Zoo, captive breeding and the reintroduction of their offspring.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> No means of capture or killing were used.

MAMMALS > RODENTIA

Sciuridae

Citellus citellus (Spermophilus citellus)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 10

Authorised action (art. 6, a. to f.)

all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences

>>> 1

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 11.04.2019 - 31.07 2019, public land of the Kelmenets district between the villages of Babyn and Lenkivtsi, near the village of Oselivka and near the village of Anadoly of the Khotyn district, Chernivtsi province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species
>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes
>>> Permit for keeping and captive breeding of 5 males and 5 females in Kyiv Zoo for reintroduction of their offspring.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify
>>> No means of capture or killing were used.

Muridae

Cricetus cricetus

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country
 There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)
>>> 10

Authorised action (art. 6, a. to f.)
 all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

No. of licences
>>> 1

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)
 iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population
>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 11.04.2019 - 31.08.2019, public land of Kitsman district, Chernivtsi province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species
>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> Permit for keeping and captive breeding of 5 males and 5 females in Kyiv Zoo for reintroduction of their offspring.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> No means of capture or killing were used.

MAMMALS > CARNIVORA

Ursidae

All species of Ursidae (Ursus arctos)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 0

Authorised action (art. 6, a. to f.)

the possession of and internal trade in these animals, alive or dead, including stuffed animals and any readily recognisable part or derivative thereof, where this would contribute to the effectiveness of the provisions of this article.

No. of licences

>>> 3

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 17.10.2019-30.11.2019, Carpathian NPP, Gorgany Nature Reserve, NPP "Verkhovynskyi", NPP "Skolivski Beskydy", Uzhanskyi NPP, NPP Synevyr, Carpathian Biosphere Reserve, Transcarpathian province, Lviv province, Ivano-Frankivsk province

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> In extinction RDBU.

Comments/notes

>>> Collection of 100 samples (33-34 per license) of feces and fur for genetic research.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> No means of capture or killing were used.

Canidae

Canis lupus

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 1500

Authorised action (art. 6, a. to f.)

all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

ii.: prevention of serious damage to crops, livestock, forests, fisheries, water and other forms of property

Impact on population

>>> No risk to population.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> Ukraine joined to Bern Convention with amendments concerning selective regulation of number of *Canis lupus*.

The capture carried out in compliance with national environmental legislation.

700 individuals were removed in 2019 and 800 individuals were removed in 2020.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

14. Semi-automatic or automatic weapons with a magazine capable of holding more than two rounds of ammunition

MAMMALS > CETACEA

Delphinidae

Delphinus delphis ponticus

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 0

Authorised action (art. 6, a. to f.)

the possession of and internal trade in these animals, alive or dead, including stuffed animals and any readily recognisable part or derivative thereof, where this would contribute to the effectiveness of the provisions of this article.

No. of licences

>>> 1

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 18.06.2019 - 31.12.2021, coast of the Black sea, Odesa province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> Permit for the collection of tissue and organ samples from up to 100 deceased individuals for research purposes and the establishment of a marine mammal tissue bank.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> No means of capture or killing were used.

Tursiops truncatus ponticus

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 0

Authorised action (art. 6, a. to f.)

the possession of and internal trade in these animals, alive or dead, including stuffed animals and any readily recognisable part or derivative thereof, where this would contribute to the effectiveness of the provisions of this article.

No. of licences

>>> 1

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 18.06.2019 - 31.12.2021, coast of the Black sea, Odesa province

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> Permit for the collection of tissue and organ samples from up to 100 deceased individuals for research purposes and the establishment of a marine mammal tissue bank.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> No means of capture or killing were used.

Phocoenidae

Phocoena phocoena

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of specimens involved (when practical)

>>> 0

Authorised action (art. 6, a. to f.)

the possession of and internal trade in these animals, alive or dead, including stuffed animals and any readily recognisable part or derivative thereof, where this would contribute to the effectiveness of the provisions of this article.

No. of licences

>>> 1

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 18.06.2019 - 31.12.2021, coast of the Black sea, Odesa province

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Comments/notes

>>> Permit for the collection of tissue and organ samples from up to 100 deceased individuals for research purposes and the establishment of a marine mammal tissue bank.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> No means of capture or killing were used.

EXCEPTIONS CONCERNING PROTECTED FAUNA SPECIES (ART. 7 APPENDIX III)

According to article 7 of the Convention, any exploitation of wild fauna specified in Appendix III shall be regulated in order to keep the populations out of danger.

Measures to be taken shall include:

- i. closed seasons and/or other procedures regulating the exploitation;
- ii. the temporary or local prohibition of exploitation, as appropriate, in order to restore satisfactory population levels;
- iii. the regulation as appropriate of sale, keeping for sale, transport for sale or offering for sale of live and dead wild animals.

Exceptions to species listed in Appendix III concern the use of means of capture and killing specified in Appendix IV.

Vertebrates

FISHES > PETROMYZONIFORMES

Petromyzonidae

Eudontomyzon mariae

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 200

Exception made

>>> 3 permits (licenses) for the capture of 110 individuals for research on the impact of hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact.
3 permits (licenses) for the capture of 90 individuals for research on current populations status of protected fish species listed in the Red Book of Ukraine.
After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions where granted

>>> 29.01.2019-31.12.2019, Prut river with all tributaries, Ivano-Frankivsk province - 1 license, 50 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.
26.04.2019 - 31.12.2019, Dnister river with all tributaries, Lviv province, Ivano-Frankivsk province - 2 licenses, 2x30 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.
01.05.2019 - 31.12.2019, Seret river with all tributaries, tributaries of the Dnister river, Ternopil province - 1 license, 30 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.
21.09.2020-31.12.2020, Dnister river with all tributaries, Lviv province, Ivano-Frankivsk province 2 licenses, 2x30 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

FISHES > SALMONIFORMES

Salmonidae

Hucho hucho

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 150

Exception made

>>> 2 permits (licenses) for the capture of 100 individuals for research on the impact of hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact.
1 permit (license) for the capture of 50 individuals for research on current populations status of protected fish species listed in the Red Book of Ukraine.
After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 29.01.2019-31.12.2019, Prut river with all tributaries, Ivano-Frankivsk province, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province - 2 licenses, 2x50 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.

25.09.2020-31.12.2020, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province - 1 license, 50 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

Thymallus thymallus

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 350

Exception made

>>> 3 permits (licenses) for the capture of 150 individuals for research on the impact of hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact.
4 permits (licenses) for the capture of 200 individuals for research on current populations status of protected fish species listed in the Red Book of Ukraine.

After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 29.01.2019-31.12.2019, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province - 1 license, 50 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.

26.04.2019 - 31.12.2019, Dnister river with all tributaries, Lviv province, Ivano-Frankivsk province - 2 licenses, 2x50 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.

01.05.2019 - 31.12.2019, Seret river with all tributaries, Dnister river with all tributaries, Ternopil province - 1 license, 50 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.

21.09.2020-31.12.2020, Dnister river with all tributaries, Lviv province, Ivano-Frankivsk province, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province - 3 licenses, 3x50 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

FISHES > CYPRINIFORMES

Cyprinidae

Gobio kessleri (Romanogobio kesslerii)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 650

Exception made

>>> 5 permits (licenses) for the capture of 400 individuals for research on the impact of hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact.

4 permits (licenses) for the capture of 250 individuals for research on current populations status of protected fish species listed in the Red Book of Ukraine.

After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 29.01.2019-31.12.2019, Prut river with all tributaries, Ivano-Frankivsk province, Western Bug river with all tributaries, Volyn province, Lviv province - 2 licenses, 100 and 50 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna

26.04.2019 - 31.12.2019, Dnister river with all tributaries, Lviv province, Ivano-Frankivsk province - 3 licenses, 2x100 and 50 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna

01.05.2019 - 31.12.2019, Seret river with all tributaries, Dnister river with all tributaries, Ternopil province - 1 license, 100 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

21.09.2020-31.12.2020, Dnister river with all tributaries, Lviv province, Ivano-Frankivsk province, Western Bug river with all tributaries, Volyn province - 3 licenses, 3x50 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Vulnerable RDBU.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

Leuciscus souffia

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 300

Exception made

>>> 1 permit (license) for the capture of 200 individuals for research on the impact of hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact.

1 permit (license) for the capture of 100 individuals for research on current populations status of protected fish species listed in the Red Book of Ukraine.

After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 29.01.2019-31.12.2019, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province - 1 license, 200 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.

25.09.2020-31.12.2020, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province - 1 license, 100 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Vulnerable RDBU.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

Gobio uranoscopus (Romanogobio uranoscopus)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 100

Exception made

>>> 1 permit (license) for the capture of 50 individuals for research on the impact of hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact.

1 permits (license) for the capture of 50 individuals for research on current populations status of protected fish species listed in the Red Book of Ukraine.

After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions where granted

>>> 29.01.2019-31.12.2019, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province - 1 license, 50 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.

25.09.2020-31.12.2020, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province - 1 license, 50 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

FISHES > PERCIFORMES

Percidae

Gymnocephalus schraetzer (Gymnocephalus schraetser)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 150

Exception made

>>> 2 permits (licenses) for the capture of 110 individuals for research on the impact of hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact.

1 permit (license) for the capture of 90 individuals for research on current populations status of protected fish species listed in the Red Book of Ukraine.

After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 29.01.2019-31.12.2019, Prut river with all tributaries, Ivano-Frankivsk province, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province - 2 licenses, 2x50 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.

25.09.2020-31.12.2020, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province - 1 license, 50 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Vulnerable RDBU.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

Stizostedion volgense (Sander volgensis)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 150

Exception made

>>> 2 permits (licenses) for the capture of 100 individuals for research on the impact of hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact.

1 permit (license) for the capture of 50 individuals for research on current populations status of protected fish species listed in the Red Book of Ukraine.

After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 26.04.2019 - 31.12.2019, Dnister river with all tributaries, Ivano-Frankivsk province, Lviv province - 2 licenses, 2x50 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.

01.05.2019 - 31.12.2019, Seret river with all tributaries, Dnister river with all tributaries, Ternopil province - 1 license, 30 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species
>>> In extinction RDBU.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 10. Nets

Zingel streber

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)
>>> 400

Exception made

>>> 4 permits (licenses) for the capture of 200 individuals for research on the impact of hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact.
4 permits (licenses) for the capture of 200 individuals for research on current populations status of protected fish species listed in the Red Book of Ukraine.
After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on the population
>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions where granted
>>> 29.01.2019-31.12.2019, Prut river with all tributaries, Ivano-Frankivsk province, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province - 2 licenses, 2x50 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.

26.04.2019 - 31.12.2019, Dnister river with all tributaries, Lviv province, Ivano-Frankivsk province - 2 licenses, 2x50 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.

01.05.2019 - 31.12.2019, Seret river with all tributaries, Dnister river with all tributaries, Ternopil province - 1 license, 50 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.

21.09.2020-31.12.2020, Dnister river with all tributaries, Lviv province, Ivano-Frankivsk province, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province - 3 licenses, 3x50 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species
>>> Protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 10. Nets

Zingel zingel

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)
>>> 400

Exception made

>>> 4 permits (licenses) for the capture of 200 individuals for research on the impact of hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact.
4 permits (licenses) for the capture of 200 individuals for research on current populations status of protected fish species listed in the Red Book of Ukraine.
After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 29.01.2019-31.12.2019, Prut river with all tributaries, Ivano-Frankivsk province, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province - 2 licenses, 2x50 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.

26.04.2019 - 31.12.2019, Dnister river with all tributaries, Lviv province, Ivano-Frankivsk province - 2 licenses, 2x50 individuals, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.

01.05.2019 - 31.12.2019, Seret river with all tributaries, Dnister river with all tributaries, Ternopil province - 1 license, 50 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.

21.09.2020-31.12.2020, Dnister river with all tributaries, Lviv province - 1 license, 50 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.

25.09.2020-31.12.2020, Dnister river with all tributaries, Ivano-Frankivsk province - 1 license, 50 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.

25.09.2020-31.12.2020, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province - 1 license, 50 individuals, reasons for issuing is iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

BIRDS > PODICIPEDIFORMES

Podicipedidae

All species of Birds not included in Appendix II (Podiceps cristatus)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 30000

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 15800 individuals were hunted in 2019, and 14200 more in 2020, in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

BIRDS > GRUIFORMES

Rallidae

All species of Birds not included in Appendix II (*Fulica atra*)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 653500

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 332500 individuals were hunted in 2019, and 321000 more in 2020, in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

All species of Birds not included in Appendix II (*Gallinula chloropus*)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 4800

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 2800 individuals were hunted in 2019, and 2000 more in 2020, in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

BIRDS > GALLIFORMES

Phasianidae

All species of Birds not included in Appendix II (*Perdix perdix*)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 81100

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 41400 individuals were hunted in 2019, and 39700 more in 2020, in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

MAMMALS > LAGOMORPHA

Leporidae

Lepus europaeus

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 314,000

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 158400 individuals were hunted in 2019, and 155600 more in 2020, in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

MAMMALS > RODENTIA

Castoridae

Castor fiber

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 400

Exception made

>>> Regulation of population size to mitigate damage to trees and engineering structures.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

ii.: prevention of serious damage to crops, livestock, forests, fisheries, water and other forms of property

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> In 2019, 200 individuals were removed, representing 0.2% of the estimated population of 48 800 individuals.

In 2020, 200 individuals were removed, representing 0.4% of the estimated population of 49 00 individuals.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

14. Semi-automatic or automatic weapons with a magazine capable of holding more than two rounds of ammunition

MAMMALS > CARNIVORA

Mustelidae

Martes foina

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 200

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 100 individuals were hunted in 2019, and 100 more in 2020, in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

Martes martes

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 400

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 200 individuals were hunted in 2019, and 200 more in 2020, in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

MAMMALS > ARTIODACTYLA

Bovidae

Ovis musimon (Ovis aries)

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 112

Exception made

>>> 12 individuals were relocated from hunting grounds to wild. 100 individuals were hunted.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 100 individuals were hunted in 2019 in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

12 individuals in 2018 were relocated from hunting grounds across Ukraine to wild.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> This is an adventive species that does not have a conservation status in Ukraine.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

Bison bonasus

Confirmation of a derogation of this species

Please confirm that a derogation for this species has occurred in the country

There is a derogation concerning this species

No. of individuals involved (when practical)

>>> 3

Exception made

>>> 2 permits (licenses) for the capture of 3 individuals from NP Skolivski Beskydy for captive breeding and the reintroduction of their offspring.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 29.01.2019 - 28.02.2020, NP Skolivski Beskydy, Lviv province; SO Zalisya Residence, Kyiv province (2 individuals); SOE Storozhynets Forestry, Chernivtsi province (1 individual).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

12. Poison and poisoned or anaesthetic bait

BERN

Biennial Report 2017-2018

Article 9 to the Bern Convention permits exceptions from the obligations accepted by Contracting Parties in pursuance of Articles 4 to 8. The possibility of derogating from the mentioned articles of the Convention is subject to two very clearly defined general conditions, and some non cumulative specific reasons, listed exhaustively in Article 9.

The two general conditions that must be met are:

- a. that there is no other satisfactory solution; and
- b. that the exception will not be detrimental to the survival of the population concerned.

These two conditions are mandatory and cumulative.

The specific reasons for which the exceptions may be granted are the following:

- i. for the protection of flora and fauna;
- ii. to prevent serious damage to crops, livestock, forests, fisheries, water and other forms of property;
- iii. in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (please, specify);
- iv. for the purposes of research and education, of repopulation, of reintroduction and for the necessary breeding;
- v. to permit, under strictly supervised conditions, on a selective basis and to a limited extent, the taking, keeping or other judicious exploitation of certain wild animals and plants in small numbers
- vi. falconry (falconry is dealt with separately)

These specific reasons are mandatory and non cumulative.

According to Article 9§2, Contracting Parties shall report every two years to the Standing Committee on the exceptions made. The reports must specify:

- a. the populations which are or have been subject to the exceptions and, when practical, the number of specimens involved;
- b. the means authorised for the killing or capture;
- c. the conditions of risk and the circumstances of time and place under which such exceptions were granted;
- d. the authority empowered to declare that these conditions have been fulfilled, and to take decisions in respect of the means that may be used, their limits and the persons instructed to carry them out;
- e. the controls involved.

EXCEPTIONS CONCERNING STRICTLY PROTECTED FAUNA SPECIES (ART. 6 - APPENDIX II)

Article 6 of the Convention prohibits the following:

- a) all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;
- b) the deliberate damage to or destruction of breeding or resting sites;
- c) the deliberate disturbance of wild fauna, particularly during the period of breeding, rearing and hibernation, insofar as disturbance would be significant in relation to the objectives of this Convention;
- d) the deliberate destruction or taking of eggs from the wild or keeping these eggs even if empty;
- e) the possession of and internal trade in these animals, alive or dead, including stuffed animals and any readily recognisable part or derivative thereof, (where this would contribute to the effectiveness of the provisions of this article).

Vertebrates

MAMMALS > CARNIVORA

Canidae

Canis lupus

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

- The species occurs in the country

No. of specimens involved (when practical)

>>> 1949

Authorised action (art. 6, a. to f.)

- all forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

- ii.: prevention of serious damage to crops, livestock, forests, fisheries, water and other forms of property

Impact on population

>>> No risk to population.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> Ukraine joined to Bern Convention with amendments concerning selective regulation of number of *Canis lupus*.

The capture carried out in compliance with national environmental legislation.

992 individuals were removed in 2017 and 957 individuals were removed in 2020.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

14. Semi-automatic or automatic weapons with a magazine capable of holding more than two rounds of ammunition

MAMMALS > CETACEA

Delphinidae

Delphinus delphis

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

- The species occurs in the country

No. of specimens involved (when practical)

>>> 0

Authorised action (art. 6, a. to f.)

the possession of and internal trade in these animals, alive or dead, including stuffed animals and any readily recognisable part or derivative thereof, where this would contribute to the effectiveness of the provisions of this article.

No. of licences

>>> 1

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 20.11.2017-01.11.2020, coast of the Azov and Black seas, Odesa, Zaporizhzhia, Mykolaiv, Kherson province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes

>>> Permit for the collection of tissue and organs samples from up to 150 deceased individuals for morphological and genetic research, including determining the cause of death for each individual.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> No means of capture or killing were used.

Tursiops truncatus ponticus

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of specimens involved (when practical)

>>> 0

Authorised action (art. 6, a. to f.)

the possession of and internal trade in these animals, alive or dead, including stuffed animals and any readily recognisable part or derivative thereof, where this would contribute to the effectiveness of the provisions of this article.

No. of licences

>>> 1

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 20.11.2017-01.11.2020, coast of the Azov and Black seas, Odesa, Zaporizhzhia, Mykolaiv, Kherson province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species
>>> Strictly protected fauna species.

Comments/notes
>>> Permit for the collection of tissue and organs samples from up to 150 deceased individuals for morphological and genetic research, including determining the cause of death for each individual.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify
>>> No means of capture or killing were used.

Phocoenidae

Phocoena phocoena

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country
 The species occurs in the country

No. of specimens involved (when practical)
>>> 0

Authorised action (art. 6, a. to f.)
 the possession of and internal trade in these animals, alive or dead, including stuffed animals and any readily recognisable part or derivative thereof, where this would contribute to the effectiveness of the provisions of this article.

No. of licences
>>> 1

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)
 iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on population
>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 20.11.2017-01.11.2020, coast of the Azov and Black seas, Odesa, Zaporizhzhia, Mykolaiv, Kherson province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Comments/notes
>>> Permit for the collection of tissue and organs samples from up to 300 deceased individuals for morphological and genetic research, including determining the cause of death for each individual.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> No means of capture or killing were used.

EXCEPTIONS CONCERNING PROTECTED FAUNA SPECIES (ART. 7 APPENDIX III)

According to article 7 of the Convention, any exploitation of wild fauna specified in Appendix III shall be regulated in order to keep the populations out of danger.

Measures to be taken shall include:

- i. closed seasons and/or other procedures regulating the exploitation;
- ii. the temporary or local prohibition of exploitation, as appropriate, in order to restore satisfactory population levels;
- iii. the regulation as appropriate of sale, keeping for sale, transport for sale or offering for sale of live and dead wild animals.

Exceptions to species listed in Appendix III concern the use of means of capture and killing specified in Appendix IV.

Vertebrates

FISHES > SALMONIFORMES

Salmonidae

Hucho hucho

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 50

Exception made

>>> Permit for the capture of 50 individuals for research on the impact of small hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 13.11.2017-31.12.2018, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

Thymallus thymallus

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 50

Exception made

>>> Permit for the capture of 50 individuals for research on the impact of small hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 13.11.2017-31.12.2018, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

FISHES > CYPRINIFORMES

Cyprinidae

Leuciscus souffia

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 50

Exception made

>>> Permit for the capture of 50 individuals for research on the impact of small hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 13.11.2017-31.12.2018, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species
>>> Vulnerable RDBU.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 10. Nets

Gobio uranoscopus (Romanogobio uranoscopus)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country
 The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)
>>> 50

Exception made

>>> Permit for the capture of 50 individuals for research on the impact of small hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)
 i.: protection of flora /fauna

Impact on the population
>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 13.11.2017-31.12.2018, Tysa river with all tributaries, Trasnecarpathian province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species
>>> Protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 10. Nets

FISHES > PERCIFORMES

Percidae

Gymnocephalus schraetzer (Gymnocephalus schraetzer)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country
 The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)
>>> 50

Exception made

>>> Permit for the capture of 50 individuals for research on the impact of small hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 13.11.2017-31.12.2018, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Vulnerable RDBU.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

Zingel streber

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 50

Exception made

>>> Permit for the capture of 50 individuals for research on the impact of small hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 13.11.2017-31.12.2018, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

Zingel zingel

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 50

Exception made

>>> Permit for the capture of 50 individuals for research on the impact of small hydroelectric power plant construction on small river ecosystems and the development of methods to mitigate this impact. After the research, the live individuals were released back into the wild.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

i.: protection of flora /fauna

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 13.11.2017-31.12.2018, Tysa river with all tributaries, Transcarpathian province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

10. Nets

BIRDS > ANSERIFORMES

Anatidae

All species of Birds not included in Appendix II (*Anas penelope*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 2037

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 2037 individuals were hunted in 2017 in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify
>>> Hunting firearms.

All species of Birds not included in Appendix II (*Anas strepera*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country
 The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)
>>> 1552

Exception made
>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)
 iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify
>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population
>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 1552 individuals were hunted in 2017 in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify
>>> Hunting firearms.

All species of Birds not included in Appendix II (*Anas crecca*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country
 The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)
>>> 59216

Exception made
>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)
 iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 59216 individuals were hunted in 2017 in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

All species of Birds not included in Appendix II (*Anas platyrhynchos*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 320560

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 320560 individuals were hunted in 2017 in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

All species of Birds not included in Appendix II (*Anas acuta*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 2719

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 2719 individuals were hunted in 2017 in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

All species of Birds not included in Appendix II (Anser albifrons)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 2136

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 2136 individuals were hunted in 2017 in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify
>>> Hunting firearms.

All species of Birds not included in Appendix II (*Anas querquedula*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country
 The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)
>>> 81436

Exception made
>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)
 iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify
>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population
>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 81436 individuals were hunted in 2017 in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify
>>> Hunting firearms.

All species of Birds not included in Appendix II (*Anser anser*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country
 The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)
>>> 8669

Exception made
>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)
 iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify
>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population
>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 8669 individuals were hunted in 2017 in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify
>>> Hunting firearms.

All species of Birds not included in Appendix II (*Anser fabalis*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country
 The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)
>>> 2868

Exception made
>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)
 iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify
>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population
>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 2868 individuals were hunted in 2017 in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify
>>> Hunting firearms.

All species of Birds not included in Appendix II (*Anas clypeata*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country
 The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)
>>> 15016

Exception made
>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)
 iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 15016 individuals were hunted in 2017 in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

All species of Birds not included in Appendix II (*Aythya ferina*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 18308

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 18308 individuals were hunted in 2017 in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

BIRDS > PODICIPEDIFORMES

Podicipedidae

All species of Birds not included in Appendix II (*Podiceps cristatus*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 35164

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 18473 individuals were hunted in 2017, and 16691 more in 2018, in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

BIRDS > GRUIFORMES

Rallidae

All species of Birds not included in Appendix II (*Fulica atra*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 685543

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 340129 individuals were hunted in 2017, and 345414 more in 2018, in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify
>>> Hunting firearms.

All species of Birds not included in Appendix II (*Gallinula chloropus*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country
 The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)
>>> 4,514

Exception made
>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)
 iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify
>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population
>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted
>>> 1991 individuals were hunted in 2017, and 2523 more in 2018, in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify
>>> Hunting firearms.

BIRDS > GALLIFORMES

Phasianidae

All species of Birds not included in Appendix II (*Tetrao urogallus*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country
 The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)
>>> 0

Exception made
>>> 10 eggs were taken from abandoned clutches for captive rearing and reintroduction into the Verkhovynskyi

Nature Protection Park, Ivano-Frankivsk Province.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 01.04.2018 - 01.07.2018, NPP "Verkhovynskyi", Ivano-Frankivsk province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Strictly protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> No means of capture or killing were used.

All species of Birds not included in Appendix II (*Perdix perdix*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 83357

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 40057 individuals were hunted in 2017, and 43300 more in 2020, in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

BIRDS > CHARADRIIFORMES

Scolopacidae

All species of Birds not included in Appendix II (*Scolopax rusticola*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 10772

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 10772 individuals were hunted in 2017 in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

All species of Birds not included in Appendix II (*Gallinago gallinago*)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 92780

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 92780 individuals were hunted in 2017, in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied

territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

MAMMALS > LAGOMORPHA

Leporidae

Lepus europaeus

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 309236

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 154536 individuals were hunted in 2017, and 154700 more in 2018, in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

MAMMALS > RODENTIA

Castoridae

Castor fiber

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 325

Exception made

>>> Regulation of population size to mitigate damage to trees and engineering structures.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

ii.: prevention of serious damage to crops, livestock, forests, fisheries, water and other forms of property

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> In 2017, 125 individuals were removed, representing 0.2% of the estimated population of 51 290 individuals.

In 2018, 200 individuals were removed, representing 0.4% of the estimated population of 48 600 individuals.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

14. Semi-automatic or automatic weapons with a magazine capable of holding more than two rounds of ammunition

MAMMALS > CARNIVORA

Mustelidae

Martes foina

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 622

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 322 individuals were hunted in 2017, and 300 more in 2018, in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

Martes martes

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 351

Exception made

>>> Common hunting species.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 151 individuals were hunted in 2017, and 200 more in 2018, in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify

>>> Hunting firearms.

MAMMALS > ARTIODACTYLA

Cervidae

All species of Cervidae (Alces alces)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 157

Exception made

>>> 2 individuals were caught for relocation. 155 individuals were hunted.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iii.: in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)

Please specify

>>> Sustainable use of biodiversity.

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 01.06.2018 - 31.08.2018, hunting grounds of "VERSHYNA" LLC, BO "BF "BEREMYTSKE BIOSPHERE" Chernihiv province - 1 individual was relocated, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.
12.06.2018 - 30.11.2018, military unit A 1979 of the Ministry of Defense of Ukraine, Zhytomyr province, "Feldman-Ecopark RLP", Kharkiv province - 1 individual was relocated, reasons for issuing is i.: protection of flora /fauna.
Another 143 individuals were hunted in 2017, and 12 more in 2018, in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify
>>> Hunting firearms.

Bovidae

Ovis musimon (Ovis aries)

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country
 The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)
>>> 274

Exception made
>>> 172 individuals were relocated from hunting grounds to wild. 102 individuals were hunted.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)
 iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on the population
>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions where granted
>>> 172 individuals were hunted in 2017 in hunting grounds across Ukraine (excluding temporarily occupied territories).
2 individuals in 2017 and 100 individuals in 2018 were relocated from hunting grounds across Ukraine to wild.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled
>>> State Ecological Inspection.

The controls involved
>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species
>>> This is an adventive species that does not have a conservation status in Ukraine.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing
 other means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species

Please specify
>>> Hunting firearms.

Bison bonasus

Confirmation of species occurrence

Please confirm the occurrence of the species in the country

The species occurs in the country

No. of individuals involved (when practical)

>>> 10

Exception made

>>> 10 individuals (2-3 years old) were caught for keeping in semi-free conditions to obtain offspring.

Reasons for issuing of licences (art. 9, i. to v.)

iv.: for research / education / repopulation / reintroduction / necessary breeding

Impact on the population

>>> No impact.

Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exceptions were granted

>>> 12.05.2017-31.12.2020, Khmilnyk hunting unit, Vinnytsia state forestry, Vinnytsia province.

The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled

>>> State Ecological Inspection.

The controls involved

>>> Regular inspection and reporting.

Additional details

Where appropriate, please add a text providing information on:

Information on the conservation status of the derogated species

>>> Protected fauna species.

Where appropriate: indiscriminate means of capture and killing

12. Poison and poisoned or anaesthetic bait